

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

ZALA HOVNIK

PRIMERJAVA ŽIVLJENJA STANOVALCEV DOMA
ZA STARE IN STANOVALCEV OSKRBOVANIH
STANOVANJ

MAGISTRSKO DELO

Ljubljana, 2018

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

ZALA HOVNIK

PRIMERJAVA ŽIVLJENJA STANOVALCEV DOMA
ZA STARE IN STANOVALCEV OSKRBOVANIH
STANOVANJ

MAGISTRSKO DELO

Mentorica: izr. prof. dr. Jana Mali

Študijski program: Socialno
delo s starimi ljudmi

Ljubljana, 2018

Rada bi se zahvalila vsem, ki ste mi stali ob strani ob pisanju magistrskega dela. Hvala staršem za vzpodbudne besede in potrpežljivost. Hvala fantu Matiji, ki mi je ves čas stal ob strani in me podpiral. Hvala izr. prof. dr. Jani Mali, da me je vzela pod svoje mentorstvo in me je usmerjala pri pisanju. Predvsem pa hvala mojim sogovornikom, ki so mi omogočili, da je nastala ta naloga. Posebej hvala tudi socialni delavki, ki mi je pomagala pri raziskavi in za odlično mentorstvo skozi dve leti prakse in prostovoljnega dela.

PREDGOVOR

Z domom za stare sem se srečala že kot osnovnošolka, saj smo otroci v sklopu različnih krožkov obiskovali ljudi v domu in z njimi izdelovali najrazličnejše stvari. Naslednjič sem se z domom srečala, ko sem kot dijakinja prvega letnika, v pralnici doma, opravljala svoje prvo počitniško delo. Tako sem nekaj o tej instituciji vedela, še preden sem vstopila skozi vrata naše fakultete. O oskrbovanih stanovanjih pa do magistrskega študija, ko sem v enem izmed domov opravljala prakso in kasneje še prostovoljno delo, nisem vedela nič. Takrat mi je socialna delavka predstavila oskrbovana stanovanja. Začela so se pojavljati različna vprašanja. Zanimalo me je, zakaj se ljudje sploh preselijo v oskrbovana stanovanja, kaj je drugače tam kot v domu... Tako se je rodila ideja o temi moje magistrske naloge. V začetku teoretskega dela želim predstaviti predlog zakona o dolgotrajni oskrbi iz leta 2010. Novembra leta 2017 je Ministrstvo za zdravje pripravilo nov predlog zakona, ki ga zaradi pomanjkanja časa nisem uspela predelati. Vendar pa, po poročanju časnika Večer, ministrica za delo, družino, socialne razmere in enake možnosti z zakonom ni zadovoljna, saj zakon favorizira možnost, da neformalno oskrbo prevzamejo družinski člani, kar dolgoročno lahko vpliva na položaj žensk. Prav tako z zakonom ni zadovoljna Skupnost socialnih zavodov, saj pravi, da bi ta zakon pomenil, podražitev domov za stare kot tudi oskrbe na domu. Kljub pripombam in nezadovoljstvu Ministrstvo za zdravje zagotavlja, da bodo nekatere predloge poskušali upoštevati, ampak da bo zakon do decembra 2017 že na vladi. (Frajnik Milakovič, 2017) V teoretskem delu opisujem tudi zgodovino domov in oskrbovanih stanovanj v Sloveniji, kot tudi delovanje teh dveh institucij. Ugotovila sem, da je na področju oskrbovanih stanovanj precej manj raziskav kot na področju domov za stare. Zato sem se zaradi lažjega razumevanja oskrbovanih stanovanj odločila, da jih primerjam z domom za stare. V raziskavi sem se pogovarjala z ljudmi iz doma, iz oskrbovanih stanovanj in s socialno delavko in prav vsi so mi pomagali do boljšega razumevanja življenja v oskrbovanih stanovanjih in v domu za stare. Menim, da bo ta naloga pomagala pri razumevanju pomena preselitve tudi ljudem, ki se odločajo za odhod v dom zaradi potreb po oskrbi, kot tudi njihovim sorodnikom in strokovnim delavcem na tem področju.

PODATKI O MAGISTRSKEM DELU

Ime in priimek: Zala Hovnik

Naslov knjige: Primerjava življenja stanovalcev doma za stare in stanovalcev oskrbovanih stanovanj

Kraj: Ljubljana

Leto: 2018

Število strani: 128

Število prilog: 1

Mentorica: izr. prof. dr. Jana Mali

Ključne besede: življenje v instituciji za stare, potrebe, oskrba, želje

Povzetek: V magistrskem delu analiziram intervjuje ljudi, ki živijo v enem izmed domov za stare ljudi v Ljubljani, in ljudi, ki živijo v oskrbovanih stanovanjih v Ljubljani. Število starega prebivalstva narašča in s tem se daljšajo tudi čakalne dobe v domovih za stare. Oskrbovana stanovanja so ena izmed alternativ za nastanitve starih ljudi, ki potrebujejo pomoč pri vsakdanjem življenju. Z raziskavo sem ugotovila prednosti in slabosti življenja v oskrbovanih stanovanjih kot tudi v domovih za stare. Ugotovila sem, da se je večina stanovalcev odločila za preselitev v institucionalno varstvo zaradi slabšega zdravja. Dom za stare zagotavlja stanovalcem zdravstveno oskrbo, medtem ko imajo stanovalci oskrbovanih stanovanj na voljo le nujno medicinsko pomoč. Vendar pa življenje v oskrbovanih stanovanjih dlje časa ohranja samostojnost ljudi, poleg tega pa ohrani dostojanstvo ljudi, kar pa je velikokrat ljudem v domu odvzeto. Po intervjuju s socialno delavko sem ugotovila, da ima ona tako v domu kot tudi v oskrbovanih stanovanjih zelo pomembno vlogo.

Title: Life of people living in home for older people and in sheltered housing

Key words: life in institutional care, needs, care, wishes

Summary: In my master thesis I analyse interviews with people living in both homes for older people and sheltered homes in Ljubljana. The number of older people is rising and as consequences the waiting lists for admission in homes for older people are growing. Sheltered housing is one of the alternatives for the older people when they need help in everyday life. With my research I have found benefits and disadvantages for each sheltered housing and retirement homes. I have found out that most of the interviewees choose institutionalised care facilities because of poor health. Homes for older people offer full time medical care whereas sheltered homes offer help only in case of emergencies. However sheltered homes enable people to self-care longer and help them preserve their independence. After interviewing a social worker, I found out her role is major in both retirement and sheltered homes.

KAZALO VSEBINE

1.	TEORETSKI UVOD	1
1.1.	OPREDELITEV DOLGOTRAJNE OSKRBE	1
1.2.	POTREBE STARIH LJUDI PO DOLGOTRAJNI OSKRBI.....	5
1.3.	DOMOVI ZA STARE KOT TOTALNE INSTITUCIJE	10
1.4.	ZGODOVINA DELOVANJA DOMOV ZA STARE IN ZAČETKI OSKRBOVANIH STANOVANJ V SLOVENIJI	15
1.5.	ZASNOVA DELOVANJA DOMOV ZA STARE IN OSKRBOVANIH STANOVANJ	17
1.6.	DELOVANJE DOMOV ZA STARE V SLOVENIJI	20
1.7.	ORGANIZACIJA OSKRBOVANIH STANOVANJ V SLOVENIJI	23
2.	PROBLEM	26
3.	METODOLOGIJA	28
3.1.	VRSTA RAZISKAVE IN RAZISKOVALNI INSTRUMENT.....	28
3.2.	POPULACIJA IN VZORČENJE	29
3.3.	ZBIRANJE PODATKOV.....	29
3.4.	ODELAVA IN ANALIZA EMPIRIČNIH PODATKOV	30
4.	REZULTATI	33
5.	RAZPRAVA	41
6.	SKLEPI.....	46
7.	PREDLOGI.....	48
8.	LITERATURA.....	51
9.	PRILOGE	55

1. TEORETSKI UVOD

1.1. OPREDELITEV DOLGOTRAJNE OSKRBE

Dolgotrajna oskrba in dezinstitutionalizacija sta povezani in relativno nova pojma, saj se je dolgotrajna oskrba pojavila skupaj s procesom dezinstitutionalizacije. (Flaker idr., 2008, str. 3) Pojem dolgotrajna oskrba zveni zelo preprosto, pa vendar gre za zelo kompleksno področje, ki ima veliko vlogo v življenju marsikaterega človeka. Razumemo ga kot odziv na demografske spremembe, katerim smo priča v vseh državah sveta. Ljudem se življenjska doba podaljšuje, vse manj je aktivnega prebivalstva in vse več je starih ljudi, ki potrebujejo pomoč. (Mali, 2013a, str. 15)

Prebivalstvu se življenjska doba daljša in zato narašča število starega prebivalstva, ki potrebuje pomoč v vsakdanjem življenju. V evropskih državah kar tretjina prebivalstva starejšega od 80 let potrebuje večji ali manjši obseg redne pomoči. (Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, 2010, str. 1)

Drugi člen Predloga zakona o dolgotrajni oskrbi in zavarovanju za dolgotrajno oskrbo definira dolgotrajno oskrbo tako: »Dolgotrajna oskrba je dejavnost, ki osebam, ki so zaradi posledic bolezni, poškodb, invalidnosti ali drugih vzrokov v daljšem časovnem obdobju odvisne od pomoči drugih, zagotavlja pomoč pri opravljanju temeljnih dnevnih opravil in podpornih dnevnih opravil«. (Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, 2010, str. 10)

Zakon definira dolgotrajno oskrbo tako, da zavzame vse skupine ljudi, ki potrebujejo daljšo oskrbo. V svoji nalogi se bom osredotočila na staro populacijo, kar pomeni na ljudi, starejše od 65 let. Zelo pomembno je, da se zavedamo, da institucionalna oskrba ni edina oskrba, ki je ponujena ljudem, ki potrebujejo pomoč. Zakon govori tudi o dolgotrajni oskrbi doma, v domačem okolju, za ljudi, ki si želijo ostati čim bolj samostojni.

»Uvajanje dolgotrajne oskrbe ni le nadgradnja obstoječih sistemov socialne varnosti, socialnega in zdravstvenega varstva, temveč je prekinitev, paradigmatični prelom in preboj, ki ustvarja nove obrazce solidarnosti, pomoči in strokovnosti. Z vzpostavljanjem novih mehanizmov socialne varnosti in novih organizacijskih struktur in novih načinov zagotavljanja storitev podpore, smo pred izzivom, kako na različnih ravneh vzpostaviti nove odgovore, ki bodo presegle stare delitve, paradokse in tudi krivice posameznikom in skupinam.« (Nagode, 2009, str. 128)

Ko se je pred dobrim desetletjem v Sloveniji začelo govoriti o dolgotrajni oskrbi, je postalo jasno, da potrebujemo drugačno sodelovanje med zdravstveno in socialno stroko. Od kvalitetnega sodelovanja med strokami, ki zagotavljajo oskrbo, je odvisna kakovost te oskrbe. (Mali, 2013a, str. 7)

Zavedati se moramo, da bo po predvidevanjih, do leta 2050 prvič v zgodovini število starejših v svetu preseгло število mladih. Demografske spremembe nekateri poimenujejo kar demografski preplah, saj je velikokrat daljšanje življenjske dobe v javnosti prikazano kot grožnja mlademu prebivalstvu. (Mali, 2013b, str. 15) Statistika nas opozarja, da bo treba spremeniti način reševanja težav ljudi, ki potrebujejo vsakodnevno pomoč. Namesto institucionalne oskrbe bo treba razviti pomoč in oskrbo v domačem okolju, v katero bo treba vključiti svojce in druge neformalne izvajalce. (Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, 2010, str. 1-2)

Z večanjem števila starih ljudi in podaljševanjem življenjske dobe, pa se je povečalo tudi število ljudi s kroničnimi boleznimi in dolgotrajnimi psihološkimi, duševnimi in socialnimi stiskami. Zaradi tega je samostojno življenje v starosti, veliko vprašanje marsikoga izmed nas. (Mali, 2013a, str. 16)

Glede na to, da število starega prebivalstva, ki potrebuje dolgotrajno oskrbo, izrazito raste, ne bo mogoče vseh stroškov pokriti z javnimi sredstvi. Tako bo potrebno koncept dolgotrajne oskrbe vzpostaviti na konceptu javno-zasebnega sodelovanja in financiranja. (Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, 2010, str. 2)

V Sloveniji trenutno nimamo urejenega enotnega sistema dolgotrajne oskrbe. Največji obseg pomoči, sistem zagotavlja tistim, ki so vključeni v institucionalno oskrbo. Ljudje, ki pa se odločijo za oskrbo v domačem okolju, so v slabšem položaju zato, ker jim ni omogočena integrirana zdravstvena nega in socialna oskrba. Leta 2008 je bilo 15.937 uporabnikov vključenih v institucionalno oskrbo, oskrbo v domačem okolju pa je leta 2008 prejelo 7.118 uporabnikov. (Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, 2010, str. 2-3)

V Sloveniji nimamo povezanih storitev in prejemkov v en sistem in zato tudi ni najboljše koordinacije med službami, ki opravljajo te storitve. Prav tako se dostopnost do storitev v posameznih delih države razlikuje, potrebe po pomoči pa presegajo ponudbo storitev. V urbanih središčih so najdaljše čakalne dobe za institucionalno varstvo kot tudi za oskrbo na

domu. Oskrba na domu pa je še vedno manj razvito področje, zato še vedno prevladuje institucionalno varstvo. (Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, 2010, str. 4)

Zagotoviti je potrebno dobro povezavo med službami, ki opravljajo storitve dolgotrajne oskrbe. Prav tako je potrebno zagotoviti, da bodo vsi ljudje imeli enako možnost do dostopa teh služb. Tako da ne bo prihajalo do situacij, da se mora nekdo preseliti iz Ljubljane v Prekmurje zato, da dobi mesto v institucionalni oskrbi. Da do tega ne bo prihajalo, je potrebno zagotoviti tudi več delovnih mest.

Dolgotrajna oskrba se izvaja v obliki dolgotrajne oskrbe na domu, institucionalne dolgotrajne oskrbe in kombinirane dolgotrajne oskrbe kot kombinacije prej navedenih. Institucionalna oskrba se izvaja v trajanju 24 ur ali v krajšem trajanju kot dnevna ali nočna oskrba. Pomoč na domu izvaja osebni pomočnik, vendar se ne more izvajati kot kombinirana dolgotrajna oskrba. (Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, 2010, str. 15)

Z uvedbo novega zakona o dolgotrajni oskrbi in zavarovanju za dolgotrajno oskrbo želi vlada Republike Slovenije doseči:

- Solidarnostno financiranje področja dolgotrajne oskrbe na načeli socialnih zavarovanj in s tem vzpostaviti dolgoročen in finančno stabilen sistem dolgotrajne oskrbe.
- Dostopnost do kakovostnih in individualiziranih storitev dolgotrajne oskrbe vsem, ki bi pomoč potrebovali.
- Doseči izenačenost pravic med vsemi uporabniki oskrbe, ne glede na to kje v Sloveniji živijo in ali potrebujejo oskrbo na domu ali pa institucionalno varstvo.
- Povezati izvajalce oskrbe v enovit in učinkovit sistem.
- Z uvedbo zavarovanja doseči večjo socialno varnost in izboljšati kakovost življenja ljudi, ki potrebujejo pomoč.
- Povečati preventivno delovanje (Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, 2010, str. 7).

Obvezno zavarovanje za dolgotrajno oskrbo je zavarovanje, ki temelji na načelih solidarnosti in odgovornosti posameznika za zagotavljanje lastne socialne varnosti in socialne varnosti njegovih družinskih članov. Uvedba tega zavarovanja je učinkovit način preprečevanja prevelikih finančnih bremen za vse uporabnike, ki potrebujejo dolgotrajno oskrbo. V to zavarovanje bi bili vključeni vsi državljani Republike Slovenije, ki so obvezno zavarovani,

zavarovanje pa bi se financiralo s prispevki, ki bi jih plačevali delodajalci in zavarovanci sami, oziroma tisti zavezanci, ki jih določa zakon. Poleg javnih sredstev, bi za potrebe koristila tudi zasebna sredstva uporabnikov in njihovih svojcev, zato bi za ta namen uvedli tudi možnost prostovoljnega zavarovanja (Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, 2010, str. 7)

Pri zavarovanju za dolgotrajno oskrbo je potrebno poskrbeti, da to ne bo finančno breme ljudem, saj lahko privede do neenakosti med bogatimi in revnimi ljudmi. Zavarovanje za dolgotrajno oskrbo mora biti zagotovljeno vsem, ne da bi jih kakorkoli bremenilo in potiskalo v še večjo revščino.

Pogoj za uveljavljanje pravic je potreba po vsaj štirih urah pomoči tedensko, ki traja več kot tri mesece. Vsak posameznik, ki se mu v treh mesecih ne bo izboljšalo zdravstveno stanje in ne bo sposoben za samostojno življenje, lahko preide neposredno v sistem dolgotrajne oskrbe. (Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, 2010, str. 7)

Postopek za pridobitev pravic se bo začel z oddajo vloge, neposredno pri nosilcu zavarovanja ali pa po pošti. Zavod, ki je odgovoren za zavarovanje, takoj po oddaji vloge določi koordinatorskega, ki na podlagi zbranih podatkov izdelava individualen načrt, ki vsebuje tudi podatke izvajalca, ki ga izbere zavarovana oseba sama. Nosilec zavarovanja je Zavod za zavarovanje za dolgotrajno oskrbo Slovenije. (Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, 2010, str. 8)

Vloga mora biti enostavna za izpolnjevanje, zato da ljudje s tem ne bodo imeli težav oziroma, da ne bo prihajalo do zavrnitev vlog. Pomembno je tudi, da je prosilec na voljo koordinatorskega, ki jim bo odgovoril na morebitna vprašanja in jim pomagal pri zbiranju potrebnih podatkov za oddajo vloge.

Stari ljudje so v 21. stoletju ključen izziv za razvoj novih metod dela in pomoči. Zaradi demografskih sprememb tudi socialno delo vse več pozornosti namenja stari populaciji, ki potrebujejo kakršnokoli pomoč, da bi zadovoljili njihove potrebe. (Mali, 2013b, str. 65)

Kljub temu da z novim zakonom načrtujemo za ljudi bolj varno tretje življenjsko obdobje, so na preizkušnji naši medsebojni odnosi, predvsem pa čut do sočloveka. Pomembno je, da se zavedamo, da je vodilo dolgotrajne oskrbe pomoč človeku, zato ker je človek in ker je ohranjanje njegovega dostojanstva pomembno za vso skupnost. (Mali, 2013a, str. 16).

1.2. POTREBE STARIH LJUDI PO DOLGOTRAJNI OSKRBI

Potrebe so temeljni mehanizem živih bitij, da se ohranjajo in napredujejo. Vsaka potreba je informacija, kaj živo bitje trenutno potrebuje za svoj obstoj in napredek, obenem pa daje motivacijsko energijo za doseg ali uresničevanje tega cilja. (Ramovš, 2003, str. 87)

Napredki v zdravstvu omogočajo, da bodo stari ljudje dlje časa živeli samostojno, kar pomeni, da bodo popolno pomoč potrebovali šele ob koncu življenja. Kljub temu pa bodo obstajali ljudje, ki bodo potrebovali pomoč prej, ampak v obeh primerih je potrebno poskrbeti za zadovoljevanje njihovih potreb. (Hvalič Touzery, 2009, str. 118)

Ramovš (2003) in Flaker idr. (2008) dobro opisujejo potrebe starih ljudi, ki potrebujejo dolgotrajno oskrbo, na katere ne smemo pozabiti po nastanitvi v institucionalno varstvo, saj so zelo pomembne za ohranjanje človekovega dostojanstva. V nadaljevanju sem se osredotočila na potrebe kot so zasebnost, samostojnost, potreba po finančni stabilnosti in potreba po družabnem življenju. Ramovš (2003, str. 87-128.) in Flaker idr. (2008, str. 111-304.) pišejo o različnih potrebah, ki jih imajo stari ljudje, ki več ali manj potrebujejo dolgotrajno oskrbo. Ljudje potrebujejo denar, da bodo materialno priskrbljeni. To pomeni, da jim finančna sredstva omogočijo topel dom, hrano, možnost zdravljenja, aktivnost in samostojnost. Prav tako je pomembno zadovoljevanje potrebe po zasebnosti – imeti svoje stanovanje ali vsaj sobo, preživljati aktiven prosti čas in živeti svoje življenje. Če si lahko ljudje organizirajo svoj dan po njihovih željah, to pomeni, da se bodo ukvarjali s stvarmi, ki jih osrečujejo, imeli stanovanje urejeno po svojem okusu in se družili z ljudmi, ki so jim dragi. Potreba po stikih pa je najbolj nematerialna in najbolj nujna potreba za ljudi vseh generacij.

Ljudje smo, kot sem že omenila, družbena bitja in vsi imamo potrebo ohranjanju stikov z otroki, vnuki in ostalim sorodstvom ter prijatelji. Skozi življenje navežemo veliko stikov z različnimi ljudmi, ki nas ne glede na intenzivnost nekako zaznamujejo, govorijo o tem, kdo smo in nam omogočijo, da ustvarimo svet okoli sebe. (Flaker idr., 2008, str. 258) Potreba po tesni medčloveški povezanosti z nekom »svojim« je najbolj pereča nematerialna socialna potreba v starosti. (Ramovš, 2003, str. 98)

Najbližji sorodniki lahko veliko pomagajo staremu človeku pri sprejemanju bivanja v domu in življenja v njem tako, da ga redno obiskujejo. Vsak obisk je dogodek in vsak stanovalec nestrpno pričakuje vsak obisk ljudi, ki ga imajo radi. Težje je, če med sorodniki ostajajo

stare zamere in zato stanovalca nihče ne obiskuje. Posledica tega je lahko, da tak človek nikoli ne bo sprejel življenja v domu in bo zaradi tega zelo osamljen. (Hojnik Zupanc, 1997, str. 131-133)

Od sorodnikov je marsikdaj odvisno, tudi to, ali bo star človek šel v dom ali ne. Velik problem predstavlja, kadar star človek ni pripravljen na odhod v dom. Njegovi sorodniki se zato velikokrat soočajo z občutkom krivde. Prav tako se nezadovoljstvo z oskrbo v domu povezuje z nerealnimi pričakovanji. Zato je pogovor med svojci in zaposlenimi v domu ključnega pomena. Zaposleni bi si morali vzeti čas za pogovor, če imajo sorodniki kakršnakoli vprašanja in pomisleke, na katera morajo odgovoriti realno. Enako velja za pogovor med sorodniki in starim človekom. Od dobre komunikacije je odvisno tudi počutje starega človeka v domu. (Klevišar, 2016, str. 43-44)

Zelo pomembno je tudi, da zaposleni spodbujajo stanovalce k vključitvi v dejavnosti, ki potekajo v domu. Tako se stanovalci med sabo spoznajo in dobivajo nove prijatelje. Včasih nekdo rabi samo spodbudo in lepo besedo in se zato odloči, da se bo pridružil aktivnosti, ki mu bo zapolnila prosti čas. Tam se stanovalci med sabo spoznajo in širijo svoj krog prijateljev. Sorodniki namreč niso na obisku vsak dan, zato je pomembno, da stanovalci izrabijo prosti čas za druženje in navezovanje stikov z ostalimi.

Stiki s prijatelji in sorodniki običajno postajajo redkejši, ko se nekdo preseli v dom. Vendar pa uporabniki ne izgubljajo prijateljev samo zato, ker se ti postarajo in se jim zmanjša krog gibanja, ampak tudi zato, ker jim prijatelji umrejo. Če človek ne obnavlja svoje socialne mreže, postaja vse bolj osamljen. Da pa ne širijo kroga poznanstev je lahko vzrok tudi pomanjkanje finančnih sredstev. Radi bi šli na kavico z drugimi stanovalci, ampak nimajo dovolj žepnine in se zato raje ne odločijo za ta priboljšek. Tako se ljudje, ki imajo potrebo po dolgotrajni oskrbi, velikokrat srečujejo z vse večjo osamljenostjo. Osebe z demenco največkrat navajajo prav to, da se počutijo osamljene in da pogrešajo družbo, prijatelje in sorodnike, da bi se lahko s kom pogovarjali. (Flaker idr., 2008, str. 281-284)

Prav tako morajo socialni delavci v domovih dobro poznati socialno mrežo starega človeka in jo pomagati vključevati v čim več stanovalčevega časa. Socialni delavec mora več čas delati na vzdrževanju in negovanju teh stikov. (Milošević Arnold, 2003, str. 33-34)

Čeprav imamo potrebo po stikih in po druženju z osebami, ki so nam blizu, pa kljub temu včasih potrebujemo umik na samo, zasebnost, kjer smo sami s seboj. Zasebnost nam

predstavlja lastno stanovanje. Za vzdrževanje stanovanja pa je potreben denar, ki pa velikokrat pri starih ljudeh predstavlja težavo, saj so pokojnine majhne. Poleg bolezni je eden izmed razlogov za preselitev v institucionalno varstvo tudi ta, da ne zmorejo vzdrževati stanovanja, hkrati pa si omogočiti dostojnih obrokov hrane. Čeprav je tudi institucionalna oskrba draga, se ne želijo preseliti k otrokom, da jim ne bili v breme. Zato se odločijo za institucionalno varstvo.

Ljudje, ki potrebujejo dolgotrajno oskrbo, potrebujejo finančna sredstva enako kot ostali ljudje, ki pomoči ne potrebujejo. Njihovi življenjski stroški so namreč enaki, kot jih imajo ljudje, ki živijo doma in ne potrebujejo dolgotrajne oskrbe. (Flaker idr., 2008, str. 171) Pomanjkanje finančnih sredstev v starosti je ovira, ki jo lahko pričakuje večina upokojencev, če ne bomo hitro začeli reševati tega velikega problema. (Hardie, 1978, str. 16)

Kljub temu da imajo nekateri pokojnine, s katerimi lahko zadovoljijo vse svoje potrebe, obstajajo tudi tisti, ki živijo le z 200 ali manj evri. In čeprav obstaja oprostitev plačila za tiste, ki nimajo dovolj sredstev za plačevanje stroškov oskrbe, jim kljub temu na koncu meseca ostane le žepnina. (Flaker idr., 2008, str. 172)

Tako je zadovoljevanje potreb po hrani, obleki, stanovanju, čistoči, potovanjih, obisku gledališča, odvisen od tega, kako visoka je pokojnina vsakega posameznika. (Ramovš, 2003, str. 93-94)

Vendar pa je pomembno, da imajo ljudje, ki se odločijo za institucionalno varstvo, možnost izbire med dvoposteljno ali enoposteljno sobo. Pravica do zasebnosti ne bi smela biti pogojena z denarjem. Pa vendar se zdi, da so enoposteljne sobe ne samo redke, ampak tudi dražje. Tudi zasebnost je, tako kot potreba po priboljških in aktivnostih zunaj doma, potreba, ki je ne smemo zanemariti.

Lastna soba s sanitarijami znotraj institucije omogoči zasebnost in ta potreba pride najbolj do izraza v institucijah, kjer jih primanjkuje. Osebam, ki bivajo v domu, pomeni soba zatočišče, prostor, kjer so lahko sami. Zasebnost je s preselitvijo za ljudi vse bolj pomembna vrednota. (Flaker idr., 2008, str. 123) Osebna intimnost je vir samostojnosti, ustvarjalnosti in človeškega dostojanstva, ki se kaže v samospoštovanju in samozavesti. (Ramovš, 2003, str. 202)

Stanovalci si, kjer je zasebnost mogoča le v lastni sobi, te posebej želijo, saj si družbo poiščejo takrat ko imajo potrebo po druženju z drugimi stanovalci. Drugače pa se zadržujejo

v svoji sobi, kjer imajo svojo zasebnost. Zasebnost pa je na nek način tudi pogoj za uresničevanje intimnih želja. (Flaker idr., 2008, str. 123)

Samostojno stanovanje ali soba omogoča zasebnost tudi pri vsakodnevnih opravilih, kot so telefoniranje, pitje kave, branje časopisa. Še toliko bolj do izraza pride potreba po zasebnosti, če se nekdo sooča z inkontinenco in potrebuje pomoč pri negi.

Navsezadnje imajo stari ljudje, tako kot vsi ostali, svoje želje in potrebe po ureditvi doma oziroma sobe. Ni enega tipa ureditve, ki bi bil vsem všeč. Vsak ima svoj okus in vsi smo kreativni že po naravi, če nam le nekdo dovoli, da prostor uredimo po svoje. In tudi pri urejanju njegove sobe je potrebna komunikacija s starim človekom. Včasih se zgodi, da se sorodniki pogovarjajo z zaposlenimi mimo starega človeka, čeprav sedi pri isti mizi ob istem času kot oni. (Hardie, 1978, str. 26-32)

Problem domov je, da jih je veliko zgrajenih na bolnišničnih standardih in čeprav se stanje izboljšuje, je veliko sob v domovih dvo-ali večposteljnih. Tako obstajajo za enoposteljne sobe čakalne liste, kamor se stanovalec lahko vpiše že ob prihodu v dom.

Bodoči stanovalci velikokrat pričakujejo, da bodo v javnem prostoru imeli enako zasebnost, kot so jo imeli doma. Zato ne iščejo dobrih stvari in se ne osredotočijo na sebe in svoje potrebe, ampak se osredotočajo le na motnje okoli sebe. Tisti ki pričakujejo enako zasebnost v domu, kot so je bili navajeni doma, se tudi težje navadijo na nov način življenja. (Hojnik Zupanc, 1999, str. 95)

Zato je zelo pomembno, da se vse več ljudi usmeri k drugim nastanitvenim oblikam bivanja v starosti. Ena izmed takih oblik so oskrbovana stanovanja, ki so prilagojena starim ljudem, hkrati pa so to njihova stanovanja, ki si jih opremijo po svojih željah, še vedno pa so blizu zdravstvene pomoči, kar pomeni večji občutek varnosti. Oskrbovana stanovanja tako zagotovijo potrebo po zasebnosti, hkrati pa so blizu doma za stare, kjer jim nudijo socialno oskrbo in najnujnejšo zdravstveno pomoč.

Kakovostna starost mora biti aktivna, razgibana, ljudje pa morajo imeti možnost, da si svoj prosti čas zapolnijo po svoje. Velikokrat rečejo, da so upokojenci bolj zasedeni, kot pa prej, ko so še hodili v službo. In prav to je kakovostna starost – aktivno preživljanje tretjega življenjskega obdobja. (Ramovš, 2003, str. 95)

Kako upokojenci izkoristijo svoj čas, je veliko odvisno od njihovega zdravja, kroga prijateljev, finančnih sredstev in okolja, kjer živijo. Dejstvo je, da imajo ljudje v urbanih naseljih na voljo več različnih aktivnosti, ob enem pa so te aktivnosti največkrat plačljive in zato je odvisno od posameznikove finančne zmožnosti, ali se jih bo lahko udeležil ali ne. V ruralnih območjih pa je manj različnih aktivnosti, ampak so po navadi cenejše.

Jutro se po navadi začne z umivanjem, potem je na vrsti priprava zajtrka, pitje kavnice, sledi kuhanje kosila, popoldanski sprehod, zvečer pa večerja in druženje pred televizijo. Vse to pa se spremeni, če nekdo živi v instituciji.

Jutranje aktivnosti v domu potekajo po predvidenem konceptu, zato da tečejo nemoteno, v te aktivnosti pa je vključenih veliko drugih ljudi – čistilke, strežnice, medicinske sestre, zdravnik, delovni terapevt, fizioterapevt... Velikokrat se dan začne tudi z jemanjem zdravil, ki jih delijo strežnice. Jemanje zdravil lahko pomeni tudi družaben dogodek, saj se takrat za hip nekdo ustavi pri njih in z njimi na hitro poklepeta. (Flaker idr., 2008, str. 195-196)

Tudi kosila si uporabniki dolgotrajne oskrbe ne kuhajo sami, ampak imajo takrat po navadi druge dejavnosti. Dopoldanski čas v domu je najbolj aktiven, ker so takrat vsi zaposleni v službi. V dopoldanskem času potekajo različni krožki, telovadba, delovna terapija, fizioterapija, sprehodi in druge dejavnosti. Tako hitro mine čas do kosila, ki je vedno ob isti uri in če ni določeno drugače, vsak uporabnik sedi po vnaprej ustaljenem in določenem redu.

Po kosilu je po navadi počitek in pozno popoldan je že večerja. Vmesni čas in čas po večerji si morajo stanovalci organizirati sami.

»Podatki kažejo, da se nekako 40 odstotkov starejših v domovih bolj ali manj pogosto dolgočasi. Eden izmed vzrokov za to je, da je organizirana rekreacija za stare ljudi v domovih večinoma zelo nedomiseln, enolična in šablonska«. (Požarnik, 1981, str. 148)

Premalo se zavedamo, da ima prosti čas zelo veliko vlogo v našem življenju. V prostem času poskrbimo za gospodinjske procese, urejanje stanovanja in skrb za družinske dogodke. Tako ne gre samo za skrb zase, temveč tudi za druge. In biti koristen je dober občutek za vsakogar. Za uresničevanje vseh opravil pa potrebujemo vso našo kreativnost in naše spretnosti, ob enem pa nam omogoča, da širimo socialno mrežo, saj nam različne dejavnosti ponujajo različne teme pogovora. In problem življenja v domu je prav to, da čeprav si mislimo, da imajo ljudje v domovih veliko prostega časa, ga v resnici nimajo, saj ves čas čakajo na pomoč

nekoga. Njihovo življenje je odvisno od urnika zaposlenih, organizacija pomoči pa je prilagojena urniku zaposlenih in ne ritmu življenja stanovalcev. (Mali, 2013a, str. 27-28)

Vse našteje potrebe so med seboj prepletene, ampak zdi se, da je osnovna potreba denar. Edina potreba, ki je najmanj nematerialne narave, je ohranjanje stikov z ljudmi, ki jih imamo radi. Pa še temu se kdaj ljudje izogibajo, ker nimajo denarja, da bi lahko v miru, skupaj s prijatelji, spili kavo. Zato je pomembno, da se borimo proti revščini in da preprečimo, da bi se ljudje odločali za institucionalno varstvo zgolj zaradi nezmožnosti zadovoljevanja posameznik potreb. Za tiste, ki pa se odločijo za preselitev v dom, pa je pomembno, da se zavedajo svojih pravic in da se zadovoljijo njihove osnovne potrebe.

1.3. DOMOVI ZA STARE KOT TOTALNE INSTITUCIJE

Današnje družbo bi lahko poimenovali organizacijska družba, saj se rodimo v porodnišnici, hodimo v vrtec in šolo, potem gremo v službo in na starost v dom za stare. Člani organizacije so prisiljeni delovati na posebne načine, pri tem pa nimajo veliko besede. Zato lahko rečemo, da je vedenje bolj pod vplivom organizacije, kot pa njenih članov. (Mali, 2006, str. 17)

Goffman totalne ustanove opredeljuje, kot prostor za delo in bivanje, kjer živi večje število ljudi, s podobnim položajem, za daljše obdobje, odrezanih od družbe, živijo skupaj prisilno in formalno vodeno življenje. (Mali, 2006, str. 17) Totalne ustanove imenujemo totalne zato, ker zajemajo večino posameznikovega življenja. (Flaker in Urek, 1988, str. 76) Kar pa pomeni, da je posamezniku v instituciji odvzeta vsaka skrb zase, kar pa posledično privede do razkroja osebne identitete. (Hojnik Zupanc, 1999, str. 947) Institucija s svojim načinom delovanja in pravili življenja vpliva na ljudi v njej večplastno in zajema pravzaprav vsa področja človekovega delovanja. Mali (2008, str. 133)

Pravzaprav se človek s prihodom v institucijo spremeni do te mere, da ni nikoli več enak kot prej. Preselitev v neko ustanovo človeka zaznamuje, kar se lahko odraža na njihovi osebnosti tudi kasneje, če institucijo zapustijo. Večina ljudi se prav zaradi tega izogiba ustanov, saj vedo, da se bodo mogli popolnoma prilagoditi novemu sistemu, kar pomeni popolno tudi spremembo njihovega življenja.

Flaker in Urek (1988, str. 76) navajata pet skupin ustanov. Prve so za tiste, ki ne morejo popolnoma skrbeti zase, ampak so nenevarni. Potem so ustanove za tiste, ki ne zmorejo

skrbeti zase in so nehote nevarni za skupnost. Tretje so ustanove za zavarovanje skupnosti pred nekaterimi nevarnostmi in ustanove za izvajanje delovnih nalog. Kot pete navaja ustanove za verski umik. Skupne značilnosti teh ustanov so, da se vsi vidiki življenja dogajajo pod isto streho, pod isto oblastjo, vsaka aktivnost pa se dogaja vpričo drugih ljudi, po točno določenem urniku. (Flaker in Urek 1988, str. 76)

»Organizacijska birokratizacija se ne nanaša na avtoritarnost, ampak na razkol med osebjem in uporabniki. Ljudje v totalni instituciji so ločeni na dva razreda, med katerima ni prihodnosti in zamenljivosti. Odnosi so natančno urejeni. En razred ima oblast, drugi je predmet te oblasti.« (Mali, 2006, str. 21)

Le majhno število ljudi se odloči priti v institucijo, ker bi mislili, da je to za njih dobro ali pa ker bi se popolnoma strinjali s sorodniki in njihovo odločitvijo, da morajo tja. Po navadi se ljudje odločijo za dom, ko ne zmorejo več skrbeti sami zase. Za ljudi, ki pa nimajo svojcev, se o primernem času za preselitev, odloči center za socialno delo. (Flaker idr., 2008, str. 30)

Z vstopom v institucijo se mora vsak posameznik posloviti od nekaterih svojih predmetov, saj vsega ne sme prinesiti s sabo. Prinese lahko le nekaj oblačil in kakšno ne preveliko stvar, ki ima zanj veliko vrednost. Velikokrat dobijo tam druga oblačila ali pa vsaj institucionalno posteljnino. Vsa oblačila, ki jih prinesejo s sabo, pa zaposleni označijo s številkami, ki jo predhodno dodelijo vsakemu posamezniku. (Flaker in Urek 1988, str. 79)

Osebje se mora pogosto odločati med tem, kaj je dobro za ljudi in kaj bi s tem izgubila institucija. Na primer, ali pustiti vhodna vrata odprta zaradi tistih, ki so jim dovoljeni izhodi ali zapreti tiste, ki nimajo dovoljenega izhoda. Ves čas obstaja konflikt med učinkovitostjo institucije in med tem, kaj je dobro za ljudi. Enako velja za pranje oblačil. Najlažje in najceneje je vsa oblačila prati skupaj na nizkih temperaturah. Za stanovalce pa bi bilo bolje, da bi umazano perilo prali na višjih temperaturah, manj umazano pa na nižjih. Osebje mora soočiti želje in zahteve stanovalcev z uredbami ustanove. Osebje namreč določa ne samo, kdaj in katera zdravila kdo je, ampak tudi ob kateri uri bodo postregli obroke, kako se zлага perilo, kdaj in kdo bo šel na sprehod... (Flaker in Urek 1988, str. 87)

Nekateri domovi imajo varovan oddelek za ljudi z demenco, nekateri pa se odločijo, da bodo te stanovalce integrirali med ostale. Tako si lahko stanovalci med seboj pomagajo, tisti z demenco pa niso izolirani od drugih. Ampak ravno v tem primeru morajo zaposleni

pretehtati, ali pustiti zvečer vhodna vrata odklenjena ali ravno zaradi tega, ker nimajo varovanega oddelka, vrata zakleniti. Če bi imeli domovi dovolj zaposlenih ljudi tako podnevi kot tudi ponoči, to ne bi bila dilema. Tako pa se zaradi varnosti stanovalcev oziroma pomanjkanja kadra raje odločijo za varovan oddelek, s katerega nihče ne more oditi.

Za tiste, ki živijo v instituciji, življenje zunaj pomeni zasebnost, možnost odločanja, ali biti sam ali pa se družiti z drugimi. (Flaker idr. 2008, str. 31) Poseganje v zasebnost je tudi zapisovanje vsega o stanovalcu v njegovo kartoteko, ki je na voljo vsem zaposlenim. Že življenje v mešani skupini je kontaminirajoče, če mora človek živeti v skupini, ki si je ni izbral sam. (Mali, 2008, str. 136-137)

Imeti svoj prostor v neki ustanovi pomeni vsaj delno zasebnost, saj se ima stanovalec možnost umakniti pred različnimi situacijami ali pred ljudmi. Vendar pa, posebej stari domovi, nimajo veliko enoposteljnih sob, zato so čakalne vrste zanje zelo dolge in jih marsikdo sploh ne dočaka.

Kljub temu da zaposleni držijo svoj odnos s stanovalci na distanci, pa se včasih kljub temu zblížajo. To se zgodi po navadi v krožkih, kjer sodelujejo tako stanovalci kot tudi zaposleni. Ena izmed takih stvari je ustvarjanje časopisa. Zaposleni in stanovalci skupaj iščejo novice, članke, fotografije in slike, ki jih vsi v ustanovi pišejo čez neko določeno časovno obdobje. (Flaker in Urek 1988, str. 89)

Druga pozitivna stvar, ki jo organizirajo znotraj ustanov, so skupinske terapije in skupine za samopomoč. Tam so si vsi enakopravni in stanovalci lahko povedo kaj jih moti, ne da bi se bali odziva. Prav tako pozitivne so lastne zabave v primeru rojstnih dni in različnih praznikov. Takrat se prostore okraši z baloni in drugimi okraski, kar počnejo stanovalci skupaj z zaposlenimi. Znotraj ustanove se včasih organizira tudi gledališka skupina, ki gostuje tudi zunaj institucije. (Flaker in Urek 1988, str. 89)

Pozitivni so tudi stiki z ljudmi, ki jih stari ljudje v institucijah po navadi nimajo veliko. Ne samo stiki s sorodniki in prijatelji, pomembna je tudi vloga prostovoljcev. Pomembno je, da imajo stari ljudje stike z zunanjim svetom, saj si jih želijo, a ne vedo, kako jih navezati. Poznamo normativne, informativne, usodne, neposredne in posredne stike in prav vsi so enako pomembni. Normativni stiki nam zaradi norm sporočajo, kdo in kaj smo, informativni nam pomagajo pri pridobivanju in izmenjavi informacij, usodne stike predstavlja ljubezen

ali prijateljstvo, posredni in neposredni stiki pa pomenijo stik z ljudmi, s katerimi se želimo slišati na tak ali drugačen način. (Mali, 2013a, str. 29)

Prav tako pa so pomembni stiki med zaposlenimi in stanovalci, ki se včasih zdijo hladni in distancirani. »Ker ceremonije začasno spremenijo odnose med osebjem in varovanci, pokažejo, da vloge niso zacementirane, sproščanje vlog pa kaže, da vloge nimajo materialnega ampak dramaturški značaj.« (Flaker in Urek 1988, str. 91)

»Totalne ustanove so v Sloveniji še vedno dominantna naprava za dolgotrajno oskrbo. Neposredno zajemajo več kot tretjino ljudi, ki potrebujejo dolgotrajno oskrbo, posredno pa dominirajo vsemu sistemu.« (Flaker idr., 2008, str. 106-107)

Oblik pomoči starim ljudem je v Sloveniji veliko, vendar, enako kot na področju duševnega zdravja, še vedno prevladuje institucionalna usmeritev. Mali (2008, str. 9-10) pravi, da niso za to krivi samo družbeni, kulturni, politični in drugih razlogi, ampak tudi tradicija, saj so se prvi domovi v Sloveniji gradili že v 13. stoletju. V 14. in 15. stoletju so se gradili špitali, ki so bili namenjeni potnikom, potepuhom, brezdomcem, sirotam in bolnim, za katere ni nihče poskrbel. Konec 18. stoletja so začeli graditi ubožnice, v katerih so dobili pomoč tisti, ki so imeli osnovne življenjske potrebe. V hiralnicah pa so dobili pomoč neozdravljivo bolni in onemogli ljudje. Iz hiralnic, ki niso bile humane in so to želeli spremeniti, so začeli graditi domove za stare.

Kot sem že omenila, imamo s starostjo možnost preselitve v dom za stare, ki so ena izmed institucij, ki nudijo pomoč in oskrbo ljudem, ki to potrebujejo. Vendar se ne smejo v imenu starega človeka za preselitev odločiti otroci ali drugi sorodniki.

Zavedati se moramo, da z institucionalizacijo človeka razglasimo kot bolnega, nemočnega, preselitev pa upravičujemo z odločitvijo strokovnjaka, da je tako prav. (Flaker idr., 2008, str. 35-37) Zelo pomembno vprašanje pri institucijah je, ali delujejo v dobro ljudi v instituciji ali v dobro ljudi zunaj nje. S tem, ko so se ubožnice spremenile v domove za stare, so stari ljudje dobili institucijo, ki je namenjena samo njim. Spet se moramo vprašati, ali je res namenjena samo tistim, ki v domu živijo. (Mali, 2008, str. 32)

V zadnjih dveh desetletjih se je na področju institucionalnega varstva spremenilo veliko stvari. Spremenili so se na ravni gradnje, v številu različnih strok zaposlenih v domu in v odnosu do stanovalcev. (Mali, 2009, 95-96)

Poleg domov, ki zagotavljajo pomoč in oskrbo starim ljudem, so se razvile tudi druge oblike pomoči, kot so oskrbovana stanovanja in pomoč na domu. Z govorom o procesu dezinstucionalizacije, se je začelo govoriti tudi o preživljanju tretjega življenjskega obdobja doma, v domačem okolju in o drugih alternativah pomoči ljudem, ki so je potrebni.

Ko govorimo o dezinstucionalizaciji, govorimo o družbenem gibanju, ki si prizadeva k odpravi totalnih ustanov in ustanovitvi drugih alternativ za ljudi ki potrebujejo pomoč. Prav tako gre za prizadevanje k boljšemu pristopu do uporabnikov in k njihovi socialni vključenosti. (Flaker, 1995, str. 163)

Hojnik Zupanc (1999, str. 98) pravi, da ljudje v instituciji izgubijo svobodo in avtonomijo, so družbeno stigmatizirani, pride do razosebljenosti, njihov materialni standard pa se zniža. Potencialne oblike, ki bi presegle tipično delovanje institucije, bi morale zagotoviti svobodno gibanje v in izven institucije, spodbujati sposobnosti vsakega posameznika in socialno interakcijo z drugimi, zunaj ustanove. Prav tako bi morali spoštovati posameznikove pravice kot so zasebnost, izbiro in samokontrolo. Ključnega pomena je tudi delo s stanovalci na osebni ravni, torej individualno delo z njimi, upoštevanje njihovih želja pri oblačenju, ureditvi sobe, naslavljanju in željo po vključitvi h dejavnostim. Celotna institucija mora biti urejena, pri tem pa je potrebno paziti, da nimamo občutka, da gre za otroški vrtec.

Mali (2006, str. 26) pravi, da v domovih niso prisotne vse značilnosti totalne ustanove, značilnosti, ki pa obstajajo, niso prisotne v idealni obliki. Uporabnik je upoštevan, vendar le v okvirih delovanja ustanove. Osebjem potrebuje več izobraževanja, saj se morajo naučiti, kako lahko uporabnik reagira v procesu adaptacije v novo okolje. Prav tako je pomembno zagotoviti uporabnikom, da so udeleženi v procesih odločanja in da se njihove ideje realizirajo v praksi.

»V domovih sta prisotna kultura stanovalcev in kultura zaposlenih. Klima obeh vpliva na celotno podobo ustanove in življenja v njej. Vodstvo ustanove mora poznati in biti pozorno na dogajanje v ustanovi ter skrbeti, da negativni elementi ene in druge kulture ne rušijo podobe ustanove in življenja v njej.« (Mali, 2006, str. 27)

1.4. ZGODOVINA DELOVANJA DOMOV ZA STARE IN ZAČETKI OSKRBOVANIH STANOVANJ V SLOVENIJI

V davni preteklosti so mlajše generacije imele dvojen odnos do starih ljudi. Ljudstva so bila do revnih starih ljudi kruta, v kasnejših obdobjih pa so revni živeli doma pri otrocih, kjer se jim, po zdajšnjih raziskavah, ni godilo nič kaj lepega. Bogati pa so bili vedno vredni spoštovanja. V Atenah in Šparti na primer, so se najvišji pravniki imenovali Geronti, kar po naše pomeni starčki. (Požarnik, 1981, str. 139)

Iz zapisov je znano, da je prvo bolnišnico z oddelkom za stare zgradil škof Bazilij leta 370. V Ljubljani pa je v 13. stoletju nemški viteški red zgradil prvi zavod za neozdravljive bolnike, kmalu za te pa je nastal še azilski zavod v Kamniku. V 14. in 15. stoletju so se razširili špitali, ki so bili namenjeni tujcem in gostom mesta. V Ljubljani je bil prvi zgrajen leta 1345. (Mali, 2008, str. 10.) V 16. stoletju je Ljubljana dobila še večji špital, ki pa je bil namenjen tudi za stare bolne vojake. Zgraditi ga je dal Ferdinand I. leta 1601 je bil v Angliji objavljen prvi zakon, ki je poudarjal dolžnost države, da mora skrbeti za stare in bolne. V 17. stoletju so se azili ločili od bolnišnic in se spremenili v ubožnice in hiralnice, kar je za tisti čas pomenilo napredek v skrbi za stare ljudi. (Požarnik, 1981, str. 139-140) V Sloveniji v Ljubljani najdemo ohranjeno ubožnico iz leta 1835, v kateri je bivalo približno 100 ljudi. (Mali, 2008, str. 15-17)

V Ljubljani so imeli stari ljudje v Mestnem zavetišču, Azilski ustanovi Franca Jožefa in v hiralnici Svetega Jožefa brezplačno popolno oskrbo. Le nekaj je bilo samoplačnikov, ostalo pa je krila občina. (Požarnik, 1981, str. 140-141)

Leta 1902 je Ljubljana dobila prvo moderno ubožnico za 150 ljudi, ki pa so jo pozneje preimenovali v mestno zavetišče. (Mali, 2008, str. 17) Ljubljanske ustanove so bila prepolne, zato so ljudi pošiljali tudi drugam po Sloveniji. Hiralnice in ubožnice so bile neustrezne za ljudi, zato so jih med letom 1945 in 1970 postopno odpravili ali popravili. (Požarnik, 1981, str. 141) Pred drugo svetovno vojno je bilo namreč v Sloveniji kar 63 domov, kar je pomenilo 3249 postelj. (Hojnik Zupanc, 1997, str. 127) Zaradi sprememb, ki pa so se dogajale na področju ustanavljanja in prenavljanja domov, se je ta številka skoraj razpolovila in tako smo do konca leta 1979 dobili 24 novih domov, 7 pa jih je bilo še v gradnji. (Požarnik, 1981, str. 141)

Slovenci smo leta 1964 prvič dobili opis načel socialne gerontologije na področju dela s starimi ljudmi. To je bil zgodovinski dogodek, ki je pomenil spremembo na tem področju. Načela so govorila o pomembnosti skrbi za stare v domačem okolju, za tiste, ki pa so potrebovali večji obseg oskrbe, pa je bilo potrebno zagotoviti domove za stare. Za uresničitev teh načel, je bilo potrebno urediti starostne pokojnine, ustanoviti klube za stare, rešiti stanovanjski problem in urediti zdravstveno oskrbo znotraj zdravstvenega varstva. (Mali 2009, str. 96)

V obdobju, ko so gradili nove in prenavljali stare domove, so zaposlovali pretežno medicinsko osebje, ki je domove spreminjalo v bolnišnice. V osemdesetih letih prejšnjega stoletja pa so se postopno v domovih začeli zaposlovati tudi strokovnjaki s področja socialne varnosti, ki so prvič v zgodovini zamajali medicinski model obravnave starih ljudi. (Mali, 2009, str. 100)

Hojnik Zupanc (1997, str. 128) piše, da imamo v Sloveniji večino domov kombiniranega in odprtega tipa, kar pomeni, da se lahko stanovalci prosto gibajo zunaj in v domu. Izjeme so varovani oddelki, ki so namenjeni ljudem z demenco, ki pa imajo omejen izhod, saj so vrata oddelka zaklenjena. Zapustijo ga lahko le v spremstvu zaposlenih in sorodnikov. Prav tako so se v domovih spremenile sobe, saj najdemo tri-ali večposteljne sobe le še na nekaterih negovalnih oddelkih, drugod pa so po večini dvo-ali enoposteljne sobe.

Dejstvo je, da se domovi med sabo razlikujejo po legi, notranji opreми, strukturi stanovalcev in odnosu do njih. V večjih mestih so domovi novejši in prenovljeni, ampak so hkrati tudi prepolni. (Požarnik, 1981, str. 141)

Tako kot so se razvijali domovi skozi zgodovino, so se počasi razvijale tudi druge alternative življenja v tretjem življenjskem obdobju. Ena izmed takih alternativ so tudi oskrbovana stanovanja.

Oskrbovana stanovanja so začeli v Sloveniji graditi konec devetdesetih let, ko so se še imenovala varovana stanovanja. Izraz so kasneje spremenili v oskrbovana stanovanja, saj je ta izraz primernejši. Gre namreč ne samo za varovanje stanovalcev, ampak tudi za njihovo oskrbo. (Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo, 2007, str. 9)

Ideja teh stanovanj je, da bi v njem živeli ljudje, ki imajo velika stanovanja in hiše, ki jih ne potrebujejo in v njih težko popolnoma samostojno živijo. Ti ljudje potrebujejo minimalno

pomoči, zato so oskrbovana stanovanja v večini grajena v neposredni bližini domov za stare. (Ramovš, 2003, str. 310)

Leta 1999 je Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve promoviralo gradnjo oskrbovanih stanovanj skupaj z Urbanističnim inštitutom Slovenije. Izdali so prav posebno publikacijo Smernice za gradnjo varovanih stanovanj in leta 2002 je bilo na razpolago 300 enot v devetih različnih krajih po Sloveniji. Večinoma gre za garsonjere in za enosobna stanovanja, večjih stanovanj je bolj malo. (Ramovš, 2003, str. 311)

V Sloveniji se je torej institucionalno varstvo začelo že v 14. stoletju, kar se pozna tudi danes, saj je Slovenija še vedno izrazito institucionalno usmerjena. Institucije za stare so sredstvo za odiranje starih ljudi na družbeni rob, kar pa pomeni, da se bi osebje moralo še bolj truditi za spremembe in za dvig kvalitete človekovega življenja. Prizadevati si moramo, da kljub preselitvi v dom ohranimo človekovo dostojanstvo, oziroma, da jim pomagamo pri ohranjanju samostojnosti in se osredotočamo tudi na druge alternative nastanitve v starosti. (Mali, 2008, str. 16-34)

1.5. ZASNOVA DELOVANJA DOMOV ZA STARE IN OSKRBOVANIH STANOVANJ

Od institucij, v katerih živijo ljudje, ki iz različnih razlogov ne morejo živeti samostojno ali v lastni družini, in v kateri potekajo socialni programi, običajno pričakujemo, da bodo delovale tako, da bodo stanovalcem čim bolj nadomeščale »dom«. (Milošević Arnold, 2003, str. 30) V Sloveniji imamo javne in zasebne domove s koncesijo. Leta 1999 je bila prvič podeljena koncesija zasebnemu domu. (Ramovš, 2003, str. 313) Domovi za stare še vedno v Sloveniji predstavljajo najbolj pogosto obliko nastanitve za stare ljudi, ki zaradi različnih razlogov ne zmorejo živeti samostojno. Domove za stare se še vedno opisuje kot totalne institucije, saj v njih prihaja do razgradnje uporabnikove osebnosti. Posamezniku je namreč odvzeta vsaka skrb zase in zato se spremeni njihov odnos samega do sebe. (Hojnik Zupanc, 1999, str. 93-94)

Klevišar (2016, str. 43) pravi, da so velikokrat otroci tisti, ki prepričajo starega človeka za odhod v dom, ker sami doma ne zmorejo skrbeti zanj. Današnji tempo življenja je tak, da ima večina ljudi, ki hodi v službo, premalo časa za svoje otroke, zato odrasli otroci večkrat potarnajo, da ne zmorejo skrbeti še za svoje starše. (Klevišar, 2016, str. 43) Veliko ljudi pride v dom tudi neposredno iz bolnišnice. (Hojnik Zupanc, 1997, str. 129-130)

Ljudje, ki se odločijo za preselitev v dom za stare, nimajo prav veliko možnosti izbire glede namestitve in oskrbe. Pri ponujenih storitvah in glede na pomanjkanje postelj je težko zadovoljevati individualne potrebe ljudi. Domovi pa še vedno ponujajo več dvoposteljnih sob, kot pa enoposteljnih, ljudi, ki pa bi si želeli biti sami v sobi, pa je preveč. (Milošević Arnold, 2003, str. 30)

Milošević Arnold (2003, str. 30-31) opisuje kriterije, po katerih je razvidno, kako kvalitetno je delovanje institucije. Prvi kriterij je zaprtost oziroma odprtost institucije. To pomeni, da mora biti institucija, če deluje po socialnem modelu, odprta tako za stanovalce kot tudi za obiskovalce. Za stanovalce to pomeni, da ne potrebujejo posebnih dovoljenj za izhode in nimajo časovnih omejitev zanje. Dom mora biti odprt tudi za različne strokovne službe, študente in prostovoljce. Glede na to, da je dom javna institucija, je pomembno, da dom dopušča in spodbuja vplive zunanjega življenja in omogoča dober pretok informacij in dogodkov. (Milošević Arnold, 2003, str. 30-31)

Domovi za stare ponujajo, največkrat le v dopoldanskem času, različne aktivnosti, ki zapolnijo stanovalcem čas do kosila. Stanovalci morajo imeti čim bolj pestro izbiro in imeti možnost vplivati na ponudbo in se aktivnosti udeležiti le na svojo željo. Eden izmed kriterijev kakovostne oskrbe je tudi odnos med zaposlenimi in stanovalci, ki ga odlikuje spoštovanje, odprti in topli odnosi ter upoštevanje dostojanstva vsakega posameznika. Pomembno je, da se ohranja avtonomija posameznika, kar pomeni, da se spoštuje njegova zasebnost, njegove še najmanjše želje, kot so ura vstajanja, kdaj in kje bodo jedli, kaj bodo oblekli in s kom se bodo družili. Dom kot celota mora delovati tako, da daje stanovalcem občutek varnosti. To pa je možno le če zaposleni delujejo s perspektive moči ter ohranjajo in spodbujajo njegovo socialno delovanje. (Milošević Arnold, 2003, str. 42-43)

Delovanje s perspektive moči pomeni, da zaposleni skupaj z uporabnikom iščejo in krepijo njegove vire in moči. Socialni delavec sprašuje po zaželenih razpletih, dobrih izidih, sanjah in upanju. (Čačinovič Vogrinčič, Kopal, Mešl in Možina, 2005, str. 12)

Dejstvo je, da imajo socialni delavci veliko in zelo pomembno vlogo v življenju stanovalca. Socialni delavci srečajo človeka še pred prihodom v dom, saj se po navadi dogovorijo za ogled sobe in za pridobitev potrebnih informacij za življenje v domu. Hojnik Zupanc (1997, str. 130) pravi, da je pozitiven odnos do domskega življenja trikrat večji pri ljudeh, ki so domove predhodno obiskali in se seznanili z življenjem v njih.

Milošević Arnold (2003, str. 32-36) pravi, da lahko delo socialne delavke razdelimo na tri faze – pred prihodom stanovalca v dom, v času bivanja v domu in ob odhodu stanovalca. Dejstvo pa je, da je socialni delavec skozi vse tri faze tisti, ki pomaga ljudem reševati njihove probleme, ljudem pomaga zagotoviti vire in storitve ter jih povezuje z različnimi sistemi in podpira njihovo funkcioniranje. Poslanstvo socialne delavke mora biti skrb za zagotavljanje vsega kar posameznik potrebuje za kvalitetno življenje v domu.

Sprejeti preselitev v dom je lažje tistim, ki bodo imeli svojo sobo, saj si jo bodo lahko uredili po svojih željah in s sabo od doma prinesli več osebnih predmetov. Najtežje je ljudem sprejeti nove, tuje ljudi, s katerimi si morajo deliti jedilnico, skupne prostore in nekateri še sobo. (Hojnik Zupanc, 1997, str. 130)

Ljudje v domovih imajo zanimiv odnos do hrane. Veliko stanovalcev namreč meni, da je hrane premalo in da ni dobra. Zadovoljstvo stanovalcem prinese tudi urejanje sobe. Res je, da imajo nekateri veliko željo po odhodu domov in zato vse stari pustijo doma, nekateri pa si sobo naredijo čim bolj domačo. Ljudje v domovih imajo veliko zgodb in ko enkrat nekemu zaupajo, ji radi povedo na glas. Zato je pomembno, da imajo nekoga, ki jih bo poslušal in se z njimi pogovarjal. (Klevišar, 2016, str. 35 – 37)

Vedno več pa je osveščanja starih ljudi o drugih alternativah bivanja v starosti. Dejstvo je, da je vedno več starega prebivalstva in da domovi za stare ne smejo biti edina alternativa življenja v starosti. Ljudje si želijo biti doma, predvsem pa si želijo čim dlje ostati samostojni in odgovorni za svoje življenje.

Veliko ljudi pa bi lahko živelo samostojno, če bi se jim le organizirala pomoč pri tistih opravilih, kjer jo potrebujejo. (Požarnik, 1981, str. 150) Na primer oskrbovana stanovanja so stanovanja, ki so brez arhitekturnih ovir, opremljena so z rdečim gumbom, kar zagotavlja 24-urno nujno zdravstveno pomoč. (Hojnik Zupanc, 1999, str. 116) Po navadi so zgrajena v neposredni bližini domov za stare. (Ramovš, 2003, str. 310)

Zaradi teh lastnosti se ljudje odločijo za preselitev v oskrbovana stanovanja. Četudi potrebujejo malo pomoči, so še vedno samostojni in skrbijo sami zase. Pri opravilih, kjer potrebujejo pomoč, pa jim je ta omogočena. Prav tako jim rdeč gumb daje občutek varnosti, saj vedo, da jim je na voljo 24 ur na dan.

Pogoj, da se nekdo lahko vseli v oskrbovano stanovanje, je starost nad 65 let, sposobnost samostojnega življenja in zmožnost plačevanja najemnine in socialne oskrbe. Ljudje oddajo

prošnjo nepremičninskemu skladu občine, kjer želijo živeti in zaposleni glede na dodatne kriterije odločijo kdo jih izpolnjuje za vselitev. (Bukovec, 2016)

Življenje v oskrbovanem stanovanju pomeni, da imajo stanovalci možnost pomoči pri osnovnem čiščenju stanovanja, organizirani prehrani in pomoč pri pranju, sušenju in likanju perila. Socialna oskrba pa obsega pomoč pri izvajanju osnovnih dnevnih opravil in pomoč pri ohranjanju socialnih stikov. Stanovalci imajo možnost izbrati različne pakete obsega pomoči, ki ga izberejo glede na njihove potrebe. (Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve Republike Slovenije, b.d.)

1.6. DELOVANJE DOMOV ZA STARE V SLOVENIJI

V Sloveniji, kot sem že omenila, prevladuje institucionalna oblika nastanitve v starosti, in sicer v obliki domov za stare. Slovenski tipi modelov domov so oblikovani po enotnih merilih in standardih kot kombiniran tip doma. Slovenski model delovanja institucij se od zahodne Evrope razlikuje po teh značilnostih:

- Pokretni in nepokretni stanovalci so v domu med seboj povezani.
- Glede na število strokovnega osebja v domovih, je kakovost oskrbe bolj ali manj enaka v vseh zavodih. To ne velja za zahodni del Evrope, kjer prihaja do večje diferenciacije v kakovosti bivanja.
- Aktivnosti in oskrba za stare ljudi se locira v domače okolje. (Mali, 2006, str. 19)

Kakovost oskrbe je sicer v Sloveniji razmeroma visoka in približno enaka v vseh domovih, vendar pa ni mogoč nadstandard, ki je ena od oblik individualiziranega varstva. Čeprav gre tudi Slovenija v smeri večje diferenciacije v kakovosti bivanja, je potrebno paziti, da ne pride do prevelikih razlik kakovosti med bogatimi in revnimi. (Mali, 2006, str. 19)

V Sloveniji je bilo na področju institucionalnega varstva za odrasle konec leta 2016 na voljo 20.602 mesti v 59 zavodih in 41 izvajalcih s koncesijo. Od tega je v javnih domovih za starejše 13.210 mest, zasebnih domovih za starejše 5017 mest, posebnih zavodih za odrasle 2375 mest. (Skupnost socialnih zavodov Slovenije, b.d.) V letu 2014 je bilo v domovih za starejše in posebnih socialnovarstvenih zavodih zaposlenih 10.510 delavcev, od tega v domovih za stare 5904 delavcev različnih strok. (Skupnost socialnih delavcev, 2015)

Najslabše razmerje med povpraševanjem in kapacitetami je v Ljubljani, medtem ko v severovzhodni Sloveniji povpraševanja za domove skorajda ni. Težava, s katero se srečujejo domovi za stare v Sloveniji, so tudi togi normativi, ki lahko predstavljajo težavo zaposlenim, ali se odločiti v prid stanovalca ali ravnati po predpisih. Zaradi normativov in nezadostnega financiranja je v domovih število zaposlenih premajhno, kar pomeni, da zaposleni izgorevajo, stanovalci pa ne prejemajo take oskrbe, kot bi jo lahko v primeru večjega števila zaposlenih. (Kerbler, 2012, str. 101-114)

Pravilnik o standardih in normativih socialnovarstvenih storitev (2007) velja za prvo socialno pomoč, osebno pomoč, pomoč družini za dom in na domu, institucionalno varstvo ter vodenje, varstvo in zaposlitev pod posebnimi pogoji. »Normativ storitve določa časovne okvire, število storitev na izvajalca ter načela smotrne organiziranosti izvajalcev ter predstavlja osnovo za vrednotenje stroškov in določanje cen storitev.« Standard določene storitve se določi z elementi opisa storitve, postopkom izvajanja, trajanjem storitve, metodami dela, izvajalci, izobraževanji in supervizijami, dokumentacijo in z upravičenci ali strokovnim področjem, na katerem se uporablja. Institucionalno varstvo obsega ne samo domove za stare, ampak tudi druge oblike varstva za mlajše od 65 let, ki zaradi različnih razlogov ne zmorejo živeti sami doma. Poleg tega pa opisuje tudi standarde in normative v oskrbovanih stanovanjih, saj se štejejo med institucionalno varstvo (2007).

Kornhauser in Mali (2013, str. 322) pišeta, da se tudi v Prekmurju, kjer včasih ni bilo povpraševanja za institucionalno varstvo, počasi le-to razvija. Včasih je bilo namreč pričakovano, da bodo otroci skrbeli za svoje starše, sploh, če so živeli na kmetiji. Zdaj pa se otroci odločijo za preselitev staršev v dom, ker to pomeni nemoteno delovanje kmetije in jim taka odločitev ne pomeni več sramote.

Večina domov v Sloveniji ima še vedno ločen bivalni in negovalni del. Bivalni del ima v sobah največ dve postelji, medtem ko ima negovalni del lahko v sobah tudi štiri ali več postelj. (Statistični urad Republike Slovenije, 2007, str. 25)

Pomembno je, da raziskujemo, kaj kvaliteta življenja v domu pomeni za stanovalce domov. Dejstvo je, da, če s stanovalci delamo na individualni ravni, jih o željah in potrebah sprašujemo in jih poskušamo uresničiti, se bo njihovo mnenje o življenju v domu, izboljšalo. V tujini so naredili veliko raziskav na temo kakovosti življenja starih ljudi v domovih za stare in prišli do zaključka, da je v veliki meri kvaliteta odvisna od njihovega ne samo

fizičnega počutja, ampak od upoštevanja njihovih vrednot in ohranjanje njihovega dostojanstva. (Gašparovič, 1999, str. 187-1992)

V Sloveniji še vedno prevladuje institucionalna oblika nastanitve v starosti. Eden izmed razlogov, zakaj število prošenj za sprejem v dom iz leta v leto narašča, so tudi demografske spremembe. S tem pa se daljšajo tudi čakalne vrste. »Splošno načelo enakosti pred zakonom zagotavlja človekove pravice in temeljne svoboščine tudi starejšim ljudem, ki imajo enako kot drugi člani družbe pravico do spoštovanja človeškega dostojanstva, do zasebnosti, lastnega življenjskega sloga ipd. Predvsem pa ima vsaka starejša oseba pravico do socialnega varstva. V tej zvezi Evropska socialna listina Slovenijo zavezuje, da neposredno ali v sodelovanju z javnimi ali zasebnimi organizacijami sprejme ali spodbuja ustrezne ukrepe. Daljše življenje namreč ne sme pomeniti zmanjšanja kakovosti življenja.« (Statistični urad Republike Slovenije, 2007, str. 26)

Na kakovost življenja starih ljudi v Sloveniji pomembno vpliva tudi njihovo finančno stanje. Starim ljudem dohodek povečini predstavlja pokojnina, ki je razmeroma majhna in zaradi tega ljudi postavlja na rob družbe. Zaradi majhnih dohodkov si ljudje ne morejo privoščiti kvalitetnega življenja, ki se začne z varnim stanovanjem, kvalitetno hrano, stiki s prijatelji in sorodniki ter družabnim življenjem. (Breznik, 2015, str. 42-43) Tudi zato se ljudje odločijo za preselitev v institucionalno varstvo, saj zaradi nizkih dohodkov, brez pomoči sorodnikov ali občine, ne zmorejo skrbeti za lastno stanovanje in jim zato dom predstavlja izhod iz zagate. (Kornhauser in Mali 2013, str. 321)

Torej, če povzamem, je kakovost oskrbe v domovih za stare povsod po Sloveniji približno enaka, ni pa povsod velikega povpraševanja po tej obliki oskrbe. Najdaljše čakalne dobe so v Ljubljani, medtem ko je Prekmurje še v razvoju. Da bi se oskrba še izboljšala, je potrebno z ljudmi delati na individualni ravni, jih povprašati o njihovih željah in potrebah in jih poskušati tudi uresničiti. Za uresničitev želja in potreb pa je potrebno tudi zadostno število zaposlenih, česar pa po navajanju Kerbler (2012, str. 101-114), trenutno v Sloveniji ni.

1.7. ORGANIZACIJA OSKRBOVANIH STANOVANJ V SLOVENIJI

Stanovanja, ki so prilagojena potrebam starih ljudi, dlje časa omogočajo večjo samostojnost, ne glede na to, ali pri opravljanju vsakdanjih opravil uporabljajo kakšen pripomoček, kot je na primer invalidski voziček. (Flaker idr., 2008) Oskrbovana stanovanja so namenjena ljudem starejšim od 65 let, ki ne želijo namestitve v dom, za samostojno življenje pa potrebujejo le malo pomoči. (Javni stanovanjski Mestne občine Ljubljana, b.d.)

Pravno formalni okvir za področje oskrbovanih stanovanj predstavljajo različni zakoni in pravilniki. Stanovanjski zakon (SZ-1 Uradni list RS, št. 69/03, 18/04) oskrbovana stanovanja opredeli kot stanovanja za stare ljudi, v katerih lahko stanovalci dobijo pomoč 24 ur dnevno iz določene ustanove, pod pogojem, da so prilagojena kot stanovanja za starejše ljudi z lastnim gospodinjstvom v večstanovanjski stavbi ali v drugi obliki strnjene gradnje. Z zakonom so določeni površinski normativi in funkcionalni standardi, tehnični pogoji ter standardi vzdrževanja stanovanj in zgradbe, v kateri so ta stanovanja. S podzakonskimi akti je področje oskrbovanih stanovanj pravno-formalno urejeno v dveh pravilnikih - v Pravilniku o standardih in normativih socialnovarstvenih storitev in v Pravilniku o minimalnih tehničnih zahtevah za graditev oskrbovanih stanovanj za starejše ter o načinu zagotavljanja pogojev za njihovo obratovanje. (Nagode, Kovač in Lebar 2015, str. 14-15)

Pravilnik o standardih in normativih socialnovarstvenih storitev (Nagode, Kovač in Lebar, 2015, str. 15-16) določa, da morajo biti v oskrbovanih stanovanjih zagotovljeni osnovna in socialna oskrba, zdravstveno varstvo in zdravstvena nega ter varovanje na daljavo. Osnovna oskrba obsega pomoč pri bivanju, organizirano prehrano in pomoč pri pranju, likanju in sušenju perila. Socialna oskrba pa obsega pomoč pri vzdrževanju osebne higiene in pomoč pri izvajanju hišnih opravil. Zagotoviti mora tudi varstvo in pomoč pri vzdrževanju osebnih stikov. Upravičenci do pridobitve oskrbovanega stanovanja so osebe, starejše od 65 let in ki zaradi starosti ali bolezni niso sposobne popolnoma skrbeti zase. Upravičenci so tudi tisti, ki so mlajši od 65 let, vendar zaradi psihofizičnih sposobnosti potrebujejo vsakodnevno organizirano pomoč. Oskrbovana stanovanja pa lahko pridobijo tudi starejši od 18 let, ki imajo napredovano neozdravljivo bolezen. (Nagode, Kovač in Lebar, 2015, str. 15-16)

Gradnja in obratovanje oskrbovanih stanovanj za starejše sta opisana v Pravilniku o minimalnih tehničnih zahtevah za graditev oskrbovanih stanovanj za starejše ter o načinu zagotavljanja pogojev za njihovo obratovanje (Pravno informacijski sistem, 2004). Za vsako

oskrbovano stanovanje mora biti zagotovljeno parkirno mesto, 20% od teh mora biti prilagojeno za ljudi z ovirami. Pot do stanovanj mora biti varna in omogočati neoviran dostop, tudi za ljudi z ovirami. Površine morajo biti utrjene in ne smejo drseti. Vhodna vrata morajo biti široka 90 centimetrov, zato, da so prilagojena tistim, ki uporabljajo invalidski voziček. V večstanovanjski hiši mora biti urejen skupni prostor, ki je namenjen stanovalcem. V stavbi mora biti vgrajeno vsaj eno dvigalo. Vsi deli stanovanja so lahko v enem prostoru, razen tistih, ki so namenjeni osebni higieni. V kopalnici in vsaj še v enem prostoru mora biti vgrajen osebni telefonski alarm za pomoč na daljavo. V prostoru, ki je namenjen spanju, sta lahko največ dve ležišči. Stanovanje mora biti dovolj veliko za opremo kuhinje z jedilnico, za opremo dnevnega prostora in spalnice. Vtičnice, kljuge, pragovi, kad in vrata morajo biti urejeni tako, da ga lahko samostojno uporabljajo tudi osebe z ovirami. (Pravno informacijski sistem, 2004)

Do leta 2011 je bil v Pravilniku o minimalnih tehničnih zahtevah za graditev oskrbovanih stanovanj in o načinu zagotavljanja pogojev za njihovo obratovanje, omenjen tudi oskrbnik oskrbovanih stanovanj in njegove dolžnosti, ki pa je bil z ureditvijo novega pravilnika, izbrisane. »Ključna pomanjkljivost pravno-formalne ureditve oskrbovanih stanovanj je v nepopolni in nejasni zakonodaji. Na primer, oskrbnik oskrbovanega stanovanja, ki je pomemben člen med investitorjem oziroma lastnikom oskrbovanega stanovanja ter stanovalcem in ki naj bi skrbel za to, da stanovalec dobi pomoč, ki jo potrebuje, jo torej zagotavlja bodisi sam bodisi jo koordinira z drugimi ustreznimi izvajalci, je bil prvotno opredeljen v pravilniku s stanovanjskega področja, nato pa je bil z letom 2011 iz pravilnika črtan. V trenutno veljavni zakonodaji ta vloga ni nikjer opredeljena, zato ni transparentno, kakšne so odgovornosti in čigave za zagotavljanje oskrbe v oskrbovanih stanovanjih. Zakonodaja tudi ne opredeljuje metodologije za izračun cene oskrbe v oskrbovanih stanovanjih, pri opredelitvi varovanja na daljavo, ki je sicer opredeljen v Pravilniku o standardih in normativih socialnovarstvenih storitev, pa je predpis premalo jasen, saj ne določa, kdo je odgovoren za zagotovitev te storitve. Niti ni jasno, ali mora biti v stanovanju zgolj priključek oziroma možnost koriščenja varovanja na daljavo ali je obvezno, da stanovalec varovanje na daljavo tudi koristi.« (Nagode, Kovač in Lebar, 2015, str. 19) Zelo pomembno je, da so pravilniki napisani tako, da ne vplivajo slabo na ljudi, ki se jih pravilniki dotikajo. In ravno v tem primeru oskrbovanih stanovanj ni jasno zapisano, kdo je posrednik med lastnikom stanovanja in uporabnikom stanovanja, ki naj bi skrbel za to, da ljudje dobijo zeleno pomoč. Problem, ki pri tem nastane je, da v primeru kakršnekoli nezgode, nihče ne

prevzame odgovornosti, saj v trenutni zakonodaji, te vloge ni omenjene. Če bi bila ta vloga posrednika opredeljena, bi v primeru težav tako sorodniki kot tudi uporabniki stanovanj vedeli, na koga naj se obrnejo za odgovore.

Ljudi je potrebno o novih možnostih preživljanja svoje starosti osveščati. Veliko ljudi, ki se odloči za dom za stare, je fizično in psihično aktivnih, a se zato, da ne bi bili breme otrokom, odločijo za preselitev v dom, ki pomeni popolnoma drugačno življenje od domačega. Stanovanje, ki daje večji občutek varnosti, pa nudi možnost, da si ga vsak posameznik uredi po svoje, da lahko obiske postreže in da lahko skrbi sam zase, dokler mu zdravje to dopušča. Težka opravila, kot je čiščenje visokih omar ali obešanja perila, pa lahko opravi socialna oskrbovalka, ki prihaja k vsakemu stanovalcu tolikokrat, kot je dogovorjeno v paketu. Čeprav oskrbovana stanovanja spadajo pod institucionalno varstvo, predstavljajo dobro alternativo za stare ljudi, ki bi se drugače odločili za namestitev v domsko varstvo, za samostojno življenje pa potrebujejo le malo pomoči.

2. PROBLEM

V raziskavi me je zanimalo, kakšno je življenje ljudi v domu za stare in kakšno v oskrbovanih stanovanjih. Najprej sem iz že obstoječega gradiva raziskala, kaj pravzaprav dolgotrajna oskrba je, kakšna je zgodovina domov za stare, kako delujejo domovi v Sloveniji in kako je prišlo do gradnje oskrbovanih stanovanj in kako se pravzaprav razlikujejo od delovanja domov za stare. Institucionalna oskrba v Sloveniji sega v 14. stoletje, zato se ne smemo čuditi, da je prav institucionalna oskrba še danes v Sloveniji najbolj prisotna. Za pisanje magistrskega dela na to temo pa sem se odločila zato, ker menim, da so raziskave v domovih za stare zelo pogoste, ne poznamo pa drugih alternativ nastanitve v starosti. Sama sem se z oskrbovanimi stanovanji srečala pred dvema letoma. O njihovem delovanju in o tem kaj sploh predstavljajo, nisem vedela nič. Kljub temu bi rada raziskala tudi življenje stanovalcev v domu, da bom lažje razumela, v čem se dom razlikuje od oskrbovanih stanovanj.

Namen raziskave je pokazati, kako živijo stanovalci v oskrbovanih stanovanjih v primerjavi z ljudmi, ki živijo v domu za stare. Verjetno življenje starih ljudi v oskrbovanih stanovanjih ni dobro raziskano, saj so se začela graditi šele v začetku leta 2000. In čeprav jih je danes že kar veliko, ne obstaja veliko raziskav o tem, kako se spremeni njihovo življenje po preselitvi in zakaj pravzaprav so se odločili za preselitev. Življenje v domovih za stare je sicer dobro raziskano, ampak bi ga vseeno rada raziskala sama in ga primerjala z oskrbovanimi stanovanji, saj menim, da bom tako lažje razumela, kaj točno je razlika med domovi za stare in stanovanji. Zanima me, zakaj so se za preselitev odločili stanovalci doma in zakaj stanovalci oskrbovanih stanovanj, kdo je bil pobudnik preselitve, kako zdaj poteka njihov dan, kako se razumejo z zaposlenimi, kakšna je hrana, kaj bi spremenili in kakšen bi moral biti dom, da bi z njim bili popolnoma zadovoljni. Prav tako me je zanimalo, kakšnih aktivnosti se udeležujejo stanovalci doma in kakšnih stanovalci oskrbovanih stanovanj. Ali se udeležujejo tistih v domu ali so si poiskali druge hobije izven doma? Sogovornike sem vprašala tudi, kakšno je njihovo mnenje o ceni, ki jo plačujejo za namestitve. Cilj raziskave je tudi pomoč zaposlenim in vsem, ki so se kakorkoli srečali z dolgotrajno oskrbo, pri razumevanju in izboljševanju življenja v domovih za stare in v oskrbovanih stanovanjih.

RAZISKOVALNE TEME:

- Primerjava razlogov za preselitev v dom za stare/oskrbovano stanovanje.
- Primerjava poteka dneva med domom za stare /oskrbovanimi stanovanji.
- Primerjava mnenja o ceni doma za stare /oskrbovanih stanovanj.
- Primerjava razumevanja stanovalcev z zaposlenimi v domu za stare /oskrbovanimi stanovanji.
- Primerjava socialnih stikov ljudi v domu za stare /oskrbovanih stanovanjih.
- Primerjava razumevanja s sostanovalcem med domom za stare/oskrbovanimi stanovanji, v primeru, da ga imajo.
- Primerjava negativnih in pozitivnih kritik stanovalcev doma za stare/oskrbovanih stanovanj in želje o tem kakšen bi dom za stare moral biti.
- Vloga socialne delavke v domu za stare/oskrbovanih stanovanjih.

3. METODOLOGIJA

3.1. VRSTA RAZISKAVE IN RAZISKOVALNI INSTRUMENT

Raziskava je kvalitativna, saj je temeljila na besednih opisih, ki so bili zbrani na način pripovedovanja. »Kvalitativna raziskava je raziskava, pri kateri sestavljajo osnovno izkustveno gradivo, zbrano v raziskovalnem procesu, besedni opisi ali pripovedi, in v kateri je to gradivo tudi obdelano in analizirano na beseden način brez uporabe merskih postopkov, ki dajo števila, in brez operacij nad števili.« (Meseč, 2007, str. 11) Pri kvalitativni raziskavi gre za zbiranje podatkov, ki so stvarni, praktični in gre za vsakdanje probleme ljudi. Ugotovitve raziskave pa naj bi bile kasneje uporabne za izpopolnjevanje metod socialnega dela, ki so pomembne za reševanje problemov ljudi. (Meseč, 2007, str. 12)

Za merski instrument sem si izbrala intervju, ki ga bom izvedla z vsakim stanovalcem posebej. Za intervjuje sem se odločila zato, ker menim, da z drugimi merskimi inštrumenti ne bi dobila tako natančnih podatkov. Intervjuje sem izvedla v enem izmed domov za stare v Ljubljani in v oskrbovanih stanovanjih zraven tega doma. Dom je zaseben s koncesijo, oskrbovana stanovanja pa so v lasti Javnega stanovanjskega sklada Ljubljana. Imena doma in oskrbovanih stanovanj na željo vodstva ne bom omenjala. Prav tako se mi ne zdi pomembno ime ustanove, ampak rezultati, do katerih bom prišla. Zato sem upoštevala njihovo željo. Intervjuji so bili anonimni. Zgolj zaradi lažjega zapisa, sem sodelujoče vprašala, če lahko intervjuje snemam. Kasneje sem jim zapise dala v pogled, zato, da ne bi prišlo do kakšnega nesporazuma.

3.2. POPULACIJA IN VZORČENJE

Populacijo v raziskavi predstavljajo stanovalci enega izmed domov za stare v Ljubljani in stanovalci enega kompleksa oskrbovanih stanovanj v Ljubljani. Vsi intervjuvanci so starejši od 65 let. Sodelovalo je pet stanovalcev doma za stare in pet stanovalcev oskrbovanih stanovanj. Od tega je bil v domu en intervjuvanec in štiri intervjuvanke, v oskrbovanih stanovanjih pa dva intervjuvanca in tri intervjuvanke. Od tega sem v oskrbovanem stanovanju izvedla en skupen intervju, saj sta bila intervjuvanec in intervjuvanka poročena.

Vzorčenje je potekalo na podlagi neslučajnostnega priložnostnega vzorca, saj niso imeli vsi enakih možnosti sodelovanja. To pomeni, da mi je pri izbiri možnih sodelujočih pomagala socialna delavka, ki je poklicala ljudi, ki bi bili pripravljeni sodelovati in jih prosila za pomoč. V oskrbovanih stanovanjih me namreč niso poznali in ko sem jih sprva naključno klicala sama, niso želeli sodelovati. Kasneje mi je, čeprav so me v domu bolje poznali, vseeno pomagala, da ne bi prišlo do enakega odziva, kot v oskrbovanih stanovanjih.

V domu za stare pa sem spet po predhodnem svetovanju socialne delavke, koga naj prosim za pomoč, do možnih intervjuvancev tokrat šla sama in se dogovorila za čas in prostor pogovora. Tako gre spet za neslučajnostni priložnostni vzorec.

Naknadno sem po posvetovanju z mentorico, maja 2017, naredila še intervju s socialno delavko, saj sem želela izvedeti, kako ona gleda na življenje stanovalcev v domu za stare in v oskrbovanih stanovanjih, kako z njimi sodeluje in kaj je njena vloga v njihovem življenju, ko se preselijo v institucionalno varstvo.

Intervjuji so bili anonimni, saj v raziskavi ne bom uporabila podatkov, iz katerih bi bilo razvidno, kdo so intervjuvanci. To sem jim povedala na začetku vsakega intervjuja.

3.3. ZBIRANJE PODATKOV

Intervjuvanje je potekalo v juliju 2016, na način, da je socialna delavka poklicala iz vsakega nadstropja po enega intervjuvanca oskrbovanih stanovanj in se dogovorila za sodelovanje in uro srečanja. Tja sem šla sama. V domu pa je intervjuvanje potekalo tako, da sem se s stanovalci dogovorila sama, po priporočilu socialne delavke h komu naj grem. Intervjuvanci so dovolili snemanje s telefonom, pod pogojem, da jim prepisane intervjuje prinesem v branje. Vsak intervju je potekal od 20 minut do 2 uri.

Intervju s socialno delavko sem naredila 19.5.2017 in je trajal približno eno uro. Intervju sva naredili v eni izmed kavarn v Ljubljani, tako, da je bilo vzdušje sproščeno. Intervju sem lahko snemala, vendar pod pogojem, da sogovornica ostane anonimna.

3.4. ODELAVA IN ANALIZA EMPIRIČNIH PODATKOV

Pridobljene podatke sem zbirala s kvalitativno raziskavo, kar pomeni, da sem naredila intervjuje, za katere pa sem imela napisane samo oporne točke, tako da se je lahko razvil pogovor. Intervjuje sem z dovoljenjem snemala, prepisane pa sem prinesla nazaj sodelujočim v branje. Sogovornike doma za stare in oskrbovanih stanovanj sem označila s črko S in jim dopisala številko zaporednega opravljenega intervjuja ter za stanovalce oskrbovanih stanovanj dodala oznako OS, za stanovalce domskega dela pa DO. Številke 3, 4, 5, 6 in 7 predstavljajo sogovornike iz doma za stare, 1, 2, 8, 9 in 10 pa sogovornike iz oskrbovanih stanovanj. Intervjuje sem kodirala, kar pomeni, da sem relevantne podatke, v odgovorih pod vsakim vprašanjem, podčrtala in za zapisane stavke našla vsebinske pojme, ki sem jim prepisala proste kode, kasneje pa določila še kategorije, v katero sem vsebinske pojme razvrstila. Socialno delavko, s katero sem intervju naredila naknadno, sem označila s SD in intervju kodirala na enak način kot intervjuje s stanovalci.

Pridobljene podatke sem obdelala po kvalitativni metodi. Naredila sem intervjuje odprtega tipa. Za uro intervjuja sem se dogovorila, kot so imeli moji sogovorniki čas, zato sem se z njimi pogovarjala mešano. Najprej sem naredila dva intervjuja v oskrbovanih stanovanjih, potem sem naredila vse intervjuje v domskem delu in na koncu sem se pogovarjala še s tremi sogovorniki iz oskrbovanih stanovanj. Pogovore sem po dovoljenju sogovornikov snemala, jih zapisala, jih dala nazaj sogovornikom v pregled, nato pa sem se lotila kvalitativne obdelave podatkov.

To pomeni, da sem vse odgovore sogovornikov zapisala pod vsako vprašanje in podčrtala bistvo odgovora. Vsi sogovorniki so bili označeni s kratico, kot sem napisala zgoraj. Tistemu delu besedila, ki sem ga podčrtala, sem dopisala najprej vsebinski pojem in mu dopisala kodo. Na primer: pri prvem vprašanju je bil podčrtan del odgovora tretje sogovornice »Zato, ker sem sama in nimam nobenega svojega«. Pojem, ki sem ga napisala je »Ni sorodnikov.« Koda pa je bila S3DO.1. (sogovornica številka tri, domski del, prvo vprašanje). Če je bilo pri vprašanju več odgovorov sem za številko vprašanja zapisala še črko, na primer S4DO.4.a. Enak postopek je bil tudi za intervjuje v oskrbovanih stanovanjih in s socialno delavko.

Potem sem se lotila osnega kodiranja. Vsako vprašanje sem spremenila v trditev. Na primer, če je bilo v intervjuju vprašanje: »Kakšen je razlog za preselitev?«, sem v osnem kodiranju vprašanje spremenila v trditev »Razlog za preselitev«. Spodaj sem v alinejah naštel vse vsebinske pojme, zraven pa dopisala kode.

Za lažje razumevanje obdelave podatkov, spodaj v tabeli, kot primer navajam del postopka za eno izmed vprašanj s sogovorniki iz doma za stare. Ostalo pa dodajam v Prilogah.

PRIMER OBDELAVE PODATKOPV PO KORAKIH

<p>VPRAŠANJE :</p>	<p>Zakaj ste se odločili za preselitev v DSO?</p>
<p>ODGOVORI:</p> <p>S3DO – Tretji sogovornik domski del S4DO – Četrty sogovornik domski del S5DO – Peti sogovornik domski del S6DO – Šesti sogovornik domski del S7DO – Sedmi sogovornik domski del</p>	<p>S3DO: Zato ker sem sama in nimam nobenega svojega.</p> <p>S4DO: Ker je bil mož bolan. In sem zaradi njega prišla sem. Z njim sem prišla sem. Zato ker je on bil deset let starejši od mene in ga je dvakrat kap zadela. In sem rekla, da ga ne bom pustila samega in sem šla z njim. Skoraj sedemdeset let sva bila poročena.</p> <p>S5DO: Jaz sem prišla iz bolnice. Zaradi zdravja. Saj jaz sem imela tukaj rezervirano tri leta.</p> <p>S6DO: Prišel sem 4.9.2014. Prišel sem pa zato, ker sem imel tukaj že soprogo. Da se mi ni bilo treba vsak dan vozit. Biti sam, pa saj veste kako je biti. In ker je bila ona tukaj, sva potem vsaj bila v isti hiši.</p> <p>S7DO: Sem sem se preselila lani. Iz bolnice sem prišla, iz travmatološke klinike, kjer so mi amputirali nogo. In potem sem prišla sem.</p>
<p>ODPRTO KODIRANJE:</p> <p>1. KORAK: podčrtanje bistvo odgovora 2. KORAK: Pripis vsebinskega pojma (ležeče zapisano)</p>	<p>S3DO: <u>Zato ker sem sama in nimam nobenega svojega. Ni sorodnikov.</u> (S3DO.I.)</p> <p>S4DO: <u>Ker je bil mož bolan. In sem zaradi njega prišla sem.</u> Z njim sem prišla sem. Zato ker je on bil deset let starejši od mene in ga je dvakrat kap zadela. In sem rekla, da ga ne bom pustila samega in sem šla z njim.</p>

<p>3. KORAK: Vsebinskemu pojmu dopis kode (ležeče zapisano v oklepaju)</p>	<p>Skoraj sedemdeset let sva bila poročena. <i>Bolan mož. (S4DO.1.)</i></p> <p>S5DO: <u>Jaz sem prišla iz bolnice. Zaradi zdravja.</u> Saj jaz sem imela tukaj rezervirano tri leta. <i>Zdravje. (S5DO.1.)</i></p> <p>S6DO: Prišel sem 4.9.2014. <u>Prišel sem pa zato, ker sem imel tukaj že soprogo. Žena, ki je že bila v domu. (S6DO.1.a.) Da se mi ni bilo treba vsak dan vozit. Naporna vsakodnevna vožnja do žene. (S6DO.1.b.)</u> Biti sam, pa saj veste kako je biti. In ker je bila ona tukaj, sva potem vsaj bila v isti hiši.</p> <p>S7DO: Sem sem se preselila lani. <u>Iz bolnice sem prišla, iz travmatološke klinike, kjer so mi amputirali nogo. In potem sem prišla sem. Zdravje – amputacija noge. (S7DO.1.)</u></p>
--	--

<p>OSNO KODIRANJE</p> <p>Vprašanje spremenjeno v trditev.</p>	<p>RAZLOG ZA PRESELITEV V DOM ZA STARE</p>
<p>NAŠTETI VSEBINSKI POJMI, KATERIM PRIPIŠEMO KODE.</p> <p>V primeru, da imamo več enakih odgovorov, ga zapišemo enkrat, zraven pa dopišemo vse pripadajoče kode.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ni sorodnikov. (S3DO.1.) • Bolan mož. (S4DO.1.) • Zdravje. (S5DO.1.) • Žena, ki je že bila v domu. (S6DO.1.a.) • Naporna vsakodnevna vožnja do žene. (S6DO.1.b.) • Zdravje – amputacija noge. (S7DO.1.)

4. REZULTATI

4.1. Primerjava razlogov za preselitev v dom za stare/oskrbovano stanovanje.

Od socialne delavke sem izvedela, da so sicer razlogi različni, vendar se ljudje za preselitev v dom najpogosteje odločijo zaradi poslabšanja zdravstvenega stanja. To sem po pogovoru s stanovalci ugotovila tudi sama. Le dva sogovornika sta se odločila za preselitev zaradi partnerjev, ki so se bili primorani preseliti v dom, zaradi, na primer, razvite demence. Gospod mi je povedal, da je ženo obiskoval vsak dan, vendar mu je vsakodnevna vožnja postala prenaporna. Socialna delavka je povedala, da se tisti, ki so še popolnoma samostojno gibljivi, raje odločijo za oskrbovana stanovanja. Stanovalci pa so mi povedali različno. Eden je povedal, da se je preselil, ker je ostal bolj sam, ostali delno zaradi zdravja, zakonski par pa zaradi lažjega dostopanja do vseh institucij. Ena od sogovornic mi je rekla tudi, da se ji zdi nesprejemljivo, da bi obremenjevala otroke s svojo boleznijo, oskrbovana stanovanja pa imajo možnost strežbe, hkrati pa ima še vedno svoje stanovanje. Stanovalci doma sicer ob prihodu niso imeli posebnih pričakovanj, saj niso bili seznanjeni s preselitvijo oziroma niso vedeli zase, saj je šlo za preselitev iz bolnice. Gospod in gospa, ki sta se preselila zaradi zakoncev, ki so že bili v domu sta vedela, kako poteka življenje v domu. Gospa pa je pričakovala, da bo lahko za svojega moža skrbela tako, kot doma ne bi mogla. V dom pa sta se preselila predvsem zato, da bi bila blizu svojima zakoncema.

Pogoj za pridobitev oskrbovanega stanovanja je, da so stanovalci samostojni pri vsakodnevnih opravilih, zato sem pričakovala, da so se stanovalci za preselitev odločili popolnoma sami. Vendar so intervjuji pokazali, da ni ravno tako. Sicer je bila njihova beseda ključna in zadnja, vendar so za razpise kar dvema stanovalcema povedali bližnji sorodniki in jima predlagali, naj poskusita. Zakonca in četrta sogovornica pa so se odločili sami, saj so za obstoj oskrbovanih stanovanj vedeli že prej. Za oskrbovana stanovanja so sogovornikom povedali sorodniki, zakonski par pa je zanje izvedel iz časopisa. Dva sogovornika pripovedujeta, kako sta imela srečo pri pridobitvi stanovanja, saj je bila za pridobitev stanovanja čakalna vrsta. Ampak ker se jih mnogo ni odločilo za preselitev, sta hitro napredovala po listi navzgor in dobila stanovanje. V domu za stare pa so intervjuji pokazali, da ima socialna delavka prav - vsi so se preselili na pobudo nekoga. Velikokrat so pobudniki sorodniki in zaposleni v bolnicah ter v centrih za socialno delo.

4.2. Primerjava poteka dneva življenja v domu in v oskrbovanih stanovanjih.

Stanovalci oskrbovanih stanovanj se tekom dneva ukvarjajo z različnimi stvarmi. Gospod na primer hodi še v službo in pove, da je dober občutek, če te nekdo še rabi in če si koristen. Gospe pa se udeležujejo programa univerze za tretje življenjsko obdobje, hodijo v gledališče, kuhajo, potujejo in se družijo s prijatelji in sorodniki. Ravno zaradi natrpanega urnika ene od sogovornic sva komaj našli čas za intervju. Aktivnosti v domu se razen enega gospoda, ne udeležujejo, razen če gre za kakšno zanimivo predavanje ali izlet. Ena gospa je hodila na telovadbo v okviru oskrbovanih stanovanj, pa še to bolj zaradi družbe. Enako pove še druga sogovornica, saj so udeleženke telovadbe med seboj povezane in gredo potem še na kavo v kavarno znotraj doma. Pove tudi, da je pričakovala več družabnega življenja. Skratka, zapolnijo si dan po svojih željah in potrebah. Za razliko od stanovalcev oskrbovanih stanovanj imajo stanovalci doma precej manj izbire, kako bo potekal njihov dan. Zjutraj imajo zajtrk, nekateri na oddelku, nekateri pa v glavni jedilnici. Dopoldan je še telovadba in drugi krožki, kot je na primer nemščina, fizioterapija in delovna terapija. Popoldan imajo kosilo in počitek. Potem pa si morajo sami zapolniti čas, saj večina zaposlenih takrat že zaključijo z delom. Zato sogovornik pove, da mu je velikokrat dolgčas. Jih pa nekajkrat na leto obiščejo otroci iz vrta, imajo pevski zbor in različna predavanja. Vendar si kar dve sogovornici najraje zapolnita čas sami in se teh aktivnosti ne udeležujeta. Organizacija zunajdomskih aktivnosti, kot je bil izlet v Polzelo, je slabo oglaševana, saj je vedno zelo malo udeležencev. Prav tako se jih ne morejo udeležiti stanovalci na invalidskih vozičkih, saj je takšna pot zanje prenaporna. Kar pa pomeni, da se jih veliko ne more udeležiti takih izletov, čeprav bi si mogoče želeli.

4.3. Primerjava mnenja o ceni doma za stare /oskrbovanih stanovanj.

Cena oskrbnega dne v domu je zelo visoka, pove socialna delavka. V oskrbovanih stanovanjih pa so cene dostopnejše, vendar poudari, da bivanje v oskrbovanih stanovanjih ne zagotavlja zdravstvenega varstva. Prvi sogovornik na primer za stanovanje plačuje 249 eur, kar se mu zdi zelo poceni. Stroški pa se obračunavajo posebej. Paket, sklenjen z domom, stane 60eur, stroški ogrevanja, elektrika, voda in podobno pa je odvisno od letnega časa – od 60 do 160eur. Tako vse skupaj nanese med 450 in 500 eur. Druga sogovornica pa ni tako zelo zadovoljna in je povedala, da se gre domu samo za zaslužek. S strani doma prejme le račune za stroške, ki pa jih ne razume vedno, ampak ne more nič. So pa kar visoki zneski. Na primer, gretje plačuje tudi, če ima zaprte ventile, saj so ogrevani hodniki, poleg tega pa so cevi napeljane pod tlemi in se stanovanje ogreva tudi, če imaš zaprte ventile. Zato tudi vsak mesec dobi račun. Tudi zakonca povesta, da so zneski včasih kar visoki, vendar imate

največje stanovanje, kar pa pomeni večje stroške. Mnenje ene od sogovornic glede cene pa je deljeno. Zadovoljna je z najemnino, vendar se ji zdijo stroški upravljanja in cena rdečega gumba precejšeni. Sogovorniki iz domskega dela pa povedo, da je cena previsoka oziroma, da je v primeru popolne odvisnosti cena ustrezna. Cena se zdi sprejemljiva le gospodu, ki pa je popolnoma samostojen. Tako so mnenja stanovalcev različna. Veliko pa se jih strinja s socialno delavko, ki je povedala, da je najemnina stanovanj nižja od oskrbnega dne doma, zaradi česar morajo stanovalcem pomagati sorodniki ali občina.

Zaradi želje doma po anonimnosti, njihovega cenika oskrbnega dne ne morem objaviti. Zveza potrošnikov Slovenije (2015) navaja, da so v Sloveniji praviloma javni domovi cenejši od zasebnih s koncesijo. Cene se znotraj doma razlikujejo tudi od oskrbe, ki jo stanovalcu dodeli medicinsko osebje, glede na pomoč, ki jo posameznik potrebuje. Oskrba 1, pomeni, da stanovalec ne potrebuje neposredne pomoči pri vsakodnevni opravi, potrebuje pa pomoč pri čiščenju prostora, pripravi hrane in pranju perila. Oskrba se nato zvišuje glede na to, koliko več pomoči posameznik potrebuje. (Zveza potrošnikov Slovenije, 2015)

Na spletni strani Skupnosti socialnih zavodov (2017) lahko razberemo, da je povprečna cena oskrbnega dne v domovih za stare v Sloveniji za leto 2017, 20,54 eur na dan za oskrbo 1. To pomeni, da je v javnih domovih cena 18,89 eur, v zasebnem pa 23,22 eur na dan. Oskrba 3b, ki pomeni, da posameznik potrebuje štiriindvajseturno pomoč pri vseh, tudi najosnovnejših dnevih opravi, je najdražja. V javnih domovih je povprečna cena oskrbnega dne 32,66eur, v zasebnih pa 36,99eur. To znaša povprečno 32,37 eur na dan in okrog 1030 eur na mesec. Pri Zavodu za pokojninsko in invalidsko zavarovanje lahko stanovalci zaprosijo tudi za pridobitev dodatka za pomoč in postrežbo, ki znaša od 4,8 eur za oskrbo 2 in 13,77 eur za oskrbo 3b. (Skupnost socialnih zavodov Slovenije, b.d.)

4.4. Primerjava razumevanja stanovalcev z zaposlenimi v domu za stare/oskrbovanimi stanovanji

Socialna delavka predstavlja vez med stanovalci in zaposlenimi, vendar pove, da je veliko odvisno od stanovalcev samih, koliko so pripravljeni sodelovati. Stanovalci doma se dobro razumejo z zaposlenimi in če pride do kakršnihkoli težav, se lahko obrnejo ali na socialno delavko ali pa kar na direktorico. Gospod mi je povedal, da si nekateri zaposleni mislijo, da so stanovalci tam zaradi njih, kar ni ravno najbolj v redu. Prav tako ena od sogovornic pove, da edino kar jo moti, je pomanjkanje kadra, kar se pozna tudi pri zamudi upravljanja jutranje

nege. Zgodi se namreč, da so pozni in se zato ne more urediti ali pa zamudijo zajtrk. Hkrati pa pove, da po eni strani razume, saj je delavcev premalo. Pomagajo pa tistim, ki gredo kam na obisk in jim zato nego naredijo tudi izven dogovorjenega termina. Tudi stanovalci oskrbovanih stanovanj se lahko obrnejo na socialno delavko ali pa na hišnika, če gre za kakšne tehnične težave. Do tega sicer ne pride velikokrat. Ena sogovornica je sicer povedala, da se je obrnila na vodstvo doma, ko je potrebovala pomoč po zlomu kolka, vendar ni bilo pravnjega odziva za sodelovanje. V času prostovoljnega dela, sem opazila tudi, da se obračajo na socialno delavko v zvezi s časom, ki ga pri njih preživijo socialne oskrbovalke. Ker plačujejo paket socialne oskrbe, si želijo, da bi tisto, za kar so bili dogovorjeni tudi držalo. Vendar se je že zgodilo, da stanovanje ni bilo počiščeno ali pa da so oskrbovalke prišle prepozno ali odšle prehitro. Zato so se obrnili na socialno delavko, da je rešila ta problem. Socialna delavka pove, da se dobro razume tudi s sorodniki. Prav ona je velikokrat prva na katero se sorodniki obrnejo, še pred vselitvijo, saj se soočajo z občutkom krivde in takrat jim pogovor lahko pomaga. Prav tako je ključno, da sorodniki sodelujejo pri posameznikovem sprejemanju novega načina življenja.

4.5. Primerjava socialnih stikov ljudi v domu za stare/oskrbovanih stanovanjih

Vsi moji sogovorniki imajo stike s sorodniki in prijatelji. Prav tako jim stikov nihče ne preprečuje. Nekateri stanovalci doma gredo k sorodnikom tudi na obisk za več dni. Na primer, ena od sogovornic gre domov za dva dni, kljub temu da se je življenja v domu že navadila. Gospa, ki pa je na invalidskem vozičku, si zaradi težav z inkontinenco in uporabe invalidskega vozička ne želi na obisk za več dni, gre pa rada za par ur na vikend. Je zelo hvaležna za ure druženja izven doma, ostalo pa ji je že muka, kar je seveda razumljivo. V oskrbovanih stanovanjih pa je na primer ena od sogovornic tako zaposlena, da komaj najde čas za prijatelje in sorodnike. Pove, da se morajo za obisk naročiti, če jo želijo dobiti doma. Eden od sogovornikov hodi še v službo, zelo rad pa potuje k hčerki v tujino. Zadovoljno pove, da so odnosi z otroki in dvema bivšima ženama, boljši, da boljši ne bi mogli biti. Ena gospa pa v smehu pove, da pridejo otroci in vnuki na obisk, če jih rabi ali pa ne.

4.6. Primerjava razumevanja s sostanovalcem v domu za stare/v oskrbovanih stanovanjih, v primeru, da ga imajo

Dve sogovornici v domskem delu sta v dvoposteljni sobi, s katero sta zadovoljni, medtem ko si gospod želi enoposteljne sobe. Socialna delavka mi je povedala, da si mnogi želijo ob vselitvi enoposteljne sobe, ki pa jih ima dom zelo malo. Stanovalci oskrbovanih stanovanj pa povedo, da si ne znajo predstavljati, da bi si morali s kom deliti stanovanje, ne glede na

to, da se med seboj razumejo. Zato je na primer, ena od sogovornic tudi zavrnila preselitev v dom v času rehabilitacije. Niso ji namreč mogli zagotoviti enoposteljne sobe. Stanovalci tudi ne čutijo pritiska s strani vodstva doma, da bi se morali kdaj preseliti tja. Večina pa jih o tem sploh še nikoli ni razmišljalo, kar se mi je zdelo zanimivo, vendar mi je gospod, ki živi skupaj z ženo, povedal, da ni nikoli razmišljal o preselitvi v oskrbovana stanovanja, pa se je moral preseliti. Zdaj, ko je v varovanem stanovanju, pa ne razmišlja, da bi se kdaj moral preseliti v dom za stare. Misliti mi je dal tudi gospod, ki je rekel, da je precej žalostno, ko se zaveš, da je to zadnja postaja v življenju. Menim, da se s tem srečujejo tako stanovalci v domu kot v oskrbovanih stanovanjih. V tem so si enaki. Samostojna soba pomeni zasebnost in intimo. Gospa v oskrbovanih stanovanjih je dobro povedala, ko je rekla, da ima vsak svoje potrebe in navade, če pa se nekdo želi družiti z ostalimi stanovalci, pa je temu namenjen dnevni prostor, opremljen s televizijo, družabnimi igrami in knjigami. Veliko poseganje v intimo se mi zdi opravljanje nege pred drugim stanovalcem. Nikomur ni prijetno, da ga mora nekdo previjati, če pa to dela še pred nekom drugim, pa lahko s tem uniči dostojanstvo človeka.

4.7. Primerjava negativnih in pozitivnih kritik stanovalcev doma za stare/oskrbovanih stanovanj in želje o tem kakšen bi dom za stare moral biti

Ko sem se začela s stanovalci doma pogovarjati, sem dobila občutek, da so zadovoljni z življenjem v domu, potem pa sem jih vprašala o kvaliteti hrane. Sama namreč nikoli nisem imela občutka, da bi v katerem koli domu kuhali dobro in kvalitetno hrano. In občutek me ni varal. Če je hrana že v redu je pa ni dovolj. Zato eni od sogovornic prijateljice prinesejo kakšen posladek za po obroku. Ko je na jedilniku mlečna hrana, pa po navadi ostane lačna, saj ne mara te vrste hrane, ne more pa izbirati med različnimi meniji, razen pri zajtrku, ko je več izbire. Druga sogovornica mi pove, da so na dan trije obroki, da je hrana sicer dobra, s čimer se strinja tudi sogovornik. Vendar kljub temu pove, da je včasih hrana boljša, drugič pa slabša – tako kot doma. Ena od stanovalk pove, da je hrana slaba, saj so večerje čudne in slabe in da so ves čas mlečne. Prav tako pove, da jo moti, ker ni izbire. Moti jo tudi nepoznavanje imen obrokov ter tuj oziroma nov način kuhanja, katerega ne pozna. Stanovalec pove, da toliko, kot je v domu stanovalcev, toliko je okusov. Ena izmed sogovornic pa ima diabetes, vendar dieto sladkornih bolnikov včasih upoštevajo, včasih pa ne, kar jo moti. Prav tako se ne strinja z uvajanjem novih jedi, je pa zadovoljna z možnostjo izbire zajtrka. Stanovalci oskrbovanih stanovanj se hrani iz doma izogibajo. Ena od

sogovornic pove, da iz kotla nikoli ne bi jedla, drug sogovornik pa pripomni, da se hrana ne more primerjati z ženino in tudi zadnja sogovornica je povedala, da je tam jedla dvakrat in nikoli ni bilo dobro. Le eden od sogovornikov je rekel, da je njihova hrana dobra, če jo ješ le občasno. Drugače pa so stanovalci doma zadovoljni z življenjem v domu, razen tega, da eno gospo moti pomanjkanje kadra, kar vpliva na njen jutranji ritual umivanja, saj negovalci včasih zamujajo z nego. Stanovalci oskrbovanih stanovanj pa so s svojimi stanovanji zelo zadovoljni in si ne znajo predstavljati, da bi morali v dom ali pa da bi imeli sostanovalca. Povedo pa, da je gradnja stanovanj zelo neekonomična, saj morajo imeti ves čas prižgane klime, poleti, da jih hladi in pozimi, da jih greje. Prav tako jim v stanovanje teče voda, saj nimajo nadstreška, kar sem opazila tudi sama. Strinjam se tudi z gospo, ki je povedala, da je zelo neprijetno, ker z zastekljenega balkona vidi v sobe stanovalcev domskega dela, kar pa pomeni, da vidi, kako jih umivajo in previjajo. Ampak se ji ne zdi to neprijetno zaradi nje, pač pa zaradi stanovalcev, saj s tem uničujejo dostojanstvo ljudi. Že tako je neprijetno, ker so popolnoma odvisni od pomoči drugih, da pa jih drugi pri tem opazujejo, pa mora biti še bolj ponižujoče. Stanovalka vidi problem v tem, da so domovi v Sloveniji še vedno hiralnice in da se ljudje zavedajo, da bodo tam umrli. Zato se domov zelo izogibajo in so predolgo doma, njihovo življenje pa postaja nekvalitetno, saj stanovanja ne zmorejo več vzdrževati, prav tako pa ne zmorejo več dobro poskrbeti sami zase. V tem primeru se ji zdi boljše, da se ljudje odločijo za odhod v dom.

Ko sem stanovalce spraševala o njihovem mnenju, kakšen bi moral biti dom za stare sta dve sostanovalki povedali, da jima je ta dom v redu, medtem ko ena doda, da bi morala biti boljša hrana. Z njima se strinja tudi gospod, saj je z domom zadovoljen, ampak domu, ki se bi njemu zdel ustrezen, bi dodal še manjše spremembe. Te bi dodajal tekom dela, odvisno pa bi bilo od kapacitete doma. Delo bi temeljilo na natančnosti, točnosti in prijaznosti. Upoštevati bi morali drugačen pogled starih na svet, zato bi organiziral tečaj za zaposlene o psihologiji starejših. Druga gospa ne ve, kakšen bi bil drugačen dom, si pa želi, da bi bil večji red. Pove, da življenje ustvarjajo ljudje, ki v domu delajo. In to je duša doma. Ljudje v domu ustvarjajo dobro ali pa slabo počutje. Z njo se strinja tudi socialna delavka, ki mi je povedala, da morajo biti domovi prijazni, topli, čuteči, odnosi znotraj doma pa empatični. Dom predstavljajo zaposleni in stanovalci, ne pa barva pohištva ali pa fasada doma. S tem se strinjajo tudi stanovalci oskrbovanih stanovanj. Vzdušje v domu je v veliki meri odvisno od zaposlenih. Vendar je v tem domu, po pripovedovanju sogovornice, premalo osebja, da bi lahko izvajali dobro oskrbo oziroma nego. Če bi že morala v dom, bi rada imela veliko

svojo sobo, ki bi jo opremila s televizijo. Poleg tega bi moral biti dom bolj poceni, da bi lahko ljudje privoščili še kakšen priboljšek. Gospa, ki živi skupaj z možem, pove, da bi dodala še bazen. Gospod pa si želi fotokopirnico bližje stanovanjem. Oba se strinjata, da tako kot doma nista razmišljala o preselitvi v oskrbovano stanovanje, tako zdaj ne razmišljata v preselitvi v dom. Zadnja sogovornica pa si želi, da bi imel dom več enoposteljnih sob, da bi bil bolj funkcionalno zgrajen, najbolj pomembna pa je dobra oskrba. Bolj kot karkoli drugega se ji zdijo pomembne sobe in oskrba.

4.8. Vloga socialne delavke v domu za stare/oskrbovanih stanovanjih

Vloga socialne delavke je posredovanje informacij in priprava stanovalca ter njegovih sorodnikov na prihod v dom. Socialna delavka pravi, da je postopek sprejema ključnega pomena za bodočega stanovalca. Pri svojem delu uporablja več metod dela: svetovanje, individualna in skupinska obravnava, intervencija, zastopanje, preskrba in oskrba. Pove mi, da so upravičenci do institucionalne oskrbe tisti, ki so državljani Republike Slovenije, ki so stari nad 65 let. Upravičenci so lahko tudi tujci, ampak morajo imeti dovoljenje za stalne prebivanje v Sloveniji. Lahko pa so upravičenci tudi mlajši od 65 let, vendar morajo za to obstajati zdravstveni in socialni razlogi. Pred sprejemom je potrebno predložiti izpolnjeno prošnjo za sprejem, zdravniško potrdilo, ki ne sme biti starejše od enega meseca, fotokopijo osebne dokumenta, fotokopijo zadnje pokojnine ali drugega prejemka in izjavo glede plačila stroškov bivanja s strani tretje osebe. Pred sprejemom socialna delavka odgovori na prejeto vlogo, ima svetovalni razgovor s prosilcem in sorodniki, uredi dokumentacijo in pomaga uveljaviti različne oblike pomoči pred sprejemom. O prispelih vlogah pa odloča Komisija za sprejem, premestitve in odpust doma, ki o svojih odločitvah prosilce tudi obvesti. Odločitev, koga sprejeti sprejmejo na podlagi vrstnega reda, zdravstvenega in socialnega stanja, stalnega prebivališča in starosti. Čas in datum sprejema je stvari dogovora med socialno delavko in bodočim stanovalcem. Socialna delavka je tudi tista, ki o sprejemu stanovalca obvesti še ostale zaposlene. Ob sprejemu se sklene tudi dogovor o sodelovanju oziroma zagotavljanju institucionalnega varstva. Socialna služba pomaga tudi pri urejanju osebnih dokumentov, financ, skrbništva ter prijavi začasnega prebivališča stanovalca. Socialna delavka je v pomoč tudi pri organiziranju dela z drugimi službami, pri organizaciji različnih prireditev in v pomoč stanovalcu in sorodnikom pri prilagajanju na novo življenjsko okolje. Zato socialna delavka sodeluje tudi s prostovoljci, pomaga stanovalcem pri vključitvi v domače aktivnosti, pomaga reševati probleme, sodeluje z različnimi institucijami, prav tako pa skupaj s stanovalcem izdelava individualni načrt.

Stanovalci oskrbovanih stanovanj sklenejo z domom za stare paket socialne oskrbe. To pomeni, da jim pri težjih vsakodnevnih opravilih pomaga socialna oskrbovalka, zaradi česar lažje živijo samostojno dlje časa. Socialna delavka je tista, ki z njimi sklene ta paket, prav tako pa bodoče stanovalce seznanja s cenami, hišnim redom, vrstami storitev in se z njimi posvetuje koliko pomoči oskrbovalke potrebujejo in na podlagi tega, sklenejo dogovor. To pomeni, da je socialna delavka vez med stanovalci in vodstvom doma. Prav tako socialna delavka vodi in nadzira delo socialnih oskrbovalk, ki delajo v oskrbovanih stanovanjih. Socialna delavka je na voljo stanovalcem, če imajo kakršne koli probleme in vprašanja. Socialno delo v tem primeru pomeni predvsem pogovor, ko pride do težav, kot je na primer nezadovoljstvo z delom oskrbovalke, vprašanja v zvezi s spremembami hišnega reda in plačevanjem položnic. Prav tako socialna delavka organizira sestanek s stanovalci in vodstvom doma zato, da imajo stanovalci možnost postaviti vprašanja, na katera socialna delavka ne zna odgovoriti. Delo socialne delavke pomeni tudi pogovor s sorodniki v primeru, da potrebujejo pomoč pri izpolnjevanju vlog ali pa jim razloži, kaj pomeni preselitev v oskrbovana stanovanja, kje dobijo vloge in na koga se morajo obrniti za bolj podrobne odgovore. Socialna delavka pravi, da te delo s starimi ljudmi na nek način oplemeniti. Stari ljudje, ki se preselijo v institucionalno varstvo izrazijo veliko mero hvaležnosti že zaradi malenkosti, kot so pozdrav ali krajši pogovor. Zato delo s starimi ljudmi osrečuje.

5. RAZPRAVA

Razlogi za preselitev v institucionalno varstvo so različni, vendar se ujemajo s trditvami različnih avtorjev, ki trdijo, da se večina stanovalcev preseli v dom za stare na pobudo nekoga drugega. To sem ugotovila tudi sama v času moje raziskave, saj so se sogovorniki preselili v dom na pobudo sorodnikov ali pa strokovnih delavcev v bolnicah in centrih za socialno delo. Hojnik Zupanc (1997, str.129-130) trdi, da veliko ljudi pride v domove neposredno iz bolnice, zaradi poslabšanja zdravstvenega stanja, kar se je v moji raziskavi izkazalo za resnično. Na primer, ena izmed sogovornic je šla na rutinski pregled v bolnico in si ni nikoli mislila, da se ne bo več vrnila domov. V bolnici so ji morali namreč amputirati nogo, zaradi česar se je morala kasneje preseliti v dom za stare. Za preselitev v oskrbovana stanovanja pa se po stanovalci odločijo sami, vendar tudi za njihovo odločitvijo stoji pobuda sorodnika ali slabše zdravstveno stanje. Seveda obstajajo tudi izjeme, ki se v dom preselijo zaradi zakoncev, saj zanje doma ne morejo več skrbeti, radi pa jim bi bili blizu. V oskrbovana stanovanja pa se ljudje preselijo tudi zaradi občutka samote in v oskrbovanih stanovanjih pričakujejo družbo. Na primer, eden od sogovornikov, ki se je v stanovanje preselil ravno iz tega razloga, se vsak dan zjutraj dobi z gospo, ki prav tako živi v enem izmed teh stanovanj, in imata »kavarno«, kot pravi gospod. Tako mu čas, preden gre v službo, hitreje mine. Gospod namreč, čeprav je upokojen, še vedno pomaga v službi, kjer je bil dolga leta zaposlen.

Sicer si v oskrbovanih stanovanjih ljudje sami krajšajo prosti čas. Nihče jih ne budi, sami si kuhajo, perejo in skrbijo za stanovanje. Zelo pomembno je, da ljudem ni dolgčas in s samostojnim življenjem je to lažje izvedljivo. Sami morajo poskrbeti zase in že kuhanje obrokov vzame svoj čas. Seveda si lahko naročijo hrano tudi iz doma, vendar si večina sogovornikov raje kuha sama, saj jim hrana v domu ni dobra. Stanovalci oskrbovanih stanovanj si dan zapolnijo tudi z obiskovanjem različnih krožkov, programov univerze za tretje življenjsko obdobje, obiskujejo knjižnico, hodijo na sprehode, na telovadbo ali pa obišejo gledališče. Njihov prosti čas je zapolnjen in po pogovoru z njimi sem ugotovila, da nimajo veliko prostega časa, oziroma, da jim nikoli ni dolgčas. Na primer, z eno gospo sva se za termin intervjuja dogovarjali štirinajst dni in ko sva končno našli datum, sva se za uro snidenja slišali šele tisti dan, saj mi prej ni znala povedati, kdaj točno bo imela čas. Po drugi strani pa je v domu za stare drugačna zgodba. Tako kot pravi Milošević Arnold (2003, str. 42-43) se večina aktivnosti v domu dogaja v dopoldanskem času, ki stanovalcem zapolni čas do kosila. Popoldan pa so prepuščeni sami sebi. Na primer, eden od sogovornikov mi je

povedal, da ima »popoldan prodajalno dolgčasa«, saj se v tem času v domu nič ne dogaja. V dopoldanskem času pa so imeli tečaj nemščine, telovadbo, fizioterapijo, delovno terapijo, vaje za spomin in še nekaj drugih aktivnosti. V domu, kjer sem delala raziskavo, imajo ločen varovani del in odprti del. Varovani del pomeni, da stanovalci brez nadzora ne morejo ven in posledica tega je, da so odvisni od časa zaposlenih, ali bodo lahko šli na sprehod ali ne. Po pričevanju gospe gre na sprehod pet do šest ljudi naenkrat, kar pomeni, da gredo enkrat eni, drugič drugi, kar posledično pomeni, da bodo vedno nekateri prikrajšani za daljši sprehod. Po besedah Milošević Arnold (2003, str. 42-43) bi morali imeti stanovalci čim bolj pestro izbiro aktivnosti tako dopoldan kot tudi popoldan in imeti možnost vplivati na ponudbo. V raziskavi sem ugotovila, da je v dopoldanskem času v domu res velika izbira, medtem ko je v popoldanskem skoraj ni. V oskrbovanih stanovanjih imajo telovadbo ali pa se lahko udeležijo aktivnosti, ki potekajo v domu. V sklopu oskrbovanih stanovanj pa nimajo drugih vsakodnevnih aktivnosti, kar je ena sogovornica pričakovala, ko se je preselila v stanovanje, nad čemer je tudi malo razočarana.

V domu za je poleg aktivnosti zagotovljena hrana, zdravstvena in socialna oskrba, varnost in štiriindvajseturna nujna pomoč. Kljub vsem tem zagotovitom se nekaterim sogovornikom mesečna oskrba doma zdi draga. Na primer, posameznik, ki potrebuje štiriindvajseturno popolno oskrbo, povprečno na mesec plača 1030 eur. To pomeni, da tisti v javnih domovih plačajo malo manj, tisti v zasebnih s koncesijo pa več. (Skupnost socialnih zavodov Slovenije, b.d.). Ljudem v domovih se zniža materialni standard (Hojnik Zupanc 1999, str.98). To se je v moji raziskavi potrdilo. Ko sem se pogovarjala z gospo iz oskrbovanih stanovanj, mi je povedala, da v kavarni srečuje v večini le ljudi iz oskrbovanih stanovanj, le redko koga iz doma. Tisti, ki nimajo dovolj pokojnine, da bi si v celoti oskrbo plačali sami, jim pomagajo sorodniki ali pa jim doplača občina. Prav tako sogovorniki iz doma, niso govorili o obisku gledališč, univerze za tretje življenjsko obdobje, pač pa samo o obisku dejavnosti, ki jih brezplačno zagotavlja dom. Ljudje v oskrbovanih stanovanjih pa občini plačajo najemnino, domu pa paket socialne oskrbe in mesečne položnice. Čeprav se jim zdi najemnina ugodna, se jim po drugi strani zdi paket socialne oskrbe, skupaj z rdečim gumbom, precejšen. Prav tako vedno ne vedo, kaj plačujejo s položnicami, saj je pogosto znesek previsok, glede na porabo. Čeprav so se že obrnili na vodstvo doma, odgovorov niso dobili.

Zaposleni skrbijo za velik del vzdušja v domu in da je to dobro, morajo biti odnosi med njimi in stanovalci dobri. Po pričevanju sogovornikov iz doma, se z zaposlenimi dobro razumejo.

Seveda obstajajo izjeme, saj niso vsi vsak dan prijazni in dobre volje. Prav tako jih moti pomanjkanje kadra, saj to vpliva na njihov potek vsakdana. Za razliko od stanovalcev doma pa stanovalci iz oskrbovanih stanovanj niso preveč zadovoljni z vodstvom doma. Ko so se obrnili na vodstvo, niso dobili pojasnil, ena od sogovornic celo pravi, da se gre vodstvu samo za denar, ne pa za ljudi. Vsi pa se dobro razumejo s socialno delavko, na katero se obračajo okrog kakršnih koli težavah. Prav tako se socialna delavka razume s sorodniki, saj so tudi oni del življenja vseh stanovalcev. Zelo pomembno je, da med zaposlenimi in sorodniki steče dobra komunikacija, saj se sorodniki večkrat soočajo z občutkom krivde. (Klevisar, 2016, str.43-44)

Milošević Arnold (2003, str. 33-34) opozarja, da mora socialna delavka dobro poznati socialno mrežo stanovalcev, da jo lahko pomaga vključevati v čim več stanovalčevega časa. Raziskava je pokazala, da imajo vsi, tako stanovalci doma za stare, kot stanovalci oskrbovanih stanovanj, stike s svojimi sorodniki in prijatelji. Kar je seveda pozitivno, saj kot pravijo Flaker idr. (2008, str. 281-284), se lahko zgodi, da ljudje v domovih postajajo vse bolj osamljeni, saj ne širijo svojega kroga poznanstev, kar pa je lahko posledica pomanjkanja finančnih sredstev. Raziskava je pokazala, da ne samo, da sorodniki pridejo na obisk v dom, tudi stanovalci se k njim odpravijo na obisk ali krajše počitnice. Več stika s prijatelji in sorodniki imajo v oskrbovanih stanovanjih, saj si z udeleževanjem dejavnosti izven doma, širijo krog poznanstev. Na primer, zakonski par iz oskrbovanih stanovanj, s katerim sem se pogovarjala, vsako leto skupaj s sinom in snaho odide nekam na potovanje, poleg tega pa imata tudi abonma za gledališče in opero. Po drugi strani pa gospa iz domskega dela gre rada na obisk k otrokom le za par ur, saj si ne zna predstavljati, da bi morali otroci opravljati nego, saj gospa uporablja invalidski voziček in potrebuje nekoga, da jo vsak dan umije in previje.

Zelo pomembno je tudi, da se stanovalci razumejo med sabo, sploh, če si delijo sobo. Dom, v katerem sem izvajala raziskavo, ima več dvoposteljnih kot pa enoposteljnih sob. Vsi se s svojim sostanovalcem dobro razumejo, vendar pa si nekateri želijo enoposteljne sobe. Tudi socialna delavka pravi, da bi morale biti več samostojnih sob. Z njo se strinjajo tudi stanovalci oskrbovanih stanovanj, saj si ne znajo predstavljati, da bi morali živeti skupaj z nekom neznanim. Kot pravijo Flaker idr. (2008, str. 123), samostojna soba z lastnimi sanitarijami omogoči zasebnost, če pa si zaželijo družbe, pa si jo lahko poiščejo v skupnih prostorih. Enako sem izvedela v raziskavi od gospe, ki je bila najprej v dvoposteljni sobi,

kasneje pa so ji na njeno željo dodeli svojo sobo. Rekla je, da zelo ceni zasebnost, saj je zelo težko biti v sobi z nekom, ki ima drugačne navade in potrebe.

Med raziskavo sem najprej dobila občutek, da se vsem svojim sogovornikom zdi dom v redu in da so zadovoljni z ureditvijo in organizacijo doma in oskrbovanih stanovanj. Pa vendar imata tako dom kot stanovanja nekaj pomanjkljivosti. V domu si bolj ali manj vsi želijo kvalitetnejšo hrano, več zaposlenih in več popoldanskih aktivnosti. Na izgorevanje zaposlenih, zaradi pomanjkanja kadra, opozarja tudi Kerbler (2012, str. 101-114), ki pravi, da to pomeni tudi slabšo oskrbo za stare ljudi. V oskrbovanih stanovanjih pa si želijo bolj ekonomične gradnje in boljše komunikacije z vodstvom doma. Mali (2006, str. 19) pravi, da je kakovost oskrbe v Sloveniji razmeroma visoka in enaka v vseh domovih, vendar ni možnosti za nadstandard. Pozorni moramo biti, da ne pride do prevelikih razlik med bogatimi in revnimi, kar pomeni, da je potrebno paziti, da ne bi bila kvaliteta oskrbe odvisna od denarja in bi si dobro oskrbo lahko plačali samo bogati ljudje. Pomembno je, da stanovalce, sploh doma za stare, sprašujemo o njihovih željah in jih poskušamo uresničiti. Kot pravi socialna delavka v moji raziskavi, so stari ljudje, ki se odločijo za institucionalno varstvo, neizmerno hvaležni že samo za en pogovor ali pozdrav. Na to opozarja tudi Gašparovič (1999, str. 187-192), ki govori o tem, da je kvaliteta življenja starega človeka v domu v veliki meri odvisna ne samo od fizičnega zdravja, pač pa tudi od upoštevanja njihovih vrednot in ohranjanja njihovega dostojanstva.

Velikokrat se stanovalci oglasijo pri socialni delavki, da ji zaupajo svoje težave in želje. Kot sem omenila že večkrat v nalogi, je socialna delavka vez med zaposlenimi in stanovalci. To velja tako za stanovalce doma za stare kot tudi za stanovalce oskrbovanih stanovanj. Njena naloga pa ni samo to, pač pa skrbi še za goro birokracije, ki je potrebna za nemoten potek življenja vseh stanovalcev. Ugotovila sem, da se stanovalci s socialno delavko dobro razumejo in to poudari tudi sama. Pove še, da je zelo pomembno, da se razume tudi s sorodniki, saj večkrat oni bolj potrebujejo nekoga za pogovor, kot pa stanovalci sami. Za stanovalce je zelo pomembno, da imajo v domu nekoga od zaposlenih, na katerega se lahko vedno obrnejo in v večini primerov je to socialna delavka, ki sprejme tudi vlogo zagovornika, ki jim pomaga, da lahko uresničijo želje, ki jih imajo.

Ob zaključku raziskave sem ugotovila, da je razlika med kvaliteto življenja v domu za stare in oskrbovanih stanovanj. Oskrbovana stanovanja zagotavljajo več svobode in intimnosti. Največ, kar pa ponujajo oskrbovana stanovanja, pa je ohranitev dostojanstva. Stanovanje si

morajo stanovalci opremiti sami, so pa prilagojena tudi tistim, ki uporabljajo invalidski voziček. Cene so dostopnejše, kar pomeni, da si lahko privoščijo kakšen priboljšek. Lahko se udeležijo prireditev, obiščejo gledališče ali pa knjižnico. Kljub temu govorimo o ljudeh, ki so sicer popolnoma samostojni, vendar še vedno starejši od 65 let, zato jim socialne oskrbovalke pomagajo pri težjih opravilih, ki jih sami ne zmorejo. Kuhajo si sami, kolikor le morejo, če pa zbolijo, pa si hrano še vedno lahko naročijo iz domskega dela. Na voljo imajo rdeč gumb, ki jim daje občutek varnosti, čeprav bi lahko izboljšali tehnologijo in zmanjšali ceno. Velik minus je seveda nezmožnost imeti zdravstvene oskrbe v domu in nefunkcionalna gradnja. Na to opozarjajo tudi sogovorniki, ki pa hkrati povedo, da se vseeno v dom ne bi preselili, razen, če ne bi bilo res nujno. Ugotovila sem, da za ljudi ni doma za stare, kamor bi šli z veseljem. Domovi se jim zdijo predragi, povedo, da bi morali imeti več enoposteljnih sob in bolj kvalitetno hrano. Menim tudi, da je kopanje ljudi enkrat na teden, premalo in da bi morali normative, ki vplivajo na človekovo dostojanstvo, spremeniti. Vendar pa je res, da za vsako ceno pa tudi ni dobro biti doma. Glede tega, kakšen bi moral biti dom za stare, se strinjajo tudi stanovalci doma. Ena gospa je povedala, da življenje v domu ustvarjajo ljudje, ki delajo ali pa živijo v domu in to je duša doma. Samo od ljudi je odvisno, ali bo vzdušje slabo ali pa dobro.

6. SKLEPI

- Za preselitev v dom za stare in za preselitev v oskrbovana stanovanja se ljudje največkrat odločijo zaradi poslabšanja zdravstvenega stanja in ker ne želijo obremenjevati svojih otrok. Prav tako se odločijo za preselitev zaradi samote in bližine različnih institucij.
- Tako stanovalci doma za stare kot oskrbovanih stanovanj so se za institucionalno oskrbo odločijo na pobudo nekoga bližnjega.
- Preživljanje dneva stanovalcev oskrbovanih stanovanj je aktiven. Udeležujejo se različnih prireditev, gledaliških iger, šole za tretje življenjsko obdobje, telovadbe in službe. Sami si kuhajo, pri težjih domačih opravilih pa jim pomaga socialna oskrbovalka. Dan si organizirajo sami. Dan stanovalcev v domu za stare pa je organiziran na podlagi obrokov in časa zaposlenih. Aktivnosti so organizirane pretežno dopoldan, popoldan, ko pa večina zaposlenih konča s službo, pa si morajo čas zapolniti sami.
- Cena oskrbnega dne je primerna v primeru, če posameznik potrebuje popolno pomoč zaposlenih. V primeru, da pa so stanovalci samostojni, pa je cena oskrbnega dne previsoka. Cena najemnine oskrbovanih stanovanj je odvisna od velikosti stanovanja, kar pomeni, da se cena viša s prostornino stanovanja. Stanovanje si morajo opremiti sami in ga v primeru odhoda tudi izprazniti. Cena rdečega gumba, stroškov in paketa socialne oskrbe je previsoka glede na neizkoriščenost nujne pomoči in nezmožnosti vpogleda v dejanske stroške porabe.
- Stanovalci tako doma kot oskrbovanih stanovanj se z zaposlenimi dobro razumejo, čeprav imajo stanovalci oskrbovanih stanovanj manj stika z njimi, kot pa stanovalci doma.
- Stanovalci doma za stare in stanovalci oskrbovanih stanovanj imajo razvito socialno mrežo. Vsi so ohranili stike s prijatelji in sorodniki, ki jih lahko obiščejo kadarkoli, lahko pa odidejo k njim tudi na obisk.
- V domu za stare imajo več dvoposteljnih kot enoposteljnih sob. Stanovalci se med seboj razumejo, vendar si nekateri želijo svojo sobo. Stanovalci oskrbovanih stanovanj imajo vsak svoje stanovanje in si ne želijo imeti sostanovalca oziroma si tega niti ne predstavljajo.
- Oskrbovana stanovanja so nova, vendar neekonomično zgrajena. Ker stanovanja nimajo nadstreška, jih v primeru dežja zaliva voda. Prav tako je nujna uporaba klime.

Stanovanja so prilagojena ljudem na invalidskih vozičkih in opremljena z rdečim gumbom. Stanovanje si stanovalci ob vselitvi opremijo sami, zaradi česar ohranijo občutek domačnosti.

- V domu za stare po pripovedovanjih stanovalcev kuhajo slabo in nekvalitetno hrano. Pogosti so mlečni obroki in vedno ne upoštevajo diete sladkornih bolnikov. Prav tako nimajo na izbiro več menijev, razen pri zajtrku. Potrebovali bi več enoposteljnih sob. V domu za stare si želijo okusnejšo hrano, drugače pa so z domom zadovoljni in ga ne bi spreminjali.
- Lahko bi organizirali izobraževanja za zaposlene. Želijo si tudi več reda. Stanovalci oskrbovanih stanovanj pa o preselitvi v dom ne razmišljajo. Želijo pa si bazen in v primeru preselitve v dom svoj sobo, ki bi bila dovolj velika. Dušo doma pa dajejo zaposleni in stanovalci, zato je nujno potrebno, da se med seboj razumejo.
- Vloga socialne delavke je zelo pomembna, saj obsega delo z vsakim posameznikom od prihoda do njegovega odhoda oziroma smrti. Njeno delo zajema tudi pogovor s sorodniki, je vez med zaposlenimi in stanovalci. Je njihova zaupnica in zagovornica. S stanovalci oblikuje tudi individualni načrt, ki vsebuje želje in cilje vsakega stanovalca. Socialna delavka pomaga tudi pri organizaciji različnih projektov. Sodeluje tudi s prostovoljci. Vloga socialne delavke v oskrbovanih stanovanjih je podobna kot v domu za stare. S stanovalci oskrbovanih stanovanj ne ureja celotnega sprejema, pač pa se z njimi dogovarja o paketu, ki ga morajo sprejeti z vselitvijo v stanovanje. Prav tako se z njimi dogovarja o terminih obiska socialnih oskrbovalk in organizira sestanke z vodstvom doma. Tako kot pa je na voljo za pogovor s sorodniki in stanovalci doma, pa je na voljo tudi sorodnikom in stanovalcem oskrbovanih stanovanj.

7. PREDLOGI

Kot sem ugotovila v raziskavi, so se ljudje za preselitev v stanovanja odločili, ker so ostali sami, zaradi bolezni ali pa zaradi lažjega dostopanja do institucij, ki so pomembne za nemoten potek življenja. Vsak star človek ima prav rad občutek varnosti in če nam zdravje šepa, je dober občutek, če vemo, da imamo blizu prvo pomoč. Tudi ljudje v domu so se za dom, s spodbudo drugih, odločili zaradi bolezni. Razlika je v tem, da so se za oskrbovana stanovanja vseeno ljudje odločili bolj ali manj sami, saj so vedeli, da gredo v svoje stanovanje, kjer bodo imeli svoj mir. Predlagala bi, da se ljudem, ki potrebujejo več pomoči, predstavijo druge oblike pomoči, ki jim bi bile boljša alternativa domu. Predlagala bi tudi organizacijo pomoči na domu, s strani doma za stare, saj bodo tako ljudje lahko dlje časa v domačem okolju, kjer bodo imeli občutek varnosti, ne glede na to, da se niso odločili za takojšnjo preselitev v dom. Prav tako bi predlagala razširitev oskrbovanih stanovanj tudi znotraj doma za stare, da bi lahko posamezniki, ki se zdaj v dom preselijo iz solidarnosti do svojih zakoncev, imeli svoje stanovanje, kar bi za njih pomenilo večjo samostojnost dlje časa, hkrati pa bi živeli v enaki zgradbi kot njihovi zakonci.

Dejstvo pa je tudi, da so domovi za stare oblika pomoči, ki bi jo bilo potrebno preoblikovati in reorganizirati, kar pa pomeni, da bi morali najprej začeti z zapiranjem velikih institucij. Domovi v Sloveniji so veliki in v njih prebiva sto in več ljudi. Oskrbovana stanovanja bi lahko bila odlična alternativa domovom. Zdajšnje domove bi bilo potrebno reorganizirati in jih spremeniti v oskrbovana stanovanja. Stanovanja, ki si jih morajo stanovalci opremiti sami, kar je ključno za dobro počutje v novem okolju. Svoje gospodinjstvo pomeni večjo samostojnost in varovanje dostojanstva za ljudi, ki potrebujejo pomoč pri vsakodnevni negi. Poleg tega lahko ljudje obdržijo svoje navade in prosijo za pomoč, ko jo potrebujejo. Seveda bi morali za ljudi, ki bi živeli v teh stanovanjih, poskrbeti za zdravstveno oskrbo, ki je trenutno, razen nujne, nimajo.

Oskrbovana stanovanja so prav tako cenovno dostopnejša in v bližini mesta oziroma institucij. Cenovno dostopnejša so za ljudi, ki lahko skrbijo sami zase in potrebujejo minimalno pomoči. V primeru, da bi potrebovali več pomoči in nege, pa je preselitev v dom ugodnejša izbira. Najemnina oskrbovanih stanovanj je, po pričevanju stanovalcev, cenejša od oskrbnine tridesetih dni v domu za stare. Vendar se kljub temu ljudje, ki na primer ne zmorejo več sami do trgovine, odločijo za dom za stare. V primeru oskrbovanih stanovanj

pa bi imeli socialno oskrbovalko, ki bi jim pomagala do trgovine ali pa šla v nakup sama s seznamom, ki bi ga napisala skupaj s stanovalcem.

Prav tako bi, če bi reorganizirali zdajšnje domove za stare v oskrbovana stanovanja, vsak dobil svoje stanovanje. Nekaj bi bilo potrebno obdržati dvoposteljnih stanovanj za tiste, ki bi želeli imeti sostanovalca in za zakonske pare. V tem stanovanju bi si morali kuhati sami, razen v primeru, da tega ne bi zmogli. Ampak, ker bi oskrbovana stanovanja imela manj ljudi, bi bila hrana boljša, bolj raznolika, saj bi kuhali za manjše števila stanovalcev. Ustanovljen bi bil tudi odbor stanovalcev za prehrano. Tako bi lahko skupaj s kuharjem napisali jedilnik po okusu stanovalcev.

Dom za stare ima zdaj aktivnosti velikokrat le v dopoldanskem času, zato je stanovalcem popoldan dolgčas. Zato hodijo spat zgodaj. Aktivnosti bi bilo potrebno organizirati tudi popoldan, ampak s previdnostjo, da niso organizirane za otroški vrtec. Gospa iz oskrbovanih stanovanj je omenila, da je bila telovadba v sedečem položaju in da se ni prav nič razgibala. Telovadba pa je poleg kvalitetne hrane ključna za boljše počutje.

Predlagala bi tudi predavanje vsem zaposlenim o delu s starimi ljudmi. Na primer, zakaj je individualni načrt dober, kako ga pisati in kako ga uresničiti. Prav tako bi v primeru rekonstrukcije doma v oskrbovana stanovanja potrebovali analizo tveganja za ljudi, ki bi potrebovali več pomoči.

Če bi organizirali izlete, kot jih organizirajo zdaj, bi potrebovali ustrežnejšo izvedbo, da bi se lahko udeležili tudi tisti, ki uporabljajo invalidski voziček. Organizator bi moral poskrbeti za varen prevoz ljudi, ki uporabljajo invalidski voziček, poskrbeti bi morali za prostovoljce, seveda pa bi morali na izlet tudi zaposleni. Pred izletom bi bilo potrebno poklicati vodstvo v muzeje, jame, gledališča, restavracije itd. in jih vprašati po cenejših kartah in obrokih, možnosti dostopanja ljudi z invalidskimi vozički; skratka, organizirati izlete po ugodni ceni.

Poleg tega pa bi morala stanovanja ostati v starem cenovnem okvirju, zato da bi bila lažje dostopna vsem ljudem in bi si lahko privoščili nekaj za svojo dušo. Predlagala bi subvencionirana stanovanja in višanje meje žepnine, ki bi morala v vsakem primeru ostati stanovalcu za priboljške.

Domov za stare, kot jih poznamo zdaj, bi morali začeti zapirati in ustanavljati manjše skupnosti, kjer bi se ljudje počutili domače in varno a bi še vedno imeli dobro zdravstveno oskrbo. Reorganizacija domov v oskrbovana stanovanja, se mi zdi velik korak k

zagotavljanju boljše oskrbe za stare ljudi. S tem pa bi počasi lahko naredili naslednji pomemben korak in to je korak k zagotavljanju oskrbe na domu, ki bi bila finančno dostopna vsem, ki bi jo potrebovali.

8. LITERATURA

- Breznik, D. (2015). Prilagojenost socialnovarstvenih oblik pomoči starim ljudem v mestni občini Ljubljana. *Socialno delo*, 52 (1), 41-52.
- Bukovec, F. (2016). *Pravila za oddajanje oskrbovanih stanovanj v najem*. Pridobljeno 5.1.2017 s: http://www.ns-piz.si/files/7814/5632/4249/Pravila_OS_3_2_2016.pdf
- Ččinovič Vogrinčič, G., Kopal, L., Mešl, N., Možina, M. (2005). *Vzpostavljanje delovnega odnosa in osebnega stika*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo Univerze v Ljubljani.
- Fajnik Milakovič T. za Večer (2017). Predlog zakona o dolgotrajni oskrbi: Nihče ni zadovoljen. Kaj bo storila politika? Pridobljeno 19.12.2017 s <https://www.vecer.com/predlog-zakona-o-dolgotrajni-oskrbi-nihce-ni-zadovoljen-kaj-bo-storila-politika-6354999>
- Flaker, V. (1995). *Procesi dezinstucionalizacije služb duševnega zdravja v Sloveniji (Doktorska disertacija)*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Flaker, V., Urek, M. (1988). *Hrastovski anali za leto 1987*. Ljubljana.
- Flaker, V., Mali, J., Kodele, T., Grebenc, V., Škerjanc, J., Urek, M. (2008). *Dolgotrajna oskrba. Očrt potreb in odgovorov nanje*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Gašparovič, M. (1999). Kakovost življenja starostnikov v domskem varstvu. *Obzornik zdravstvene nege*, 1999, 33, 3/4: 187 – 192.
- Hardie, M. (1978). *Understanding ageing (Facing common family problems)*. New York.: David McKay & Co Inc.
- Hojnik Zupanc, I. (1997). *Dodajmo življenje letom*. Ljubljana: Gerontološko društvo Slovenije.
- Hojnik Zupanc, I. (1999). *Samostojnost starega človeka v družbeno-prostorskem kontekst*. Ljubljana : Fakulteta za družbene vede.
- Hvalič Touzery, S. (2009). *Družinska oskrba bolnih starih družinskih članov*. V: Hlebec, V. (ur.), *Starejši ljudje v družbi sprememb*. Maribor: Aristej (Dialogi: humanistična in družboslovna zbirka; letnik 10: 109-123)

Javni stanovanjski sklad Mestne občine Ljubljana, *Informacijska točka za starejše 65+ in za osebe z oviranostmi*. Pridobljeno 6.1.2017 s <http://www.jssmol.si/starejsi-obcani/>

Kerbler, B.K. (2012). Stanovanjsko varstvo starejšega prebivalstva v Sloveniji domovi za starejše in lastniško zasedena stanovanja. *Revija za geografijo*, 7(1), 101-114.

Klevišar, M. (2016). *V dom – zakaj pa ne?*. Celje: Mohorjeva družba.

Kornhauser, A., Mali, J. (2013). Priprava starega človeka na življenje v domu za stare ljudi. *Socialno delo*, 52 (5), 321-350.

Mali, J. (2006). Koncept totalne ustanove in domovi za stare. *Socialno delo*, 45 (1/2), 17-27.

Mali, J. (2008). *Od hiralnic do domov za stare ljudi*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo

Mali, J. (2009). *Spremembe v institucionalnem varstvu starejših*. V: Hlebec, V. (ur.), *Starejši ljudje v družbi sprememb*. Maribor: Aristej (Dialogi: humanistična in družboslovna zbirka; letnik 10: 95-107)

Mali, J. (2013a). *Dolgotrajna oskrba v Mestni občini Ljubljana*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Mali, J. (2013b). Socialno delo s starimi, kot specializacija stroke. *Socialno delo*, 52 (1), 57 – 67.

Mesec, B. (2007). *Metodologija raziskovanja v socialnem delu 2, študijsko gradivo 2. izdaja*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Milošević Arnold, V. (2003). *Socialno delo s starimi ljudmi (Študijsko gradivo)*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve Republike Slovenije, *Oskrbovana stanovanja*. Pridobljeno 5.1.2017 s http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/sociala/izvajalci/oskrbovana_stanovanja/

Pravilnik o standardih in normativih socialnovarstvenih storitev (2007), Uradni list, št. 3/07, 23/07-popravek, 41/07-popravek. Pridobljeno 9.5.2017 s <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:QAKfdooppVUJ:www.mddsz.gov>

[.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti_pdf/word/04022010_p_standardi_nor_mativi.rtf+&cd=1&hl=sl&ct=clnk&gl=si](http://www.mdsz.gov.si/pageuploads/dokumenti_pdf/word/04022010_p_standardi_nor_mativi.rtf+&cd=1&hl=sl&ct=clnk&gl=si)

Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve (2010). *Predlog zakona o dolgotrajni oskrbi in zavarovanju za dolgotrajno oskrbo*. Ljubljana: Služba za odnose z javnostmi.

Nagode, M. (2009). Organizirana pomoč za stare ljudi, ki živijo na domu: pomoč na domu in varovanje na daljavo. V: Hlebec, V. (ur.), *Starejši ljudje v družbi sprememb*. Maribor: Aristej (Dialogi: humanistična in družboslovna zbirka; letnik 10: 125-139)

Nagode, M., Kovač, N. Lebar, L. za Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo. (2015). *Analiza organiziranosti in izvajanja oskrbe na področju oskrbovanih stanovanj* (Končno poročilo IRSSV 20/2015). Ljubljana: Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, Direktorat za socialne zadeve. Pridobljeno 3.3.2017 s : https://www.irssv.si/upload2/Analiza%20organiziranosti%20OS_koncno_30.11.2015.pdf

Požarnik, H. (1981). *Umetnost staranja (Leta, predsodki in dejstva)*. Ljubljana: Cankarjeva založba.

Pravno informacijski sistem (2004), *Pravilnik o minimalnih tehničnih zahtevah za graditev oskrbovanih stanovanj in o načinu zagotavljanja pogojev za njihovo obratovanje* (Uradni list RS, št. 110/04, 81/09 in 17/11). Pridobljeno 3.3.2017 s <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV5888>

Ramovš, J. (2003). *Kakovostna starost (Socialna gerantologija in gerontagogija)*. Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka

Skupnost socialnih zavodov Slovenije (2015), *Poudarki iz analiz; Področja institucionalnega varstva in odraslih s posebnimi potrebami 2014*. Pridobljeno 6.2.2017 s <http://www.ssz-slo.si/wp-content/uploads/Poudarki-iz-kumulativnega-poro%C4%8Dila-za-let-2014.pdf>

Skupnost socialnih zavodov Slovenije (2017), *Splošno o domovih za starejše*. Pridobljeno 9.11.2017 s <http://www.ssz-slo.si/splosno-o-domovih-in-posebnih-zavodih/>

Statistični urad Republike Slovenije (2007), *Invalidi, starejši in druge osebe s posebnimi potrebami*. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije Pridobljeno 3.3.2017 s <http://www.stat.si/StatWeb/Catalogue/Index>

Zveza potrošnikov Slovenije (2015), *Trg in cene – Domovi za starejše*. Pridobljeno 9.11.2017 s <https://www.zps.si/index.php/trg-in-cene/7279-domovi-za-starejse-3-2015>

9. PRILOGE

PRILOGA 1: ODPRTO KODIRANJE INTERVJUJEV - DOMSKI DEL

S3DO - Sogovornica 3, domsko varstvo

S4DO - Sogovornica 4, domsko varstvo

S5DO - Sogovornica 5, domsko varstvo

S6DO – Sogovornik 6, domsko varstvo

S7DO - Sogovornica 7, domsko varstvo

1. Zakaj ste se odločili za preselitev v DSO?

S3DO: Zato ker sem sama in nimam nobenega svojega. Ni sorodnikov. (S3DO.1.)

S4DO: Ker je bil mož bolan. In sem zaradi njega prišla sem. Z njim sem prišla sem. Zato ker je on bil deset let starejši od mene in ga je dvakrat kap zadela. In sem rekla, da ga ne bom pustila samega in sem šla z njim. Skoraj sedemdeset let sva bila poročena. Bolan mož. (S4DO.1.)

S5DO: Jaz sem prišla iz bolnice. Zaradi zdravja. Saj jaz sem imela tukaj rezervirano tri leta. Zdravje. (S5DO.1.)

S6DO: Prišel sem 4.9.2014. Prišel sem pa zato, ker sem imel tukaj že soprogo. Žena, ki je že bila v domu. (S6DO.1.a.) Da se mi ni bilo treba vsak dan vozit. Naporna vsakodnevna vožnja do žene. (S6DO.1.b.) Biti sam, pa saj veste kako je biti. In ker je bila ona tukaj, sva potem vsaj bila v isti hiši.

S7DO: Sem sem se preselila lani. Iz bolnice sem prišla, iz travmatološke klinike, kjer so mi amputirali nogo. In potem sem prišla sem. Zdravje – amputacija noge. (S7DO.1.)

2. Kdo je bil pobudnik preselitve?

S3DO: Jaz sem bila v Štepanjskem naselju prijavljena že enajst let Sotočje se reče v Štepanjskem naselju. Enajst let sem bila prijavljena, v Bokalcih tudi. Enajst let! Ko pa sem bila na urgenci pa niso imeli prostora. Na urgenci sem pa bila, ker mi je počila trtica. Potem pa so mi kar uredili. So me prej vprašali. To je bilo na hitro, par besed. Uredila bolnica, po predhodnem vprašanju gospe, če se strinja. (S3DO.2.) Enajst let sem bila tam prijavljena in ker ni bilo prostora, so me pa sem dali.

S4DO: Otroci so pomagali. Vse smo skupaj naredili. Skupaj z otroki. (S4DO.2.) Imam tri otroke. Smo zelo povezani.

S6DO: Prišel sem pa zato, ker sem imel tukaj že soprogo. Da se mi ni bilo treba vsak dan vozit. Biti sam, pa saj veste kako je biti. In ker je bila ona tukaj, sva potem vsaj bila v isti hiši. Posredno pobudnik žena, ker je že bila v domu za stare. (S6DO.2.)

S7DO: Jaz bi rekla svojci in bolnica. Svojci in bolnica. (S7DO.2.)

3. Kakšna so bila vaša pričakovanja ob prihodu v dom?

S3DO: Nič nisem mislila, ker mi nič niso sporočili. Kar brez vprašanja so me pripeljali. Ni pričakovanja, ker ni bila s preselitvijo seznanjena. (S3DO.3.)

S4DO: Ja, da bo bolje. *Da bo bolje. (S4DO.3.a.)* Da se meni ne bi bilo več toliko mučit z njim. On je bil tako rekoč nepokreten. In on je mogel iti, jaz pa sem potem šla z njim. Da ji bo lažje, ker ji ne bo treba skrbeti za moža. *(S4DO.3.b.)*

S5DO: Takrat jaz sem vedela kaj veliko zase. Ni vedela zase. *(S5DO.3.)*

S6DO: Normalna. Vedel sem kaj je dom, kaj se v njem dogaja, kako zgleda. Normalna, zaradi predhodnega vedenja, kako poteka življenje v domu *(S6DO.3.)* »Kaj hočeš drugega?«

S7DO: Nič nisem pričakovala, ker sme bila tako zelo prizadeta zaradi amputacije. Ni bilo pričakovanj, zaradi prizadetosti, ki jo je čutila, zaradi bolezni *(S7DO.3.)*

4. Kako poteka Vaš dan?

S5DO: Vstanem ob pol šestih, včasih že ob petih. Vstajanje. *(S5DO.4.a.)* Ob osmih, tam nekje je zajtrk. Zajtrk okrog osmih. *(S5DO.4.b.)* Jaz ne hodim na telovadbo. Jaz sama zjutraj naredim trideset krogov, popoldan pa dvajset tu okrog. Vožnja z invalidskim vozičkom, namesto telovadbe. *(S5DO.4.c.)* Sama si zapolnim dan. Sama si zapolni dan. *(S5DO.4.d.)*

S6DO: Zjutraj je vstajanje, Vstajanje *(S6DO.4.a.)* se urediš, Urejanje samega sebe *(S6DO.4.b.)* zajtrk, Zajtrk *(S6DO.4.c.)* dopoldan imam tudi prodajalno dolgčasa Dolgčas *(S6DO.4.d.)*. Rešujem križanke, Reševanje križank *(S6DO.4.e.)* delam kaj na računalniku Delo z računalnikom *(S6DO.4.e.)*. Tako potem mine, potem je kosilo Kosilo *(S6DO.4.f.)*, po kosilu malo počitka. Popoldanski počitek *(S6DO.4.g)* Okrog dveh pa pridem v avlo, kjer malo poklepetam z znanci oziroma znankami. Klepet z znanci in znankami v avli doma *(S6DO.4.h)* Popoldan dobim običajno kake obiske. Obiski *(S6DO.4.i)* Potem pa spet popoldan mine in je tukaj večerja, Večerja *(S6DO.4.j)* po večerji gledam rad kviz oddajo »Vem« ali kaj drugega, potem je dnevnik, še kakšna stvar po dnevniku, Večerno gledanje televizije Gledanje televizije *(S6DO.4.k)* potem pa lahko noč. Spanje *(S6DO.4.l)*

S7DO: Ja, zjutraj opravijo nego, Nega *(S7DO.4.a.)* potem pride fizioterapevt, da me da na voziček, Pomoč fizioterapevta pri posedanju na invalidski voziček *(S7DO.4.b.)* potem grem na zajtrk, Zajtrk *(S7DO.4.c.)* potem na telovadbo Telovadba *(S7DO.4.d)* in po telovadbi, so kakšne aktivnosti, ki jih nimam rada. Me utrujajo. Po dvanajsti uri imamo kosilo. Kosilo *(S7DO.4.d.)*

5. Katerih aktivnosti se udeležujete?

S3DO: Ja, se udeležujem. Gotove stvari imamo. Telovadbo, Telovadba *(S3DO.5.a)* petje, Petje *(S3DO.5.b.)* delamo kakšne stvari, Izdelovanje različnih stvari *(S3DO.5.c.)* imamo kakšna predavanja, Predavanja *(S3DO.5.d.)* otroci pridejo in nam pojejo, Obisk otrok *(S3DO.5.e.)* tam smo imeli zadnjič olimpijo, Olimpiada *(S3DO.5.f.)* tam imam diplomo. Skupaj hodimo na sprehode. Sprehodi *(S3DO.5.g)* Kadar je sonce, nas gre okrog šest pa nas nekdo pelje. Do trgovine in tam okrog.

S4DO: Ja, nekaj je aktivnosti. Jaz veliko knjig berem. Branje knjig *(S4DO.5.a.)* In najraje sem sama. Biti sama *(S4DO.5.b.)* Na telovadbo grem Telovadba *(S4DO.5.c.)* nujno, to grem vsak dan zjutraj.

S5DO: Ne, jaz ne hodim na telovadbo. Jaz sama zjutraj naredim trideset krogov, popoldan pa dvajset tu okrog. Nekaj so sem hodila, pa to meni nič ni. Nič nimam. Sama si zapolnim dan Dan si zapolni sama *(S5DO.5.)*, ja.

S6DO: Nekih aktivnosti se udeležujem, nekaterih ne. Udeleževanje nekaterih aktivnosti, vseh ne. (S6DO.5.a.) Je pa tako, da je pri teh aktivnostih, kot opazim, da je majhna udeležba. Vidim že pri jutranji telovadbi. Telovadba (S6DO.5.b.) Ne vem kako drugi ljudje vse skupaj doživljajo, ampak mislim, da bi morali bit več propagande. Sicer so obvestila na oddelkih, pred dvigali in v dvigalih, ampak ljudi je treba poiskati in jim povedati, da je to za njih dobro. Da naj gredo sem ali tja. Samo pogledajte, prejšnji teden je bil izlet v Polzelo. Izlet v polzelo (S6DO.5.c.) Izlet je bil namenjen trem domovom – Medvode, Črnuče in Trnovo. In vsega skupaj z osebjem nas je bilo enaindvajset. V domu pa nas živi približno 150 - za druge domove pa ne vem. Animacija je po mojem, ne preslaba, ampak premala. Nekateri so res nesposobni za tako pot, kljub temu, da je bil zelo udoben avtobus. Številka je bila res mala. Tudi prispevek 16eur, mislim, da bi ga lahko marsikdo od tukaj prisotnih, zmogel. Zdi se mi, da je za nekatere stvari premalo animacije ali pa smo ljudje že tako zapuščeni in zaverovani sami vase, da nas nič ne briga in še samo obujamo spomine kako je včasih bilo. Kaj je bilo dobrega, kaj je bilo slabega in konec.

S7DO: Ja, zjutraj opravijo nego, potem pride fizioterapevt, da me da na voziček, potem grem na zajtrk, potem na telovadbo telovadba (S7DO.5.a.) in po telovadbi, so kakšne aktivnosti, ki jih nimam rada. Me utrujajo. Ne udeležuje se aktivnosti, ker jo utrujajo. (S7DO.5.b.) Ja, pa na nemški tečaj Tečaj nemščine (S7DO.5.c.) sem hodila. Ne da bi se kaj naučila, to mi je bilo blizu, in da sem osvežila kar sem znala. Pa na vaje za spomin, Vaje za spomin (S7DO.5.d.) to tudi grem in mi je prijetno. tam so tudi tisti mlajši, ki ne morejo slediti kakšni zadevi ali pa ne ve ali pa ne misli tako hitro.

6. Kakšna je tukaj hrana?

S3DO: Je kar, ampak jaz sem bolj lačna. Zvečer bolj sem lačna. Je v redu, ampak je ni dovolj (S3DO.6.a.) Takole mi kolegice prinesejo piškote in napolitanke, da še pojem malo na vrh. Prijateljice prinesejo posladek za na vrh obroka. (S3DO.6.b.) Veste kaj nam skuhamo? Mlečne stvari in takrat sem lačna. Ko so mlečne stvari, ostane lačna. (S3DO.6.c.) Ja, sem bolj navajena jesti v redu večerje ja. Ja dobra je, ja, ampak premalo. Ob osmih je zajtrk, ob devetih pa dobimo pravo kavo. To je »perfektno«. Da ne zaspim, me poživi. Zajtrk je po želji. Pri zajtrku je več izbire. (S3DO.6.d.) Ali šunka, ali hrenovka, marmelada. Odvisno. Danes je bila hrenovka. Ali pa skuta sir. Po želji.

S4DO: Ja, tri obroke imam. Trije obroki na dan (S4DO.6.a.) Meni je všeč. Dobra hrana (S4DO.6.b.) Pač tako kot doma, enkrat je malo slabše enkrat pa malo boljše. Kot doma, enkrat boljše drugič malo slabše. (S4DO.6.c.) Pa morate biti kar zadovoljni. Jaz nisem preveč izbirčna.

S5DO: Slaba. Slaba hrana. (S5DO.6.a.) Včasih je dobra, včasih pa slaba. Včasih je dobra, včasih pa slaba hrana. (S5DO.6.b.) Večerje so čudne, slabe. Večerje so čudne in slabe. (S5DO.6.c.) Po navadi je mlečen riž, mlečen gres, mlečna kaša, ves čas mlečno. Večerje so ves čas mlečne. (S5DO.6.d.) Tisto sploh ne pride v poštev da jemo, potem pa če dobimo kaj nadomestila. Nič ni izbire. Ni izbire (S5DO.6.e.) Za zajtrk tudi ni dovolj izbire. Za zajtrk je izbira, ampak ne dovolj (S5DO.6.f.) Včasih so taka imena, da sploh ne veš kaj boš dobil na krožnik. Nepoznavanje imen obrokov (S5DO.6.g.) Pa kuhajo enolončnice in dajo koruzo zraven, ko še nikoli nismo jedli koruze v enolončnici. Nov in tuj način kuhanja hrane (S5DO.6.h.) Zdaj pa to jemo.

S6DO: V redu. Dobra hrana (S6DO.6.a.) No, tukaj je približno 150 ljudi in s tem 150 okusov. Več ljudi, več okusov (S6DO.6.b.) Meni ugaja nekaj, vam verjetno ne. O hrani je težko govoriti. Ampak v glavnem je v redu, prvič je je dovolj, Hrane je dovolj (S6DO.6.c.) drugič pa, če mi ugaja jo pojem, če ne nekaj pustim.

S7DO: Če, bi bila pokretna, bi lahko jedla v glavni jedilnici, Stanovalci, ki so samostojni, lahko jejo v glavni jedilnici (S7DO.7.a.) ker pa to nisem, ker nimam obeh nog, pa ne morem. Ker po tisti operaciji, ko so me sem pripeljali, so ugotovili, da operacija ni bila uspešna so me še enkrat dali na operacijo. Potem se je začelo še na drugi zdravi nogi in so mi najprej odrezali prst, potem pa še nogo pod kolenom, tako da zdaj nimam nobene noge. In sem pravzaprav odvisna od tuje pomoči. Imamo tri obroke in malico. Trije obroki in malica na dan (S7DO.6.a.) Ja, pri zajtrku si lahko zbira, pri kosilu in večerji pa ne. Pri zajtrku se lahko izbira, pri kosilu in večerji pa ne. (S7DO.6.c.) tam potem že v kuhinji vse napravijo skupaj. Jaz sem namreč deklarirana, kot sladkorna bolnica tipa 2. Potem pa včasih to upoštevajo, včasih pa tudi ne. Diето sladkornih bolnikov včasih upoštevajo, včasih pa ne. (S7DO.6.d.) Tako da bi lahko bolj bili pozorni. Ker recimo, da je normalnem obrok je bil goveja juha, pečen krompir in pečena svinska rebra. Kar je meni zelo dobro. Ampak ker sem sladkorna, so mi zraven dali na mesto reber eno pusto govedino, ki je bila kot ena »štrena«. To ni nič. Potem tisto sploh ne pojem. Po drugi strani pa dobim za večerjo, mlečen riž posut s čokolado. To pa tudi ni za sladkorne. Veste kako bom rekla, jaz sem vsega navajena. Jaz sem bila že zelo lačna, pa če sem zdrava sem ješča, razen kakšne posebne hrane nimam rada. Na primer riž s čokolado mi že ni všeč. Včasih mi je zoprno, ker bi radi uvajali nekaj, na primer Frankfurtsko juho, zakaj bi pa to želeli. Ali pa testenine po ameriško. Nestrinjanje z uvajanjem novih jedi (S7DO.6.e.) Ne vem kaj to je, jaz jih nisem pokusila, verjetno s kakimi njihovimi začimbami. Nič posebnega. Včasih sem tudi lačna, ampak sem po svoji krivdi. Če bi vse pojedla ali pa da bi si malo pustila še za popoldan, bi bilo kar v redu. Ne smem se pritoževati. Bog je priča, da sem bila lačna v življenju pa se tukaj res nimam zakaj »zmrdat«. Pri zajtrku si lahko izmišljujem, lahko izbiram, kar je zelo v redu. Ali med ali skuto ali marmelado, tako res je v redu. Zadovoljstvo z možnostjo izbire med dvema jedema pri zajtrku (S7DO.6.f.)

7. Kako se razumeta s sstanovalcem/sostanovalko?

S3DO: Ja jaz bi imela tako sobo, da bi se še s kom lahko pogovarjala. Nima sstanovalko. (S3DO.7.) Ja, jaz bi šla nekam tako, da se lahko s kom pogovarjala.

S4DO: Tukaj je še gospa, ampak je ravno šla domov za tri dni. Seveda se razumeva. Je zelo »fejst« gospa. V sobi skupaj še z eno gospo, s katero se razumeta, saj je »fejst« gospa. (S4DO.7.)Je profesorica.

S5DO: Imam sstanovalko in mi je bolje tako, kot pa če bi bila sama Zadovoljstvo z dvoposteljno sobo. (S5DO.7.)

S6DO: Jaz že od začetka prosim, da bi imel svojo sobo. Želim biti sam. Želja po enoposteljni sobi. (S6DO.7.a.) Čeprav je včasih dolgčas, ampak se tudi ta da urediti. S sstanovalcem imava sicer kontakte, drugega pa nič. S sstanovalcem le nujne kontakte. (S6DO.7.b.)Bi pa želel imeti svojo sobo, sem na čakalni listi, ampak je pa za enoposteljne sobe dolga čakalna vrsta.

S7DO: Ne, prej sem imela še sstanovalko. Pred enoposteljno sobo, je imela sstanovalko. (S7DO.7.a.) Nočem biti žaljiva, ampak a veste kako je hudo, če vas dajo v sobo z eno dementno žensko. To je res grozno. je bila

prijetna, ampak dementna. Je želela nekaj povedat pa enkrat ni slišala, drugič je bila poponoma zmedena, tretjič se je ponečedila, so ji dali klistir, pa so prišli k meni na obisk in so mogli iti iz sobe, ker so urejali gospo. Ali pa obratno. Težava s sostanovalko, ker nista bili enakega zdravja. (S7DO.7.b.) Meni je bila vedno želja, da dobim svojo sobo. Želja po svoji sobi. (S7DO.7.c.) Da tako kot zdaj, če ne drugega, gledam skozi okno, pa me nihče ne moti. Pa lahko berem ali premišlujem in imam mir. V svoji sobi ima mir. (S7DO.7.d.) Če prideš z normalnega življenja, kot sem prišla jaz, da prideš čez noč. Jaz sem šla od doma brez palice, z obema nogama in si nisem znala predstavljat, da ne bom več nazaj šla. Tam so me zadržali, operirali in dali sem. In sem prišla med ljudi in že če prideš v redu med same tuje ljudi, težko takoj vzpostaviš prave prijateljske odnose. Tako sem imela pa občutek, grdo rečeno, da z meno vred nihče ni normalen. Čisto drug svet. Niti nisem imela želje se pogovarjat. Zaradi nepričakovane preselitve v dom, težko vzpostavila prijateljske odnose. (S7DO.7.e.) Največja želja mi je bila, da imam svojo sobo. Mogoče pol leta sem čakala na sobo. Na svojo sobo čakala pol leta. (S7DO.7.f.) Če imam željo lahko grem v dnevni prostor. Mogoče sem krivična, ko si mislim včasih, ko gledam na vajah za spomin koga, da še komaj sedi, ampak veste koliko si še zapomnijo. Določene stvari zelo lepo sledijo in je prijetno. ampak saj veste, še vedno vsakemu nekaj manjka.

8. Kako se razumete z zaposlenimi?

S3DO: Ja, prijazne. Super so. Zaposleni so prijazni, super. (S3DO.8.a.) Danes so me skopale. Vsak ponedeljek me skopajo in mi preoblečejo posteljo. V ponedeljkih kopanje in menjava posteljnine. (S3DO.8.b) Super se razumem s socialno delavko in vem, da se lahko obrnem nanjo, če je kaj narobe. Dober odnos s socialno delavko. (S3DO.8.c.) Veste imam slabo odvajalo in imam včasih drisko. Takrat pa pritisnem (pokaže na dalinec nad posteljo) tam in pridejo. Pa prijazne so sestre. Sestre so prijazne. (S3DO.8.d.)

S4DO: Če je kaj narobe grem v pisarno in sem tam pritožim. Ampak ni treba, meni se do zdaj ni bilo treba. Če, pride do težav, se lahko obrne na socialno delavko ali direktorico. (S4DO.8.a.) Vsi so prijazni. Prijazno osebje. (S4DO.8.b.) Pa tudi pogovoriš se lahko z njimi. Z zaposlenimi se lahko pogovoriš. (S4DO.8.c.) So »fejst« sestre. So »fejst« sestre. (S4DO.8.d.)

S5DO: Ja, Ja. (S5DO.8.a.) v redu so. Zaposleni so v redu. (S5DO.8.b.)

S6DO: Nekateri so zelo uspešni, Nekateri so uspešni (S6DO.8.a.) zelo prijazni, So prijazni (S6DO.8.b.) nekateri so bolj ostri, Nekateri so ostri(S6DO.8.c.) nekateri mislijo, da smo mi zaradi njih tukaj, ne pa oni zaradi nas. Nekateri mislijo, da so stanovalci tam zaradi zaposlenih. (S6DO.8.d.) Tudi to najdete. Ampak v glavnem gre. V glavnem je v redu. (S6DO.8.e.) Če človek ni preveč občutljiv in je prilagojen, je zelo v redu. Stanovalci morajo biti prilagodljivi. (S6DO.8.f.) Lahko se obrnem ali na socialno delavko ali na oddelčne sestre, ampak ne vem če se kaj dosti obračajo. Stanovalci se lahko obrnejo na socialno delavko ali oddelčne sestre. (S6DO.8.g.) Včasih sicer kaka stvar koga razjezi, ampak ko prespiš je pa v redu. Zaposleni na oddelku upoštevajo prošnjo ali če potrebuješ pomoč. Ali želje znotraj hiše uredijo. Zaposleni upoštevajo želje stanovalcev.(S6DO.8.h.) Imamo glavno sestro, oddelčni sestri, socialno delavko in tajnico in direktorico in so vse zelo prijazne. Glavna sestra, socialna delavka, tajnica in direktorica so prijazne. (S6DO.8.i.) Tudi ekonom, ki je možki je zelo prijazen in se z njimi lahko pogovoriš. Prijazen ekonom.(S6DO.8.j.)

S7DO: Ja, se lahko obrnem na koga od tukaj. Stanovalci se lahko obrnejo na koga od zaposlenih. (S7DO.8..a.) Ampak se še nisem. Mene na primer moti to, da na primer midve sva se dogovorili ob kateri uri se dobiva,

enako je z nego zjutraj, ampak včasih zamudijo, ker imajo toliko dela. Zamujanje zaposlenih pri jutranji negi, ker imajo preveč dela. (S7DO.8.b.)Saj jaz razumem, ampak potem se meni cel sistem podre, ker oni pridejo petnajst do osmih, ob osmih je pa že zajtrk. In potem se moram hitet umivat, da ujamem še zajtrk. Saj se popravlja moram reči, tudi če jim jaz rečem se tega držijo. Jaz verjamem da se zgodi, da ni ljudi. In mislim, da se trudijo. Zaposleni se trudijo delati dobro. (S7DO.8.c.)Ja. Recimo zdaj je bil ravno en primer. Peljali so me na ta naš vikend. Čeprav so me »zrihtali« že zjutraj, po mene so prišli ob enajstih, se pravi, da sem prosila sestro, če bi me izven reda previli in »poštimali« do pol enajstih. In se je gospa zelo potrudila, da sem šla od hiše taka kot je treba. Absolutno so me upoštevali. Upoštevanje želja za nego izven termina, če gre stanovalec na obisk k sorodnikom. (S7DO.8.d.)

9. Kdaj vas lahko obišejo sorodniki, prijatelji in vi njih?

S3DO: Kadarkoli. Kadarkoli. (S3DO.9.a.) V petek je bila sodelavka, Sodelavka na obisku v petek. (S3DO.9.a.) danes je dobrotnica Dobrotnica (S3DO.9.b.) moja, pa sosedi Sosed. (S3DO.9.c.) pridejo. Kadarkoli lahko pridejo. Moja dobrotnica je zlata vredna.

S4DO: Ne, ne. Grem za dva dni, za več pa ne. Sem se že tukaj navadila. Obisk pri sorodnikih največ dva dni, ker se je doma že navadila. (S4DO.9.a.)

S5DO: Kadar želijo. Kadarkoli. (S5DO.9.a.)Jaz sem kar tukaj. Ne grem na obisk kam. Ne hodi na obiske, ampak je ves čas v domu. (S5DO.9.b.)

S6DO: Ja, Ja. (S6DO.9.a.) v glavnem so sorodniki in še ženini svojci. Obiski sorodnikov in ženinih sorodnikov. (S6DO.9.b.) Sinova redno prihajata, Redni obiski sinov. (S6DO.9.c.) v ponedeljek in torek in sredo, četrtek. Ostali pa občasno. Ostali občasno. (S6DO.9.d.)

S7DO: Vedno ja. Kadarkoli. (S7DO.9.a.) Ne, to pa ne, jaz ne grem kam za več dni. Peljejo me na vikend, ki sem ga imela prej, ampak za mogoče pet ur. Na vikend gre le za par ur. (S7DO.9.b.)Pa zdaj načrtujejo, da bi me peljali na Dolenjsko, kjer imajo zidanico. Ampak jaz več kot štiri ali pet ur ne morem biti. Ker potem nisem čista, potem pa se ne moreš sprostit, to je zelo težavno. Ker me morata dva dvignit da me dasta v avto, in potem nazaj na voziček, pa tudi kakšen je potem teren in tako naprej. Zaradi težav z inkontinenco in uporabe invalidskega vozička, si stanovalka za dlje časa ne želi kam. (S7DO.9.c.) Tako sem jim za tiste ure zelo hvaležna, za kaj več si pa tudi ne želim. Ker je meni to muka. Hvaležnost za ure druženja izven doma, ostalo pa je stanovalki že muka. (S7DO.9.d.)

10. Kakšne so pa izven domske aktivnosti? Kaj bi se na primer zgodilo, če bi na neko aktivnost potrebovali spremstvo ali pomoč?

S3DO: Ja, saj skupaj hodimo na sprehode. Sprehodi skupaj z drugimi stanovalci. (S3DO.10.a.) Kadar je sonce, nas gre okrog šest pa nas nekdo pelje. Ko je sončen dan, približno 6 stanovalcev, pelje na sprehod eden od zaposlenih. (S3DO.10.b.) Do trgovine in tam okrog. Na sprehod gredo do bližnje trgovine. (S3DO.10.c.)

S4DO: Gremo lahko kamorkoli Lahko gredo kamorkoli si želijo. (S4DO.10.a.) in nas tudi peljejo. Zaposleni jim lahko uredijo tudi prevoz. (S4DO.10.b) Jaz se nimam kaj pritoževat.

S5DO: Ne grem jaz na to. Se ne udeležuje aktivnosti zunaj doma.(S5DO.10.a.) En izlet je bil zdaj, ampak ne moremo mi z vozičkom. Na organiziran izlet, tisti, ki uporabljajo invalidski voziček, ne morejo. (S5DO.10.b.) Jaz vseeno ne bi šla, tudi če bi bilo prilagojeno, da bi lahko šla z vozičkom. Sem sama hodila na izlete dovolj, ko sem še lahko hodila. Hodila na izlete, ko je še lahko hodila. (S5DO.10.c.)

S6DO: Samo pogledjte, prejšnji teden je bil izlet v Polzelo. Organiziran izlet v Polzelo. (S6DO.10.a.) Izlet je bil namenjen trem domovom. In vsega skupaj z osebjem nas je bilo enaindvajset. Malo število prijav na izlet. (S6DO.10.b.) V domu pa nas živi približno 150 - za druge domove pa ne vem. Animacija je po mojem, ne preslaba, ampak premala. Premala organizacija. (S6DO.10.c.) Nekateri so res nesposobni za tako pot, kljub temu, da je bil zelo udoben avtobus. Kljub udobnemu avtobusu, nekateri stanovalci ne zmorejo take poti. (S6DO.10.d.) Številka je bila res mala. Tudi prispevek 16eur, mislim, da bi ga lahko marsikdo od tukaj prisotnih, zmoget. Če želim kam v gledališče pa pokličem taksi. Za obisk gledališča, pokliče taksi.(S6DO.10.e.)

S7DO: Ne, to bi pa rekla da ni možnosti, je premalo osebja, da bi se samo meni posvetili. Ni možnosti prevoza oziroma spremstva na aktivnost zunaj doma. (S7DO.10.a.) Mogoče če bi res prosila za kakšno zadevo, ker dokler sem imela samo eno nogo, so me zelo silili da bi šla zraven na izlete. Zdaj pa res ne morem. Zaradi uporabe invalidskega vozička, nezmožnost udeležbe na izletih. (S7DO.10.c.) Če bi jaz šla zraven bi mogli vzeti zraven neko dvigalo, da bi me presedli na sedež, tako da bi me pa peljal po cesti to pa ne verjamem. Sicer sem si kupila, tam je električni voziček, mogoče da bi s tistim lahko šla, če bi koga prosila. Mogoče je možna udeležba z električnim vozičkom. (S7DO.10.d.)

11. Kakšna se vam zdi cena doma, glede na vse kar vam nudijo?

S5DO: Previsoka. Previsoka. (S5DO.11.)

S6DO: So seveda domovi, ko je cena nižja, ampak ne vem kakšna je tam oskrba, kakšna je tam postrežba, tukaj je v glavnem kar v redu. Glede na postrežbo je cena v redu. (S6DO.11.)

S7DO: Prej, ko so mi amputiralo samo eno nogo, sem se jaz tako usposobila, da nisem potrebovala veliko pomoči. Sem vse sama naredila. Tako da so samo zjutraj naredili nego in zvečer so me dali v posteljo, drugače sem pa vse sama naredila. Takrat se mi je cena zdela kar visoka. Pred amputacijo druge noge je bila cena previsoka. (S7DO.11.a.) Zdaj pa, če pomislim, da sem čisto od njih odvisna in da če so ljubeznivi, da me na primer preoblečejo vedno ko izrazim željo, se mi pa to ne zdi veliko. Zaradi popolne odvisnosti od tuje pomoči, je cena v redu. (S7DO.11.b.)

12. Kakšni bi morali po vašem mnenju biti domovi za stare?

S4DO: Bi kar sličnega temu postavila. Enak kot je ta. (S4DO.12.)

S5DO: Saj drugače je v redu. Je v redu ta. (S5DO.12.a.) Edino hrana je slaba. Hrana bi morala biti boljša. (S5DO.12.b.) So gotove hrane, ki so boljše, če se kuhajo na veliko, ampak tukaj ni tako. Sploh enolončnice.

S6DO: Mogoče nekaj takega kot je ta, z nekaterimi dopolnitvami in spremembami. Enak, z nekaj dopolnitvami in spremembami. (S6DO.12.a.) Te bi pa tekom dela sprejemal oziroma dopolnjeval. Dopolnitve in spremembe potrebno dopolnjevati tekom dela. (S6DO.12.b.) Tako, da v naprej ne moreš reči, ker je odvisno že kakšna bi bila kapaciteta doma. Odvisno od kapacitete doma. (S6DO.12. c.) Ali bi bilo za dvajset ljudi ali za

petdeset ali za sto, ker je potrebno potem različno vse prilagajat, tudi »personal«. Vse pa bi seveda temeljilo na natančnosti, točnosti in prijaznosti. Delo bi temeljilo na natančnosti, točnosti in prijaznosti. (S6DO.12.d.) Upoštevajoč, da so oskrbovanci starejši, da drugače gledajo na svet kot pa mladina, na osnovi naših izkušenj, ki smo jih imeli. Upoštevanje drugačnega pogleda starih ljudi na svet. (S6DO.12.e.) To bi bila baza in potem bi nadgrajeval. In to bi bila tudi osnova, kar bi zahteval od osebja. Organiziral bi »krajši tečaj« iz psihologije starejših oseb. Tečaj bi bil za osebe, ker morajo poznati psihologijo starejših, ker mi drugače gledamo na svet, kot mladi. Organizacija tečaja za zaposlene o psihologiji starejših. (S6DO.12.f.)

S7DO: Ne vem, res o tem ne razmišljam. Ne ve. (S7DO.12.a.) Ampak želim si, da bi bil en red, da bi se vsi tistega reda držali. Želja po redu. (S7DO.12.b.) To bi bilo krasno. Ampak pravzaprav življenje ustvarjajo tisti, ki tukaj delajo in to je duša tega doma. Življenje ustvarjajo ljudje, ki v domu delajo in to je duša doma. (S7DO.12.c.) Organizacija mora biti, ampak ljudje pa ustvarjajo ambient in to kdo se počuti dobro in kdo ne dobro. Ljudje v domu ustvarjajo dobro ali pa slabo počutje. (S7DO.12.d.)

ODPRTO KODIRANJE INTERVJUJEV - OSKRBOVANA STANOVANJA

S1OS – Sogovornik 1, oskrbovana stanovanja

S2OS - Sogovornica 2, oskrbovana stanovanja

S8OS - Sogovornik 8, oskrbovana stanovanja

S9OS - Sogovornica 9, oskrbovana stanovanja

S10OS - Sogovornica 10, oskrbovana stanovanja

1. Zakaj ste se odločili za preselitev v oskrbovano stanovanje?

S1OS: Zakaj sem odločil? Ker sem ostal bolj sam *Ostal bolj sam. (S1OS.1.)* in moja hčerka je prebrala v časopisu razpis za tole stanovanje. In me je vprašala: »Tati zakaj se pa ne prijaviš?« In sem se prijavi in na to kar malo pozabil. In potem me je nekega lepega dne druga hčerka klicala in me vprašala: »Ja, nisi prebral, da si dobil stanovanje?«. In sem bil čisto presenečen, ker sem od 41 ljudi, ki so želeli stanovanje, bil jaz 41. Sicer po eni napaki, ker v tistih pogojih za ta stanovanja, je bil tudi vprašanje, kako dolgo sem že občan te občine. In tam je bila napaka, ker če bi tisto upoštevali bi bil vsaj 20 mest prej in sem šel potem na upravno enoto. Tam so mi potem rekli, da je zdaj vseeno, da stanovanje sem dobil. Drugo pa ni pomembno.

S2OS: Jaz sem prišla v to prazno stanovanje, ko se je vse to začelo. 6 ali 7 let nazaj, bi morala pogledat pogodbo. Sama sem se odločila, seveda. Ker sem padla in sem bila na berglah. *Padec in posledično uporaba bergel. (S2OS.1.a)* Sem bila na travmi in sem sedem tednov ležala nepremično, imam medenico zlomljeno, Zlom medenice (S2OS.1.b) čeprav vsak misli, da imam kolk. Potem so me poslali v Dolenjske toplice in sem bila tam okrog sedem tednov in potem sem prišla nazaj in sem živela pri sinu v Kosezah. In potem je snaha videla razpis. Je rekla: »poglej kakšen »fajn« razpis je« in sva hitro šli na stanovanjski sklad. Dali so me na seznam, ampak v angelčke sicer ne verjamem, ampak mislim, da so imeli prste vmes. Je bila že čakalna lista in jaz sem bila že šestnajsta. Pa sem rekla tistemu referentu, zdaj sem pa dobra za dve leti. Z otroci ne bi bila rada skupaj, ker snahe nimajo rade tašč, samo jaz nisem moteča, ampak tako pač je. *Ni želje po skupnem življenju s snaho. (S2OS.2.c)* Pa imam super snaho, nimam kaj reči, ampak tako je. In potem po kakšnem mesecu, zvoni zjutraj telefon, to je bilo kot čudež. In me kliče referent s sklada in me vpraša: »A bi vi jutri prišli podpisat pogodbo?« »Kakšno pogodbo?« sem rekla. »Dajte še enkrat preverit priimek in ime, če sem prava!«. In sem šla tja in je rekel, da si ti stari ljudje, ki imajo velika stanovanja in starine, ne morejo od tega ločit in so odpovedali. In so raje nepreskrbljeni v tistih velikih stanovanjih in hišah. Jaz hvala bogu ne spadam med njih, jaz lahko dajem, če hočete, do nagega. Jaz nimam tega problema in sem zato tako hitro prišla do tega stanovanja.

S8in9OS: Torej, najprej zakaj sva sploh šla iz svojega bivališča? Živela sva na deželi, v kraju Ljubno na Gorenjskem, bil je to lep kraj.. Bila je odlična lega, vendar je bilo to za najina leta prehudo, ker v najini vasi ni bilo trgovine, vas je bila na bregu in je bilo treba daleč hodit na Otoče v eno trgovino, ki je bila pa zelo slabo založena. Vse druge je bilo pa bodisi v Radovljci, bodisi v Lescah, bodi si v Kranju. Pošta je bila daleč od vasi. Trgovina in pošta daleč od vasi. (S8in9OS.1.a.) Jaz imam vozniško dovoljenje še sedaj, ampak če bi meni dovoljenje prenehalo, kar prej ali slej bi, potem sva nemočna. V primeru prenehanja vozniškega dovoljenja, nemoč dostopanja do institucij. (S8in9OS.1.b) sosedi so bili prijazni, ampak če bi rekel enkrat naj mi nekaj prinesejo, bi to storili. Ni pa mogoče koga obremenit s tem da naju oskrbuje. Obremenjevanje drugih.

(S8in9OS.1.c) Razen tega je bila hiša v strmem brehu in je že hoja v breg bila mučna. Zaradi visoke lege hiše, hoja do nje mučna. (S8in9OS.1.d) Takrat sva pa iz časopisa izvedela, da se gradijo.... Za načrt varovanih stanovanj sva vedela že prej, ampak takrat se je odprla možnost in sva se prijavila in so nama dodelili tole stanovanje. Ja, jaz sem zaprosil zanj in so nama tole dodelili.

S10OS: Zaradi bolezni. Bolezen. (S10OS.1.a) Sem imela tako diagnozo, da so mi mogli presaditi kostni mozek in po presaditvi sem bila zelo boga in tudi že pred presaditvijo. Zato sem se potem odločila, da se preselim iz velikega stanovanja sem, da imam možnost da me strežejo. Možnost strežbe. (S10OS.1.b) Sicer sem zdaj tako dobro, da ne rabim pomoči. ... Zakaj sem se jaz odločila da grem sem? Ker sem ugotovila, da ne morem pričakovati in bi bilo zelo nesramno, da bi pričakovala, da bodo otroci skrbeli zame. Ni sprejemljivo, da bi otroci prevzeli skrb. (S10OS.1.c) Pa ne da ne bi želeli, vsi so me vabili naj pridem, ampak jaz tega nisem mogla narediti. Oni imajo svoje službe in jih cel dan ni, jaz sem pa takrat potrebovala veliko pomoči. In sem šla k svakinji in mi je ona pomagala tistih 14dni, potem pa sem prišla sem. Ne morate se obesiti v tem mestnem načinu življenja, na otroke, to je zelo težko. V mestu ni pravično, da se odrasli obesijo na otroke. (S10OS.1.d) Na vasi je drugače, že zaradi tega ker v eni hiši živijo dve, če ne celo tri generacije v eni hiši pa vsi so blizu doma. Vedno je bolj ali manj nekdo doma, sploh če je živina, ker je tudi ne gre pustit same. Ne rečem če je za par dni, mi smo na primer imeli mamo, ki je imela demenco, doma dokler smo lahko. Ampak je bila vedno ena gospa pri njej. Ali pa bi se jaz mogla preseliti, kar bi pomenilo, da se odrečem svojemu življenju in živim njeno življenje, ker drugače ne bi šlo. Saj to je normalna reakcija, da najprej starši skrbijo za otroke in potem otroci za starše. In v mestih je to res drugače. In v Ameriki je res, da ni navez z družino in stari ljudje se preselijo v dom, med svoje ljudi in res se imajo »fajn«. Je drugače. Tam hodijo v domove pari, sami ljudje, ko vidijo da jim je dolgčas, ko se jim ne da več skrbeti za nepremičnino, kositi trave in tako in gredo uživati. Pri nas na žalost, pa gredo ljudje v dom umret.

2. Kdo je bil pobudnik preselitve?

S1OS: Zakaj sem odločil? Ker sem ostal bolj sam in moja hčerka je prebrala v časopisu razpis Hči videla razpis. (S1OS.2.a) za tole stanovanje. In me je vprašala: »Tati zakaj se pa ne prijaviš?« In sem se prijavi Prijavil sam. (S1OS.2.b) in na to kar malo pozabil. In potem me je nekega lepega dne druga hčerka klicala in me vprašala: »Ja, nisi prebral, da si dobil stanovanje?«

S2OS: Sama sem se odločila, Sama. (S2OS.2.a.) seveda. Ker sem padla in sem bila na berglah. Sem bila na travmi in sem sedem tednov ležala nepremično, imam medenico zlomljeno, čeprav vsak misli, da imam kolk. Potem so me poslali v Dolenjske toplice in sem bila tam okrog sedem tednov in potem sem prišla nazaj in sem živela pri sinu v Kosezah. In potem je snaha videla razpis. Snaha videla razpis. (S2OS.2.b) Je rekla: »poglej kakšen »fajn« razpis je« in sva hitro šli na stanovanjski sklad. Dali so me na seznam, ampak v angelčke sicer ne verjamem, ampak mislim, da so imeli prste vmes.

S8in9OS: Za načrt varovanih stanovanj sva vedela že prej, ampak takrat se je odprla možnost in sva se prijavila Sama. (S8in9OS.2) in so nama dodelili tole stanovanje.

S10OS: Zato sem se potem odločila, da se preselim iz velikega stanovanja sem Sama. (S10OS.2.), da imam možnost da me strežejo. Sicer sem zdaj tako dobro, da ne rabim pomoči.

3. Kje ste izvedeli za oskrbovana stanovanja?

S1OS: ...In potem me je nekega lepega dne druga hčerka Hči (S1OS.3.a) klicala in me vprašala: »Ja, nisi prebral, da si dobil stanovanje?«. In sem bil čisto presenečen, ker sem od 41 ljudi, ki so želeli stanovanje, bil jaz 41. Presenečenje, ker je med 41 stanovalci bil 41. (S1OS.3.b) Sicer po eni napaki, ker v tistih pogojih za ta stanovanja, je bil tudi vprašanje, kako dolgo sem že občan te občine. In tam je bila napaka, ker če bi tisto upoštevali bi bil vsaj 20 mest prej in sem šel potem na upravno enoto. Tam so mi potem rekli, da je zdaj vseeno, da stanovanje sem dobil. Drugo pa ni pomembno.

S2OS: In potem je snaha videla razpis. Snaha videla razpis. (S2OS.3.a) Je rekla: »poglej kakšen »fajn« razpis je« in sva hitro šli na stanovanjski sklad. Skupaj s snaho šli na stanovanjski sklad (S2OS.3.b) Dali so me na seznam, ampak v angelčke sicer ne verjamem, ampak mislim, da so imeli prste vmes. Je bila že čakalna lista in jaz sem bila že šestnajsta. Na čakalni listi bila 16. (S2OS.3.c) Pa sem rekla tistemu referentu, zdaj sem pa dobra za dve leti. Z otroci ne bi bila rada skupaj, ker snahe nimajo rade tašč, samo jaz nisem moteča, ampak tako pač je. Pa imam super snaho, nimam kaj reči, ampak tako je. In potem po kakšnem mesecu, zvoni zjutraj telefon, to je bilo kot čudež. In me kliče referent s sklada in me vpraša: »A bi vi jutri prišli podpisat pogodbo?« »Kakšno pogodbo?« sem rekla. »Dajte še enkrat preverit priimek in ime, če sem prava!«. In sem šla tja in je rekel, da si ti stari ljudje, ki imajo velika stanovanja in starine, ne morejo od tega ločit in so odpovedali. In so raje nepreskrbljeni v tistih velikih stanovanjih in hišah. Jaz hvala bogu ne spadam med njih, jaz lahko dajem, če hočete, do nagega. Jaz nimam tega problema in sem zato tako hitro prišla do tega stanovanja.

S8in9OS: Takrat sva pa iz časopisa izvedela, da se gradijo.... Časopis (S8in9OS.3.a) Za načrt varovanih stanovanj sva vedela že prej, Za načrt oskrbovanih stanovanj vedela že prej. (S8in9OS.3.b) ampak takrat se je odprla možnost in sva se prijavila in so nama dodelili tole stanovanje.

S10OS: Jaz sem o tem razmišljala že prej, Razmišljanje o tem že prej. (S10OS.3.a) potem ko sem pa zbolela pa še bolj. Zaradi bolezni o tem še bolj razmišljala. (S10OS.3.b) Veliko točk mi je potem prinesla bolezen, zato nisem čakala dolgo na to stanovanje. Da se lahko sem preseliš ne smeš biti lastnik nobene nepremičnine, zato sem jaz to stanovanje podarila otrokoma. Največ točk, za pridobitev stanovanja prinesla bolezen, stanovanje podarila sinu. S10OS.3.c)

4. Kakšno se vam zdi vaše stanovanje?

S1OS: Izjemno sem zadovoljen. Izjemno zadovoljstvo. (S1OS.4.a.) In tudi ostali ljudje so zadovoljni. Ostali stanovalci so zadovoljni. (S1OS.4.a) Ampak pri vseh je tisto žalostno, da je to tisto zadnje kjer bomo. Žalost, da je to zadnji kraj bivališča pred smrtjo. (S1OS.4.b) Stanovanje sem si sam opremil in sem zadovoljen. Stanovanje opremil sam, kar prinaša zadovoljstvo. (S1OS.4.c)

S2OS: Jaz sem prišla v to prazno stanovanje, ko se je vse to začelo. 6 ali 7 let nazaj, Prišla v prazno stanovanje 6 ali 7 let nazaj. (S2OS.4.a.) bi morala pogledat pogodbo. Seveda sem zadovoljna. Zadovoljna. (S2OS.4.b.) Jaz sem tukaj ko »bubrek v loju«, Je kot bubrek v loju. (S2OS.4.c) sama perem, sama kuham, nisem odvisna, tiste hrane iz kotla ne maram, tako da si vse sama kuham. Sama pere, neodvisna od drugih, kuha sama, ker ne mara kotlov. (SOS.4.d) Ja, tako je kot bi bila doma, samo prej sem bila v Kosezah in sem bila navajena na veliko stanovanje. Skoraj tako kot prek, ko je še živela v Kosezah, vendar je zdaj manjše stanovanje. (S2OS.4.e) sem prepisala na sina, na njegovo družino. In zdaj imam tukaj, saj je vse, kopalnica je, spalnica je, kuhinja je, nič

mi ne manjka. Nič ji ne manjka. (S2OS.4.f) Jaz večjega stanovanja ne rabim. Me potrebuje večjega stanovanja. (S2OS.4.g) Zdaj ste bili pri nekom, je bilo večje stanovanje? Tista stanovanja so velika ja. Pa lep razgled imajo, ampak se pa tudi pritožujejo, ker so stroški kar visoki. V večjih stanovanjih so višji stroški. (S2OS.4.h)

S8in9OS: Ja, jaz sem zaprosil zanj in so nama tole dodelili. In to je, kot ste rekli, varovano stanovanje. To pa pomeni, da imava svoje pohištvo, da imava svoje gospodinjstvo, da plačujeva najemnino in plačujeva vse stroške – ogrevanje, hlajenje, elektriko, vodo in tako naprej. Svoje pohištvo, plačevanje najemnine in stroškov. (S8in9OS.4.)

S9OS: Ja, eni se pritožujejo, ko tudi ne vejo zakaj. Nekateri se pritožujejo, čeprav ne vedo zakaj. (S9OS.4.a.) Mogoče je nekaterim res hudo. Saj sva bila oba tam in nekateri imajo tako dolge govore.

S8OS: Nobena hiša ni popolna. Nobena hiša ni popolna. (S8OS.4.a.) Če je še tako »fajn« organizirano, ni vse popolno. Kljub dobri organiziranosti, nič ni popolno. (S8OS.4.b.) Tudi to stanovanje ni idealno. Recimo pozimi je do vrha kljuka na balkonu snega. Stanovanje ni idealno, saj je pozimi na balkonu, snega do kljuka. (S8OS.4.c)

S8in9OS: Ja, ker ni niti malo nadstreška. Če pozabiš zapreti vrata in gre dež je vse mokro v stanovanju. ...ampak ni pa prijetno. V primeru dežja, teče voda v stanovanje, ker ni nadstreška. (S8in9OS.4.a) In ta terasa je velika in lepa, ampak na soncu ne moreš bit. Kljub lepi terasi, brez nadstreška, na soncu ne moreš biti. (S8in9OS.4.b) Zgoraj je neka masa, ali je aluminij ali je plastika in to ne gre, da bi sama naredila nadstrešek. To je verjetno plastificiran aluminij. In poleti se tole zelo zagreje in je kot peč, pozimi je pa kot hladilnica. Poleti je zelo toplo, pozimi pa hladno. (S8in9OS.4.c) To so take stvari, ampak nikjer ni idealno, kje drugje je pa kaj drugega. V kaki drugi hiši je pa kaj drugega narobe. (S8in9OS.4.d)

S10OS: Ne, ni bilo težko sprejeti, bilo je pa zelo zahtevno. Bila sem bolna in sem mogla veliko stvari oddati, ker sem prej živela v 120 kvadratih in sem mogla stvari spakirati in se odločiti kaj bom nesla sem in kaj ne. Ker je oskrbovano stanovanje manjše od prejšnjega, se je potrebno odločiti kaj odnesti s sabo in kaj pustiti tam. (S10OS.4.a) Prav tako sem mogla opremit to stanovanje tukaj. Oskrbovano stanovanje je potrebno opremiti. (S10OS.4.b) Ne bi bilo tako zahtevno, če ne bi bila bolna. Letos so vsaj normalno vklopili klimo, ampak lani je bila pa maja meseca taka vročina. Lani, kljub vročini, niso prav čas vklopili klime. (S10OS.4.c) sem jaz klicala upravo. Gospod direktor me je obravnaval, kot da sem malo neumna in sem mu rekla, da je dovolj in da bom klicala MOL. Je rekel, da je zunaj 25 stopinj in da je tudi v prihodnjih dneh tako napovedano in sem mu povedala, da me to nič ne briga, da jaz želim imeti klimo. Slab odnos z direktorjem doma, zaradi klime. (S10OS.4.d) Tisti, ki bo želel klimo si jo bo vključil. Ampak meni je jasno, če on želi vključiti klimo, jo mora vključiti tudi tam in to njihov stane. Saj tukaj nam vse zaračuna, Dom vse stroške zaračuna. (S10OS.4.d) ampak mi ni dal niti izbire. In sem klicala na MOL in naslednji dan je bila klima. ...Ne, žalostno je, da se sploh moram ukvarjat s tem. Žalostno, da se morajo stanovalci ukvarjati s tem, kdaj se bo vklopila klima in kdaj ne. (S10OS.4.e) Jeseni jaz imam problemov, ker me ne zebe, ampak tisti, ki jih pa rado zebe imajo pa verjetno še takrat probleme. Tisti, ki jih tado zebe, imajo jeseni probleme s tem. (S10OS.4.f) Tudi te steklene stene, saj imam rada sonce, ampak to je tako neekološko. Meni deluje klima od pol desetih zjutraj in do večera in še vedno bom zvečer imela 27 stopinj tukaj. Pozimi pa res ne kurim skoraj nič. Stanovanje narejeno neekološko. (S10OS.4.g) Poleg tega sem si dala folijo na stekleno balkonsko ograjo, ker ne da bi mene motilo, da bi mene kdo videl, mene moti, da jaz druge vidim. Da vidim nekoga, kako ga umivajo. Meni se to zdi nemogoče, zaradi

dostojanstva tistega, ki ga umivajo. To da so steklene ograje, to je zelo nevarno. Marsikomu se zvrtil, če pogleda v globino. Steklene ograje na balkonu so nevarne in nedostojanstvene do tistih, ki jih umivajo v domskem delu, saj se vidi v sobe. (S10OS.4.h) Saj je lepo, lepo zgleda, ampak ni pa funkcionalno. Pa to da ni nadstreška. Meni vse teče v sobo, če gre dež.ampak je vse tako narejeno, da se ne vidi nosilnih stebrov, tako da je nihče ne želi narediti. Stanovanje je lepo, ampak nefunkcionalno in neekološko. (S10OS.4.i) So rekli da potrebujejo načrt, zato, da bomo videli kje so stebri. Pa streho so popravljali, pa smo jim rekli, da naj naredili malo napušča pa nič. Pa so zaradi tega mogli že vse ploščice popravljati in na novo delat. Eden od projektantov še živi, bila sta dva, in ker so dobili še celo neko nagrado, ta ne dovoli da bi se kakorkoli spremenilo. Hiša je vseljena od leta 2009, vse ploščice so zamenjane, rob strehe je zamenjat. In to ni tako malo.

5. Kako poteka vaš dan?

S1OS: Moj dan pa poteka tako, vam bom kar povedal. Čisto natančno. Ob šestih je wc, potem nazaj v posteljo in če slučajno zaspim, me ob sedmih zbudi cerkev tam. In potem vem, da imam še pol ure časa in pol osmih vstanem. Najprej wc, potem še malo počitka, nato pa ob pol osmih vstajanje. (S1OS.1.a) Prižgem radio, poslušam radio, potem ob osmih opravim svoje toaletne zadeve, ob pol devetih pa moja soseda, ki jo poznam že od prej in smo jo slučajno, ko smo prišli prevzemat stanovanje ugotovila, da sva soseda. Ona je stara pa že 97 let, še vedno pohodna stara partizanka. In ob pol devetih imava kavarno. Poslušanje radia, toaleta in potem pitje kavo s 97 let staro sosedo in znanko. (S1OS.5.b) Včasih pri njej, ampak zdaj ko je pa lepo pa tukaj na terasi pri meni. Ona sedi tam in jaz tukaj (pokaže na stola, kjer tokrat sediva midva) in gledava stale pohodnike, ki hodijo mimo. In to traja pol ure, potem pa se počasi odpravim v službo. Služba po kavarni s sosedo. (S1OS.5.c) Letos je 60 let od kar sem prvič prišel tja v službo. Sem pa 25 let v pokoju, ampak še hodim tja pomagat, ker me rabijo in je lepo če te rabijo. Lepo je, če te rabijo. (S1OS.5.d) Tam sem pa potem na kosilu, po kosilu pridem domov in potem so pa raznorazne stvar, od obiskov k eni ali drugi hčeri, zvečer pa dnevnik pa televizija. Zdaj je nogomet in dneva je konec. V službi kosilo, potem pa obiski pri hčerkah, zvečer pa gledanje televizije. (S1OS.5.e)

S2OS: Na splošno? Danes sem pozno vstala, ker sem gledala včeraj film, ki se je začel okrog pol enajstih in je trajal do pol dveh. Zaradi včerajšnjega večernega filma, je dolgo spala danes. Naslov je Sol zemlje, od Salvaga, sem ga v Kino Dvoru gledala dvakrat in zdaj ko sem videla, da bo končno na televiziji, sem poklicala vse znance naj ga gledajo. Čudovit film je. Drugače se zbudim okrog osmih sama. In potem se stuširam, potem telovadim, potem meditiram. Po navadi zbujanje okrog osmih, potem sledi tuš, telovadba in meditacija. (S2OS.5.b) potem imam zajtrk. Ta zajtrk je po navadi že pol kosilo. Potem sledi zajtrk, ki je včasih že kosilo. (S2OS.5.c) Včasih me kdo kliče, okrog enajstih in ko povem da jem, me vedno vprašajo, če imam že kosilo. Pa pravim, da je to šele zajtrk. Potem pa kuham kosilo. Kuhanje kosila. (S2OS.5.d) Zelo rada hodim v Šiško v knjižnico v čitalnico, kjer berem sobotno prilogo Dela. Veselje do obiskovanja knjižnice. (S2OS.5.e) Jaz sem naročena na Dnevnik in ta sobotna priloga Dela je fantastična. Pa Mladino berem. In pogledam še kakšno revijo. In na sprehode hodim ob Gradaščico. Meni ni dolgčas. Pa na to klopco v park grem sedet. In sem edina, ki tam berem. Da sem na zraku na soncu. Čas ji krajšajo tudi sprehodi ob Gradaščici, sedenje in branje na klopici v parku in uživanje na zraku in soncu. (S2OS.5.f)

S8in9OS: Midva zjutraj vstaneva kadar želiva. Vstajanje po želji. (S8in9OS.5a) zajtrk pripravi žena doma. Zajtrk pripravlja žela sama. (S8in9OS.5.b) Potem pa kakor nanese, okrog sedmih.

S10OS: Bom rekla, da je vse kot prej, s tem, da imam tukaj vse bolj pri roki, da se lahko več ukvarjam sama s sabo. Vse je kot prej, le da so stvari zdaj bolj pri roki. (S10OS.5)

6. Se udeležujete kakšnih aktivnosti, ki potekajo v domskem delu?

S1OS: Ne. Če je kakšno zanimivo predavanje, rad grem poslušat. Ne, razen če organizirajo kako zanimivo predavanje. (S1OS.6.a) Da nam povejo kako je kaj s nami ta starimi. Tam se tudi kakšna »hecna« sliši. Vam bom eno povedal. Enkrat je bilo predavanje o demenci. Pa se je ena gospa javila in rekla: »Gospod doktor, jaz bi vas pa vprašala, ali se lahko ljudje z demenco še vozijo s kolesom?« In je rekel, da vozijo se še lahko, samo ne vedo kam.

S2OS: Jaz sem hodila tja, ampak jaz nisem za to. Je hodila, ampak ni za to. (S2OS.6.a) Jaz hodim na ruščino, umetnostno zgodovino in sama telovadim vsako jutro. En čas sem hodila tja, ampak tisto je preveč »starčevsko«. Jaz, ko telovadim, počnem marsikaj. En čas smo imele telovadbo tukaj zgoraj, nas je bilo približno šest, saj je bilo v redu. Telovadba, ki je potekala v oskrbovanih stanovanjih, je bila v redu. (S2OS.6.b) Ampak smo sedeli na stolih in nekaj migali. Jaz sem hodila bolj zaradi druženja in s to, ki nas je vodila, smo se super ujeli. Hodila na telovadbo bolj zaradi družbe. (S2OS.6.c) No potem je pa šla, je dobila službo. Zdaj pa sama telovadim. Delam jogo. Na prvi jogi v Ljubljani sem bila jaz že zraven. Sto let nazaj.

S8OS: Ja. To pa sem jaz udeležen na teh aktivnosti. dvakrat na teden je en program, ki se začne z zdravstveno vzgojnim izobraževanju z diapozitivi, potem sledi telovadba in na koncu še miselne vadbe. In to redno obiskujem. Nekaj malega je za plačat. Plača se 20 eur na mesec. Udeležuje se programa, ki poteka dvakrat na teden in se začne z izobraževalnim delom, nadaljuje s telovadbo in zaključi z miselnimi vajami, je pa za plačat okrog 20€. (S8OS.6.)

S9OS: Jaz se ne udeležujem. Se ne udeležuje. (S9OS.6.)

S8in9OS: Pa nama se še »fajn« zdi, ko od časa do časa priredijo kakšen izlet. Ja, enkrat na leto. In dvakrat sva bila do zdaj, ampak je bilo »lušno«. Udeležila sta se dveh izletov, ki jih priredil dom in je bilo »lušno. (S8in9OS.6.) Z domom gremo skupaj. Prvič smo bili v Kopru. Zdaj drugič pa v Polzeli. Več pa ne. Zelo je bilo lepo. In tudi lepo skrbijo za svoje varovance. Jih z vozičkom vozijo, potem pa še nam zelo prijazno pomagajo. Ob devetih je odhod, potem smo tam tudi kosili in okrog petih, šestih smo bili pa nazaj.

S10OS: Ne, hodim pa tukaj pri nas na telovadbo. Udeleževanje telovadbe v oskrbovanih stanovanjih. (S10OS.6.a) Nas ima en mlad diplomant s posluhom in empatijo do starejših, tako da smo zelo zadovoljne. Same gospe hodimo, seveda nas ni veliko, ampak smo zelo zadovoljne. Hodijo same gospe in so zadovoljne. (S10OS.6.b) Delamo pa v tem skupnem prostoru. Ja, pa zelo smo povezane, gremo tudi na kavo v kavarno po telovadbi. Udeleženke telovadbe so zelo pobezane in gredo tudi na kavo. (S10OS.6.c) Jaz sem drugače pričakovala, da bo tukaj več družabnega življenja, ampak ga ni. Hodim na izlete, ki jih pripravlja dom... Pričakovanje, da bo več družabnega življenja, ki ga ni. (S10OS.6.c) drugače pa hodim na univerzo za tretje življenjsko obdobje, hodim na izlete, skratka nisem doma. Doma sem res zelo malo. Včasih, ko sem še delala, sem se vedno spraševala, kako to da upokojenci nimajo nikoli časa, no zdaj več. Starejši kot si, več časa si vzameš za vse, bolj si počasen in potem gredo stvari bolj počasi in tako ti zmanjka potem časa.

7. Katerih aktivnosti pa se udeležujete zunaj doma?

S1OS: Dve hčerki sta tukaj, ena pa živi v Angliji. Ravno pride zdaj ona na obisk, potem grem jaz k njej za 15 dni. Potovanje v Anglijo k hčerki. (S1OS.7.a) Poleg tega sem bil dvakrat poročen in obe žene še živita in obe se brigata še zame, če je potrebno. Skratka odnosi so boljši, da boljši ne bi mogli biti... Poleg tega pa še vedno hodim v službo. Služba. (S1OS.7.b)

S2OS: Zelo rada hodim v Šiško v knjižnico v čitalnico, kjer berem sobotno prilogo Dela. Obisk knjižnice. (S2OS.7.a) Jaz sem naročena na Dnevnik in ta sobotna priloga Dela je fantastična. Pa Mladino berem. In pogledam še kakšno revijo. In na sprehode hodim ob Gradaščico. Sprehodi. (S2OS.7.b) Meni ni dolgčas. Pa na to klopco v park grem sedet. Sedenje na klopci v parku. (S2OS.7.b) In sem edina, ki tam berem. Da sem na zraku na soncu.

S8in9OS: Imava abonma v gledališču, Abonma v gledališču (S8in9OS.7.a) žena ima abonma koncertov v Cankarjevem domu Gospa ima abonma koncertov v Cankarjevem domu. (S8in9OS.7.b) in oba imava še v operi. Abonma v operi. (S8in9OS.7.c) Za upokojence so ti abonmaji malo cenejši. To pa na srečo imava enega sina, ki naju parkrat na leto nekam pelje - sin in snaha. In zdajle pred kratkim sta naju peljala na Češko. Gremo za dva ali tri dni. Januarja smo šli na Krk, lani pa v Zadru. S sinom vsako leto parkrat na kako krajše potovanje. (S8in9OS.7.d) Zelo je dober voznik. Prvič smo bili v Provansi. Ja, tam smo bili pa več dni. Midva sva tudi sama potovala. Veliko sva potovala včasih. Zdaj pa greva tudi v toplice Oddih v toplicah. (S8in9OS.7.e) in letos greva za celo 14 dni.

S10OS: ...drugače pa hodim na univerzo za tretje življenjsko obdobje, hodim na izlete, skratka nisem doma. Redko doma, obiskovanje univerze za tretje življenjsko obdobje, izleti. (S10OS.7.a) Doma sem res zelo malo. ...včasih, ko sem še delala, sem se vedno spraševala, kako to da upokojenci nimajo nikoli časa, no zdaj več. Starejši kot si, več časa si vzameš za vse, bolj si počasen in potem gredo stvari bolj počasi in tako ti zmanjka potem časa. Starejši kot si, več časa si vzameš za vse in potem zmanjka časa. (S10OS.7.b)

8. Kakšna je pravzaprav povezava med vami in domom za stare?

S1OS: Poleg rdečega gumba, Rdeč gumb (S1OS.8.a) enkrat tedensko hodi oskrbovalka pospravljat. Enkrat na teden oskrbovalka pospravi stanovanje. (S1OS.8.b) Poleg tega, če so kakšne zadeve, se telefonira hišniku. V primeru tehničnih težav, se kliče hišnika. (S1OS.8.c) Na primer če kaj z vodo ni v redu. Je zelo prijazen gospod.

S2OS: ...Enkrat sem ga zvečer prižgala, ker me je strašno bolela glava. In sem sina klicala, ker mi je bilo kar slabo, ker me je tako glava bolela. In ga prosila, če lahko pride, ker so vedno tu, če kaj rabim, čeprav to ni pogosto. In potem me je spomnil na rdeč gumb, Rdeč gumb. (S2OS.8.a) ker je rekel, da bom tisto pomoč prej dobila. In takrat sem pozvonila. Čez četrto ure je bila tukaj sestra, mogoče celo prej. zelo je bila hitra. Neke tabletko mi je prinesla, sva se malo pogovorili. Ja, tudi paket. Enkrat na teden pride čistit. Paket, sklenjen z domom, ki pomeni, da oskrbovalka enkrat na teden počisti stanovanje. (S2OS.8.b) Mislim, stari ljudje, pa se jaz ne štejem med njih, jih včasih vprašam, tiste, ki jim čisti D, in rečejo, da tega in onega ni naredila. Pa jim rečem: »Pa dajte jim reči prijazno«. Jaz vedno rečem D: »Daj, D, ti imaš cev na sesalcu za kote posesat, a mi lahko prosim posesat?«. Pa vedno naredi. Jaz imam svoj sesalec in si sama posesam, ampak nimam pa te cevi za kote. Pa mi nad omarami pobriše, če ji rečem. Malo hiti, ker ima dosti za delat. ...Ja, malo se še usedeva in poklepeta. Malo mi potoži kaj je narobe kdaj. Potem pa počisti. Večino naredi sama, kar pa ne more pa

naledi oskrbovalka. (S2OS.8.c) Prah pa sama brišem. ...nekateri pa rečejo, da pod omaro nikoli ne pobriše. Pa jim povem, da ji morajo reči, ker hiti delat. Pa utrujena je že, ko pride k meni. K meni pride ob enih. To je težko delo, čeprav ni stara, ampak je težko. Jaz sem zadovoljna.

S8in9OS: ...To pa pomeni, da imava svoje pohištvo, *Svoje pohištvo. (S8in9OS.8.a)* da imava svoje gospodinjstvo, *Svoje gospodinjstvo. (S8in9OS.8.b)* da plačujeva najemnino *Plačevanje najemnine (S8in9.8.c)* in plačujeva vse stroške *Plačevanje stroškov (S8in9OS.8.d)* – ogrevanje, hlajenje, elektriko, vodo in tako naprej. Pa en paket še imava. *Paket sklenjen z domom. (S8in9OS.8.e)* Živiva v najemnem stanovanju. Zdaj kaj je posebnost tega stanovanja? To, da je v sklopu tega centra tudi restavracija, v teh stavbah so tudi pediker, frizer *Posebnost oskrbovanih stanovanj, da so v sklopu centra, tudi pediker, frizer in restavracija (S8in9OS.8.f)* in tako naprej in treba je vzeti vsaj minimalni paket. To pa pomeni 5 ur na mesec čiščenja ali druge pomoči, s tem da se razdeli na cel mesec. *Minimalni paket je pogoj za vselitev, ki vsebuje 5 ur čiščenja in druge pomoči. (S8in9OS.8.g)* Konkretno midva sva dogovorjena da hodi oskrbovalka k nama za uro ali uro in četrt, pač odvisno kako je dolg mesec. Potem je tudi ta prednost da je na treh mestih rdeči gumb *Na treh mestih rdeč gumb. (S8in9OS.8.h)* in če bi bila kdaj potreba nujna pomoč, potem pride sestra, ki presodi ali lahko sama pomaga ali je težava takšna da mora poklicati rešilca, če pa je dopoldan pa zdravnika iz hiše. Samo včasih smo imeli tudi stanovalci v tem bloku tega zdravnika, kot osebnega zdravnika, to pa zdaj ni mogoče zaradi birokracije. V bistvu ne vemo zakaj. *Včasih je bil domski zdravnik osebni zdravnik stanovalcev, zdaj pa ne vedo zakaj, ampak to ni več mogoče. (S8in9OS.8.i)* In smo poiskali zdravnico v drugem zdravstvenem domu.

S10OS: Jaz sem s to gospo, ki pride k meni zelo zadovoljna, *Zadovoljna z oskrbovalko (S10OS.8.a)* imam pa pripombo. Ne zdi se mi »fer«, da morata tista dva zakonca, ki živita v enako velikem stanovanju, kot je moje, samo da na drugi strani hodnika, plačevati oba to oskrbovalko, čeprav jima čisti samo enkrat na teden kot meni. Oba plačujeta skoraj 70 eur, torej vsak skoraj 70 eur, zato, istočasno pa je pospravljanje enkrat na teden. Kot pri meni. *Pripomba nad tem, da sosedu plačujeta oba paket, čeprav imata popolnoma enak paket kot ona, ampak zanj plačujeta enkrat več. (S10OS.8.b)* To je 5 ur družbeno socialne pomoči na mesec. Jaz sem vedela, preden sem se vselila, kak je sistem. Moji oskrbovalki jaz zaupam popolnoma, je pa nekaj res, tega univerzalnega ključa nima samo ona. Ta ključ imajo vsi tisti, ki čistijo, torej še ena, ki je redno razporejena v oskrbovana stanovanja, kot tudi tisti, ki ju morajo nadomeščati, ko ju ni. Ti ključi so dostopni in s tem se je treba sprijazniti. *Univerzalni ključ za vhodna vrata imajo ne samo oskrbovalke, ampak tudi tisti, ki jih nadomeščajo, ampak s tem se je treba sprijazniti. (S10OS.8.c)* ...Ja, jaz ne, moji dve mački pa sta enkrat potegnili vrvico in sta prišli dve sestri. *Rdeč gumb, ki sta ga izkoristili mački, ki sta potegnili vrvico. (S10OS.8.d)* Jaz sem bila pod tušem in sem slišala da se odklepajo vrata in sem vprašala kdo je. Jaz sem namreč dala ključe še mojim otrokom in prijateljem in tako. In sta vprašali, če sem padla, če sem v redu in sem jima povedala, da sem jaz čisto v redu in da sta mucka potegnili gumb. Jaz sem se opravičila in sta prijazno odšli. Vrvico sem pa zdaj tako skrila, da je ne moreta potegniti. ...V bistvu sta dva, eden je tam pod sliko in v tušu, kjer je pa zvonec na dolgi vrvici, da lahko potegneš. V bistvu je problem, ker če tukaj padeš v dnevni prostor in ne moreš vstati, je to problem. *Kljub dvema gumboma, je problem, če padeš v dnevni sobi in ne moreš vstati. (S10OS.8.e)* Moralo bi imeti te brezžične, ki bi ga lahko ves čas nosil okrog vratu. To bi bilo idealno. *Predlog o brezžičnih napravah, ki jih lahko nosiš okrog vratu in ima enako funkcijo kot rdeč gumb. (S10OS.8.e)* Ja, enkrat so bili tukaj tisti, ki so ponujali te gumbe in takrat sem jaz in tudi oni so trdili, da je to potrebno imeti

ves čas pri sebi, da je učinkovito. Ponujali so celo tako možnost, da bi delal ta gumb, tudi če bi bil zunaj. Jaz ne vem a je to oprema stanovanja in bo to verjetno mogel MOL priskrbeti. Lahko pa bi seveda to naredil tisti, ki izvaja to oskrbo, ampak kar se njih tiče nimamo možnosti. ...Ne, jaz na srečo takrat nisem zamenjala zdravnika, ker sem ga poznala tega od prej in sem se odločila, da ga ne bom zamenjala. Moja dva soseda pa sta zamenjala zdravnika in sta bila nesrečna in jezna, ker se je to zgodilo.

9. Imate možnost naročanja obrokov v domu. Kakšna je hrana tam?

S1OS: Ja, lahko si tukaj kuham, lahko grem tja, lahko pa si tam naročim in mi prinesejo sem. Lahko kuhajo v stanovanju, lahko si naročijo v kuhinji, lahko pa zaposleni doma dostaviko hrano do stanovanja. (S1OS.9.a) To se je do zdaj zgodilo dvakrat, pozimi, ko sem bil prehlajen in sem si naročil hrano tam in so mi jo cel teden nosili sem. Zaradi bolezni se je to zgodilo dvakrat. (S1OS.9.b) Hrana je bila čisto v redu, ampak je razlika v tem a si enkrat na leto naročiš hrano sem za en teden, ali pa celo leto ješ tam v restavraciji. Kar je pa čisto jasno, da se stvari ponavljajo. Hrana je v redu, ampak je razlika, če ješ tam vsak dan ali samo nekajkrat ma leto, saj se stvari začnejo ponavljati. (S1OS.9.b)

S2OS: Niti približno me ne mika. Ne, tole iz kotla pa res ne. Ni še kdaj jedla in je tudi ne mika hrana iz kotla. (S2OS.9.)

S8OS: No potem, žena kuha sama, ampak če ona kam gre, na primer na grob v Žalec, potem grem jaz jest spodaj v restavracijo. Če žene ni doma, potem se posluži kosila v domu. (S8OS.9.a) Ja ne morem reči, da bi bila prva klasa. Ni prva klasa. (S8OS.9.b) Ja, z domačo se prav zagotovo ne more primerjati. Z domačo kuho se ne more primerjati. (S8OS.9.c) Je pa človek že navajen na domačo hrano. Navajen na domačo kuhinjo. (S8OS.9.d) Saj je sprejemljiva. Je pa sprejemljiva hrana v domu. (S8OS.9.e) Tako, ja za vsako priliko pa ni. Če je množično kuhano, ni isto kot če je individualna kuhinja. Če je množično kuhano, ni enako kot individualno. (S8OS.9.f)

S9OS: Jaz rada skuham, mi ni problem. Tudi na trg grem po zelenjavo. Veselje do kuhanja, zaradi česar gre tudi na trg po zelenjavo. (S9OS.9.)

S10OS: Dvakrat, V domu kosila dvakrat. (S10OS.9.a) ampak že tako dolgo nazaj, da vam težko rečem, kakšna je bila hrana. Sama si vse skuham in delam tudi zato, ker moram zaradi bolezni jesti biološko in zdravo hrano. Zaradi bolezni potrebuje zdravo hrano, zato kuha sama doma. (S10OS.9.b) Saj bi šla, če bi bilo potrebno, ampak dokler mi ni treba, bom si kuhala sama. Dokler ni potrebe po njihovi kuhinji, bo kuhala sama. (S10OS.9.c) No, jaz vam lahko povem, da dvakrat, ko sem bila na kosilu tam, ni bilo dobro. Hrana tam ni bila dobra. (S10OS.9.d) To je bilo leta 2011, zdaj je pa menda, od kar imajo novo direktorico, še slabše. Ker še bolj špara. Vam bom razložila, če mi dovolite. Zgornjo mejo cene oskrbovalnega dne določa država, za državne domove, ki so brez kreditov takšno mejo, za zasebne domove, ki pa so postavljeni s krediti, pa dvignejo to mejo. In zdaj kje lahko »prišparate«? Pri številu plenec, pri hrani, pri frekvenci kopanja, pri ogrevanju in hlajenju. Odkar je dova direktorica je še slabše, saj zelo špara in ker ne morejo zvišati cene oskrbnega dne, špara tam kjer lahko, pri hrani, številu plenec in številu kopanj. (S10OS.9.e)

10. Na koga se lahko obrnete, če bi vas karkoli zmotilo pri paketu ali s čimerkoli v zvezi s stanovanjem?

S1OS: Na socialno delavko. Socialna delavka. (S1OS.10.)Tukaj je pač tako, da tukaj živijo bolj stari ljudje, ki včasih težko kaj razumejo. Posebej starejše gospe. In večkrat rečejo, da jim ni všeč, če imajo te pospravljavke ključ, ki odklepa vsa stanovanja in lahko vanj vstopijo kadarkoli. Ampak to se ne da narediti drugače. Če želite imeti varovano stanovanje, če se komu kaj zgodi, pritisnete gumb in če ne bi bilo tega, pač ne bi mogli prit v stanovanje. Ni druge možnosti in je zato potrebno to vzeti v zakup, da če si v varovanem stanovanju, morajo imeti ključe. Mogoče bi se dalo to organizirati drugače. Na primer, da bi bil ključ v kakšnem sefu, ampak to vse traja preden bi se vse uredilo, da bi lahko prišli v stanovanje. Veste pa, da je pri na primer kapeh, vsaka sekunda pomembna. Tako, da mislim, da se bolj varno ne da narediti. Se pa ni zgodilo, da bi bile kakšne kraje ali kaj takega. Čeprav, saj veste kakšni so stari ljudje, rečejo, da jim je nekaj izginilo, potem pa čez čas to stvar najdejo.

S2OS: Socialna delavka je zelo v redu. Socialna delavka, ki je zelo v redu. (S2OS.10) Jaz je sicer nisem že dolgo ne rabila, zelo se zavzame, če jo potrebuješ.

S8in9OS: Ja, zdaj imajo dva odlična hišnika, Dva odlična hišnika. (S8in9OS.10.a)res enkratna. Ja, ta oskrbovalka je v redu, Oskrbovalka. (S8in9OS.10.b) ves čas je ista in se lahko vse lepo dogovorimo. ...Na začetku je socialna delavka Socialna delavka. (S8in9OS.10.c)prišla do naju in nama povedala kdo je in kaj lahko od nje pričakujeva, zakaj je pristojna in potem pa na srečo nisva imela nobenih takih zadreg, da bi rabila njeno pomoč.

S10OS: No, jaz ko so mi operirali kolk decembra 2014, sem spraševala, če bi lahko šla za 14 dni v dom. Moram reči, da me je kar zvililo, ker je bil oskrbovani dan okrog 36 eur v dvoposteljni sobi. In sem rekla, da jaz ne bi bila v dvoposteljni sobi, je rekla, da enoposteljnih pa ni. In nisem šla. Sem se sama potem zelo dobro rehabilitirala. Vodstvo doma, na katerega se je obrnila po zlomu kolka, vendar ni bilo pravišnjega odziva za sodelovanje. (S10OS.10.)

11. Kdaj vas lahko obiščejo sorodniki in prijatelji? Greste tudi vi kdaj k njim na obisk? Za kako dolgo?

S1OS: Dve hčerki sta tukaj, ena pa živi v Angliji. Ravno pride zdaj ona na obisk, potem grem jaz k njej za 15 dni. Stike s hčerami, tudi s tisti, ki živi v tujini. (S1OS11.a)Poleg tega sem bil dvakrat poročen in obe žene še živita in obe se brigata še zame, Z obema bivšima ženama v stiku. (S1OS.11.b)če je potrebno. Skratka odnosi so boljši, da boljši ne bi mogli biti. Odnosi boljši, da boljši nebi mogli biti. (S1OS.11.c)...In potem imamo tukaj na tej terasi še srečanja pa rojstne dneve. Srečanja in praznovanja potekajo na terasi. (S1OS.11.d) Poleg tega pa še vedno hodim v službo.

S2OS: Kadar jih rabim in tudi ko jih ne rabim, pridejo. Pridejo, ko jih rabi in ko jih ne. (S2OS.11.a) Ne, rabim jih vedno in sem jih vedno vesela. Vedno vesela obiska otrok in vnukov. (S2OS.11.b.)

S8in9OS: Ja, to pa ja. Imata stike in vedno lahko pridejo. (S8in9OS.11.a) To pa na srečo imava enega sina, ki naju parkrat na leto nekam pelje - sin in snaha. S sinom in snaho parkrat na leto na potovanje. (S8in9OS.11.b)In

zdajle pred kratkim sta naju peljala na Češko. Zdaj pa greva tudi v toplice in letos greva za celo 14 dni. Ja, če greva za 14 ali več dni, sporočiva socialni delavki.

S10OS: Seveda. Saj vidite, da sem tako aktivna, da sva se komaj našli za ta intervju. Zaradi aktivnosti, ima zelo malo časa. (S10OSD.11.a.) Ravno zdaj smo se s sorodniki pogovarjali kdaj gremo na kavo, pa sem jim kar povedala, da me morajo prej poklicat, ker sem zelo malo doma. S sorodniki zmenjena, da jo morajo prej poklicati za kavo, ker je zelo zasedena. (S10OS.11.b)

12. Kakšna se vam zdi cena stanovanja in stroškov, glede na to kaj vam stanovanje in paketi nudijo?

S1OS: Za tole stanovanje jaz plačujem in garažo, plačujem 249 eur. Kar je izjemno poceni. Najemnina stanovanja je 24eur, kar je zelo poceni. (S1OS.12.a) Potem so pa še stroški. Stroški se obračunavajo posebej. (S1OS.12.b) S stroški je pa tako, eno je ta paket, ki ga plačujemo. Torej pospravljanje in rdeči gumb. To je 60eur, Paket sklenjen z domom, ki stane 60eur. (S1OS.12.c) potem je pa drug paket, kjer je topla voda, hladna voda, ogrevanje, skupna elektrika, garaže in tako naprej, tisto je pa različno od letnega časa. zdaj poleti pride včasih samo do 60eur, pozimi pride pa tudi na 160eur. Stroški ogrevanja, elektrika, voda itd pa je posebej in je odvisno od letnega časa – od 60 do 160eur. (S1OS.12.d) Zaradi kurjave, kolikor pač kdo porabi. Ravno tako se to plačuje poleti, ker imamo tudi možnost klime. Tam okrog 450-500eur pride vse skupaj s stroški. Vse skupaj je približno 450-500eur stroškov. (S1OS.12.e)

S2OS: Ja, to se jim bolj gre za denar. Domu se gre za denar. (S2OS.12.a) To je denar bolj lastnik. Dobro, midve tega ne bova spremenili. Jaz hvala bogu nimam nič z njimi, sicer dobivam račune za stroške od njih. S strani doma, prijema le račune za stroške. (S2OS.12.b) Eni računi so sicer tako, sem že v računovodstvo hodila, ampak ne moraš nič. Nerazumevanje vseh računov, ampak ne more nič. (S2OS.12.c) Tako pač je, saj si nič ne izmišljujejo, tako pač je. Kar visoki zneski so ja. Kar visoki zneski. (S2OS.12.d) Jaz ne vem kako nisem dobila obvestila za ta sestanek, ampak sem tudi jaz šla v računovodstvo dvakrat. Saj so bile zelo prijazne, saj one nič nimajo s tem. Ampak dejansko, gretje gre pod parketom in čeprav imam jaz zaprte ventile po stanovanju, prihaja gretje pod parketom. Plačuje gretje tudi, če so ventili zaprti. (S2OS.12.e) Jaz telovadim zjutraj in enkrat ko sem ležala na tleh sem opazila, da so topla tla. In potem sem ugotovila, da so spodaj cevi in seveda moraš to plačat. In sem šla v računovodstvo, da jaz imam vse ventile zaprte, pa še vedno plačam gretje. Ker so skupno hodniki in cevi pod tlemi, se račun za ogrevanje vedno izda. (S2OS.12.f)

S8in9OS: Ja včasih je kar precej visoka. Včasih visoki zneski. (S8in9OS.12.a) Zdi se mi da je to največje stanovanje, zato se najemnina plača 332 eur, to je najemnina. Ker je stanovanje največje se najemnina plača 332eur. (S8in9OS.12.b) Potem pa pride vse ostalo, kar pa je odvisno od porabe. Ja, to je pa ogrevanje ali pa hlajenje, to je največ. Pa topla voda, mrzla voda, servis za dvigalo in tako naprej. Od ostalih stroškov, se največ plača ogrevanje in hlajenje. (S8in9OS.12.c) Na srečo moja pokojnina ni najnižja. Ni pa tudi najvišja. In z najinima pokojninama še lahko prideva skozi. S pokojninama lahko prideta čez mesec. (S8in9OS.12.d)

S10OS: Meni ostane, ker imam kar veliko pokojnino. Na srečo velika pokojnina. (S10OS.12.a) Takole bom rekla, najemnina za stanovanje je super. To stanovanje ima 45 kvadratov in je najemnina 215 eur z garažo vred. Stanovanje ima 45kvadratov in najemnina znaša 215 eur, kar je poceni. (S10OS.12.b) To je resnično »fer« najemnina. Fer najemnina. (S10OS.12.c) So pa dragi stroški upravljanja in mislim, da je precenjen ta rdeč gumb. Dragi stroški upravljanja, precenjen rdeč gumb. (S10OS.12.d) Jaz sem imela prej ko sem živela v

stanovanju s 120 kvadrati, manj stroškov upravljanja, kot jih imam zdaj. Stroški upravljanja so ogrevanja, ohlajanje, poraba na hodnikih, dvigala... skratka, da stanovanja delujejo. Ta paket za 70 eur je pa tako, da glede da to da sem po pomoti enkrat izkoristila gumb, drugače pa nikoli in da je čiščenje samo 5 ur na mesec, je malo veliko. *Glede na neizkoriščenost rdečega gumba in samo petih ur čiščenja, so stroški previsoki. (S10OS.12.e)* Morate vedet, da je čiščenje na trgu veliko cenejše. Saj je normalno, da je tukaj dražje, ker tukaj so ogromni režijski stroški. Je pa paket nujen, vsaj ta najnižja oskrba. Je pa še oskrba druge in potem še tretje stopnje. Jaz imam prvo. ...No, jaz ko so mi operirali kolk decembra 2014, sem spraševala, če bi lahko šla za 14 dni v dom. Moram reči, da me je kar zvililo, ker je bil oskrbovani dan okrog 36 eur v dvoposteljni sobi. *Oskrbovalni dan v domu pa je predrag. (S10OS.12.f)* In sem rekla, da jaz ne bi bila v dvoposteljni sobi, je rekla, da enoposteljnih pa ni. In nisem šla. Sem se sama potem zelo dobro rehabilitirala. Malo mi je pomagala prijateljica, ker so bili ravno prazniki in je imela čas. Zdaj, ko si mi operirali pa koleno, pa sploh nisem spraševala. Ker prvič, tukaj plačujem najemnino, potem bi mogla pa še tam. Predvsem pa, če sem tukaj sama, bi si tudi tam želela biti sama. Pa sem zelo prilagodljiva. Tudi v bolnici smo bile tri v sobi, ampak približno vse v enakem stanju po operaciji. Tukaj pa lahko dobim eno 90 ali 100 let staro gospo, ki jo bo motilo odprto okno, klima in tako pa potem težko živiš. Pa še 40 eur daš za to. Toliko je hotelska oskrba. Tukaj je sicer res več oskrbe, ampak je pa v hotelu je hrana drugačna kot pa tukaj.

13. V kakem primeru bi se odločili za domsko varstvo? Ali čutite pritisk s strani vodstva doma, da bi se enkrat v prihodnosti mogli preseliti v domski del?

S10S: To je pa odvisno od tega v kakšnem stanju si. *Odvisno od zdravstvenega stanja. (S10S.13.a)* Ali lahko hodiš, ali si na vozičku, čeprav je to stanovanje prilagojeno, da si lahko tudi na vozičku. *Odvisno ali lahko hodiš ali si na invalidskem vozičku – čeprav so oskrbovana stanovanja prilagojena. (S10S.13.b)* Ampak o tem še nisem razmišljala. *Še ni razmišljala o tem. (S10S.13.c)* Imam tri hčere in bodo že poskrbele zame, če bo potrebno. Izjemno sem zadovoljen s stanovanjem. In tudi ostali ljudje so zadovoljni. Ampak pri vseh je tisto žalostno, da je to tisto zadnje kjer bomo.

S2OS: Ne, zakaj bi se morala? *O tem še ni razmišljala in se nebi preselila v dom. (S2OS.13.a)* Niti približno. Stari ljudje so preplašeni in jaz se ne štejem med te stare ljudi, ker nisem nič preplašena. Tukaj smo vsi prijatelji v tem nadstropju. Ampak ne tako, da bi hodili na kave en drugemu, ampak tako, če rabimo pomoč smo si pa na voljo. S sosedo nasproti mene, si na primer trkava na vrata, da preveriva, če je vse v redu. Da katera kje ne leži na tleh nemočna. *Če rabi kdo pomoč, so si stanovalci pripravljene pomagati. S prijateljico si trkata na vrata in preverjata ali sta v redu. (S2OS.13.b)* Ampak moški, jih pa včasih slišim v dvigalu, se pa pritožujejo ves čas. Jaz samo pravim »ja, ja, ja.«. V glavnem so moški tukaj glavni in vedno nekaj najdejo, da je narobe.

S8in9OS: Midva tega pritiska ne čutiva. *Ne čutita pritiska, da bi se morala preseliti v dom. (S8in9OS.13.a)* Midva sva tukaj zdaj sedmo leto in še nisva kdaj razmišljala o tem ali čutila pritiska. *V oskrbovanih stanovanjih že sedem let, ampak o preselitvi nista razmišljala. (S8in9OS.13.b)*

S10OS: Ne, jaz tega pritiska ne čutim. *Ne čuti pritiska, da bi se morala kdaj preseliti v dom. (S10OS.13.a)* Sem pa slišala od ljudi, ki so se zdaj tem času preseljevali v domove, da so raje šli v državne domove, kot pa v tega. ...Ja, utemeljitev je, da je slaba oskrba in predrago. ...ljudi predvsem oddaljuje od tega doma, slaba oskrba. *Ljudje ne želijo v ta dom, ker je slaba oskrba in predraga oskrba. (S10OS.13.b)* Potem pa če še povežejo tole s

ceno, je pa še slabše. To zelo težko rečem, ker se stvari lahko spremenijo na boljše, drugič pa je odvisno od tega kako hitro rabiš storitev in kako so kaj polni domovi. Saj tukaj je že kar nekaj takih, ki so že zelo »bogi« in potem hodijo na kosila ali kar na vse obroke tja v dom. Ampak to se lahko en čas še dogaja, potem pa se je enkrat treba odločiti za dom. ...No, jaz ko so mi operirali kolk decembra 2014, sem spraševala, če bi lahko šla za 14 dni v dom. Moram reči, da me je kar zvalo, ker je bil oskrbovani dan okrog 36 eur v dvoposteljni sobi. In sem rekla, da jaz ne bi bila v dvoposteljni sobi, je rekla, da enoposteljnih pa ni. In nisem šla... *Kljub operaciji kolka in potrebni rehabilitaciji, se ni odločila za ta dom, ker je predrago in ni mogla dobiti enoposteljne sobe. (S10OS.13.c)* Pa sem zelo prilagodljiva. Tudi v bolnici smo bile tri v sobi, ampak približno vse v enakem stanju po operaciji. Tukaj pa lahko dobim eno 90 ali 100 let staro gospo, ki jo bo motilo odprto okno, klima in tako pa potem težko živiš. Pa še 40 eur daš za to. Toliko je hotelska oskrba. Tukaj je sicer res več oskrbe, ampak je pa v hotelu je hrana drugačna kot pa tukaj.

14. Kako se razumete z ostalimi stanovalci? S predstavljate, da bi živeli v enem stanovanju skupaj?

S1OS: Tega si pa ne znam predstavljat. Ne zna predstavljati. (S1OS.14.a) Sem že dolgo časa navajen, da živim lepo sam *Navajen, da živi sam. (S1OS.14.b)* oziroma s hčerko sem nekaj časa živel. Ne bi bilo to zame, Ne bi bilo to zanj. (S1OS.14.c) človek ima rad svojo kopalnico zase. Vsak človek ima rad kopalnico zase. (S1OS.14.d) Jaz imam tukaj veliko prijateljev, ki so zadovoljni. Eni malo manj, drugi malo bolj, eni se malo pritožujejo, ampak ljudje smo drugačni.

S2OS: Tukaj smo vsi prijatelji v tem nadstropju. Ampak ne tako, da bi hodili na kave en drugemu, ampak tako, če rabimo pomoč smo si pa na voljo. Vsi so prijatelji med sabo in si pomagajo, ampak ne na način, da bi si hodili na obiske. (S2OS.14.) S sosedo nasproti mene, si na primer trkava na vrata, da preveriva, če je vse v redu. Da katera kje ne leži na tleh nemočna.

S8in9OS: V redu se razumemo. Skupaj pa res ne bi živeli in tudi ni potrebe. Vsi se med sabo dobro razumemo, ampak skupaj pa ne bi živeli in tudi ni potrebe. (S8in9OS.14.)

S10OS: Ja, pa zelo smo povezane, gremo tudi na kavo v kavarno po telovadbi. Jaz sem drugače pričakovala, da bo tukaj več družabnega življenja, ampak ga ni. ... Ker prvič, tukaj plačujem najemnino, potem bi mogla pa še tam. Predvsem pa, če sem tukaj sama, bi si tudi tam želela biti sama.... Če živi sama v oskrbovanih stanovanjih, bi želela tudi v domu. (S10OS.14.)

15. Kakšni bi po vašem mnenju morali biti domovi za stare?

S1OS: Saj domovi so različni. Obstajajo različni domovi. (S1OS.15.a) Je pa odvisno od tega koliko ima kdo denarja. V kakšen dom se kdo preseli, pa je odvisno od denarja. (S1OS.14.b) Kakšen dom si lahko plačajo oziroma koliko jim lahko še otroci finančno pomagajo zraven. Odvisno je tudi od tega, koliko denarja lahko prispevajo otroci. (S1OS.14.c) Ker tudi pri meni je mogla hčerka podpisat, da, če jaz ne bom mogel več plačevati stanovanja, da bo te stvari prevzela ona. So pa različni domovi, ampak moram pa reči, da so ta stanovanja fantastična. Ta stanovanja so fantastična. (S1OS.15.d) Saj vidite kakšen razgled je tukaj, zidano je tako, da če imate vse zaprto se nič ne sliši, je toplotno, jaz si celo zimo grejem stanovanje bolj ali manj samo z radiatorjem iz kopalnice. Tukaj je razgled odličen, je zvočno izolirana hiša in je toplo. (S1OS.15.e) Kadar je zelo mrzlo si vključim enega od teh »klimatov«. Gradnja je izjemno solidna.

S2OS: Joj, jaz mislim, da ni doma, kamor bi se jaz preselila oziroma šla z veseljem. Ni doma, kamor bi šla z veseljem. (S2OS.15.a) Če bi morala iti, bi pač šla. Če bi morala, bi pač šla. (S2OS.15.b) Bi bila pa zelo vesela, če bi bila sama v sobi, Želela bi svojo sobo. (S2OS.15.c) pa da bi imela televizijo Rada bi imela televizijo. (S2OS.15.d) in da soba ne bi bila premajhna. Soba ne bi smela biti premajhna. (S2OS.15.e) Če bi pa potrebovala nego, bi pač šla. Če bi potrebovala nego, bi se preselila v dom. (S2OS.15.f) Ampak noben dom ni tak, da bi se človek veselil iti tja. Ne obstaja dom, kamor bi človek šel z veseljem. (S2OS.15.g) Če bi morala it ven od tu, ker ne bi mogla več skrbeti zase, bi pač šla. Ne bi imela kaj izbirat, to zdaj mi je moj dom. To je zdaj njen dom. (S2OS.15.h) Odvisno je pa od ljudi, od osebja. Veliko je odvisno od zaposlenih. (S2OS.15.i) Ta dom, vam bom kar po pravici povedala, kaj mi pripovedujejo sestre in strežnice. Jih je premalo, jih »terajo«. Premalo je negovalk in potem se ležeči bolniki razburjajo, da so lačni. Sestre in strežnice pripovedujejo, da jih je premalo in da so preobremenjene in se zato stanovalci pritožujejo, da so lačni. (S2OS.15.j) Sem govorila z eno in jo vprašala, kako lahko do tega pride. Je rekla, da mora neko število nepokretnih nahranit v nekem določenem času. In potem hrani malo enega, malo drugega, ampak kakšno hranjenje pa je to. To morate tam vprašat, jaz vam povem samo kaj slišim. In si mislim, da zato pa jaz tam ne bi rada ležala. Da si nepokreten in ne moreš niti sam jest, si popolnoma odvisen od tuje pomoči. ...tukaj šteje samo denar. Tukaj šteje samo denar. (S2OS.15.k) In drag je, 1200 – 1400 eur, jaz nimam toliko pokojnine. Na negovalnem je 1400 eur. Dom je zelo drag, pokojnina ni dovolj. (S2OS.15.l) In potem je pač ta nega, kolikor pač zmorejo zaposleni. Vsaka pa tudi ni za nego, nekatere so tukaj samo zato, da imajo službo. Vsak zaposlen ni za opravljanje nege, ampak delajo to, samo da imajo službo. (S2OS.15.m)

S9OS: Ja, jaz bi dodala še en bazen. Želja po bazenu. (S9OS.15.a) Tole se mi drugače zdi v redu, kar je zdaj. Drugače, ta dom v redu. (S9OS.15.b)

S8OS: Tole je pa že zdaj izvedljivo, da bi bila tukaj spodaj fotokopirnica. Želja po fotokopirnici. (S8OS.15.) Ker večasih je kaj treba fotokopirat, kakšno zdravniško potrdilo ali kakšno vlogo.

S8in9OS: Tako kot takrat, ko sva bila še doma, nisva pomislila, da bova morala sem, tako zdaj ko sva tukaj ne razmišljava o selitvi tja.

S10OS: Recimo, da bi bil podoben temu kjer sem, samo predvsem bi imel večino sob enoposteljnih. Podoben temu domu, ampak več enoposteljnih sob. (S10OS.15.a) Drugič bi gledala na to, da bi bil bolj funkcionalen in ne bi bile cele stene steklene. Bolj funkcionalna gradnja. (S10OS.15.b) Tudi prej sem imela stekleno steno, ampak je bil narejen tak napušč, da sonce poleti ni prišlo do oken, pozimi pa je ogrevalo še dnevno sobo. Tukaj pa obratno. Predvsem je zelo pomembno, da je oskrba dobra. Dobra oskrba je zelo pomembna. (S10OS.15.c) Bolj kot vse drugo se mi zdijo pomembne sobe in oskrba. Bolj kot kakrkoli drugega so pomembne sobe in oskrba. (S10OS.15.d) To, da ste stari, obnemogli in potrebujete pomoč in dobite v sobo nekoga tujega in ste lahko še tako prilagodljivi, se lahko zgodi, da ne gre. Kljub prilagodljivosti je bolje, da so sobe enoposteljne. (S10OS.15.e) Moja mama je tudi bila v dvoposteljni sobi in to je bilo grozno. Dokler je bila še »fit«, sta v sobi umrli dve gospe in to je za mamo bilo grozno. In to je za starega človeka velik stres. Mami sta umrli dve sostanovalki v času bivanja v domu, kar je velik stres. (S10OS.15.f) Če želite družbo si lahko pridobite, v domu ali izven doma. Družba se lahko najde v skupnih prostorih ali pa zunaj doma. (S10OS.15.g) Vas umivajo pa se ponečedite v plenice in ali si predstavljate eno gospo, ki se še nikoli ni slekla pred nikomur,

kako ji mora biti ko jo umivajo in preoblačijo pred nekom tujim. Opravljanje nege pred drugim sstanovalcem je ponižujoče. (S10OS.15.h)Čeprav gre za ženska žensko in moški moškega. Najtežje se je sprijaznit, da ne zmoreš več sam. Sprejeti odvisnost od drugega, je najtežje. (S10OS.15.g) Pa če gre postopno, še mogoče gre, če pa se to zgodi čez noč, je pa zelo hudo. Sam sebi človek smrdi, če se ponečedi, kako mu mora biti neprijetno, da bi drugim smrdel. Neprijeten občutek človeka, ki je ponečeden. (S10OS.15.i)Problem je, da so pri nam domovi hiralnice. V Sloveniji domovi še vedno hiralnice. (S10OS.15.j)Žal, ne bi rada uporabila te besede, ampak tako je. Ker se tudi ljudje odločijo za dom, ko že res ne zmorejo več sami, ali pa se odločijo na mesto njih otroci, ker ne zmorejo več sami skrbeti za starša, kar je pa še bolj pogosto. Ljudje se za dom odločijo, ko je zdravstveno stanje zares slabo, ali pa se namesto njih odločijo otroci. (S10OS.15.k)Jaz sem videla kako je to v Skandinaviji. V dom pri njih, gredo stari ljudje. Tam so domovi tako kot naša stanovanja. Da imaš možnost družjenja, pomoči koliko je rabiš in tam niso domovi hiralnice. ...to so manjši domovi. Oni zelo gradijo funkcionalno, od vrtca, preko šole in službe do doma za stare. lahko spremeniš namembnost. In običajno so bistveno manjši. Oni imajo pravi socializem, ne pa da smo ga mi kdaj imeli. Njihov standard je bistveno večji od našega. Primer Skandinavije, kjer so domovi za stare naša oskrbovana stanovanja. (S10OS.15.l)Pa veste kaj, cene domov pri nas so zelo visoke. Cene domov previsoke. (S10OS.15.m) Še za oskrbo ko si pokreten in samostojen, jih večina že ne zmore. Potem si ne moreš privoščiti niti kave. Zaradi previsokih cen, stanovalcem ne ostane niti za kavo. (S10OS.15.n) Saj se vidi kdo hodi v lokal in koga ni, ker nima tega denarja. Ne samo da nimajo za kakšen priboljšek, po navadi še otroci pomagajo pri plačevanju doma. Ker pri nas v resnici ni negovalnih bolnic. V Ljubljani je ena mala in v Sežani je ena. ...nekaterim se pa tako zmanjša kakovost življenja, tudi ni dobro za vsako ceno ostati doma. Ne moreš niti več pospraviti, ne morete se več oskrbovat, kot bi želeli. Pri starih ljudeh se zelo zreducira hrana. Tudi dobre kuharice nehajo kuhat. Niti ni več tistega delovnega elana. Za vsako ceno ni dobro ostati doma. (S10OS.15.o)

ODPRTO KODIRANJE INTERVJUJA S SOCIALNO DELAVKO

INTERVJU S SOCIALNO DELAVKO

SD – socialna delavka

1. Zakaj se ljudje odločijo za preselitev v dom oziroma oskrbovano stanovanje?

SD: Vzroki za odločitev za sprejem v institucionalno varstvo so različni: Vzroki za preselitev v domsko varstvo so različni. (SD.1.a) Predvsem se uporabniki odločijo takrat, ko je nujno, največkrat iz zdravstvenih razlogov. Največkrat odločitev za preselitev zaradi poslabšanja zdravstvenega stanja. (SD.1.b) V domovih za stare je zadnje čase veliko sprejemov iz bolnic. Veliko sprejemov v dom iz bolnic. (SD.1.c) V manjšini so tisti, ki se odločijo sami za sprejem v dom in so še pokretni. Najmanj tistih, ki so pokretni in se sami odločijo za preselitev. (SD.1.d) ker imajo starejši še vedno stereotipno predstavo o domovih upokoencev, da so "hiralnice, zadnja postaja,.. Za bivanje v oskrbovanih stanovanjih se odločijo ali sami oz. iz socialnih razlogov (deložacija). Za preselitev v oskrbovana stanovanja se ljudje največkrat odločijo sami ali pa gre za deložacijo. (SD.1.e)

2. Kdo pa je po navadi pobudnik?

SD: Svojci Sorodniki. (SD.2.a) oz. bolnice Bolnice.(SD.2.b) ali Centri za socialno delo, Centri za socialno delo. (SD.2.c) ko gre za nujnost sprejema iz zdravstvenih ali socialnih razlogov. Če se stanovalci odločijo sami, gre za sprejem v enoposteljno sobo ali oskrbovano stanovanje. V primeru samostojne odločitve stanovalca, se odločajo za enoposteljno sobo ali oskrbovano stanovanje. (SD.2.d)

3. Kako se razumete s stanovalci?

SD: Odlično! Tako s tistimi iz oskrbovanih stanovanj, kot tudi s stanovalci doma. S stanovalci doma in oskrbovanih stanovanj odličen odnos. (SD.3)

4. Kaj je pravzaprav vaša vloga v domu in kakšna v oskrbovanih stanovanjih?

SD: Socialna delavka posreduje podatke bodočim stanovalcem in njihovim svojcem, ter jih pripravlja na prihod in bivanje v domu. Posredovanje informacij in priprava stanovalca in njegove sorodnike na prihod v dom. (SD.4.a) Postopek sprejema je zelo pomemben, kajti dober sprejem, dobre informacije, ki jih posredujemo stanovalcu in svojcem ter čustvena podpora zagotavljajo, da se bo v novem okolju počutil varen in sprejet. Postopek sprejema je ključnega pomena za bodočega stanovalca. (SD.4.b)

Pri svojem delu se opiram na naslednje metode socialnega dela: svetovanje, obravnava, tako individualna kot skupinska, intervencija, zastopanje, preskrba in oskrba. Uporaba različnih metod dela: svetovanje, individualna in skupinska obravnava, intervencija, zastopanje, preskrba in oskrba. (SD.4.c)

Za namestitve v dom lahko zaprosijo državljani Republike Slovenije, ki imajo prebivališče na območju Republike Slovenije ter tujci, ki imajo dovoljenje za stalno prebivanje in so stari nad 65 let. Upravičenci do institucionalne oskrbe so državljani Republike Slovenije, s stalnim prebivališčem v Sloveniji oziroma tujci, ki imajo dovoljenje za stalno prebivanje v Sloveniji in so stari nad 65 let. (SD.4.d) Stanovalec doma lahko v okviru prostorskih možnosti postane torej tisti, ki je star nad 65 let, oziroma mlajši, če so za to zdravstveni ali socialni razlogi. Upravičenec je lahko tudi mlajši od 65 let v primeru zdravstvenih ali socialnih razlogov. (SD.4.e)

Pred sprejemom je potrebno v dom predložiti izpolnjeno prošnjo za sprejem, ki jo dobite v socialni službi centra ali na spletni strani, mnenje osebnega zdravnika o zdravstvenem stanju in potrebni terapiji, ki ne sme biti starejše od meseca dni, fotokopijo osebnega dokumenta, fotokopijo zadnjega odrezka od pokojninskih ali drugih prejemkov in izjavo glede plačila stroškov bivanja s strani tretje osebe. Pred sprejemom je potrebno predložiti izpolnjeno prošnjo za sprejem, zdravniško mnenje o zdravstvenem stanju in zdravilih, ki ne sme biti starejše od meseca dni, fotokopijo osebnega dokumenta, fotokopijo zadnje pokojnine ali drugega prejemka in izjavo glede plačila stroškov bivanja s strani tretje osebe. (SD.4.f)

Delo s prosilci in njihovimi svojci pred sprejemom v dom vključuje delo s prejetimi vlogami, svetovalni razgovor s prosilcem in svojci, urejanje prosilčeve dokumentacije, pomoč posamezniku in družini in možnost uveljavljanja različnih oblik pomoči pred sprejemom. Pred sprejemom socialna delavka odgovori na prejeto vlogo, ima svetovalni razgovor s prosilcem in sorodniki, uredi dokumentacijo in pomaga uveljavljati različne oblike pomoči pred sprejemom. (SD.4.g)

O prispelih vlogah odloča Komisija za sprejem, premestitve in odpust doma, ki o svojih odločitvah prosilce tudi pisno obvesti. O prispelih vlogah odloča Komisija za sprejem, premestitve in odpust doma, ki o svojih odločitvah prosilce tudi obvesti. (SD.4.h) Komisija pri sprejemu upošteva vrstni red po prejetju prošenj oziroma dolžini čakalne dobe, zdravstveno stanje uporabnika, ki pogojuje vrsto potrebne storitve oziroma oskrbe, socialne razloge, ki lahko pomembno vplivajo na nujnost čimprejšnjega sprejema, bližino stalnega prebivališča uporabnika, stalno prebivališče njegovih svojcev in starost nad 65 let. Odločitev za sprejem na podlagi vrstnega reda, zdravstvenega in socialnega stanja, stalnega prebivališča in starosti. (SD.4.i) Čas in datum vselitve pa se določi na podlagi dogovora med socialno delavko in bodočim stanovalcem oziroma svojci. Čas in datum prejema je stvar dogovora med bodočim stanovalcem in socialno delavko. (SD.4.j)

Delo socialne delavke ob sprejemu novega stanovalca v dom vključuje pripravo potrebne dokumentacije za sprejem bodočega stanovalca, delo z novo sprejetim stanovalcem in njegovimi svojci, seznanitev s strokovnimi delavci in osebjem na oddelku, namestitvev stanovalca v sobo, predstavitev ostalim stanovalcem ter seznanitev z življenjem v domu. Socialna delavka mora o sprejemu stanovalca obvestiti tudi ostale zaposlene. (SD.4.k) Novega stanovalca je potrebno seznaniti tudi s hišnim redom, sklene se dogovor o zagotavljanju storitve institucionalnega varstva. Ob sprejemu se sklene dogovor o zagotavljanju storitve institucionalnega varstva. (SD.4.l) S podpisom dogovora se uredijo vsa bistvena vprašanja izvajanja storitev, na primer vrsta oskrbe, začetek izvajanja storitve, obseg storitve, cena storitve, plačnika in (do)plačnika storitve, pogoje za spremembe oziroma prenehanje veljavnosti dogovora.

Urejamo tudi osebne zadeve za stanovalce kot so osebne in zdravstvene izkaznice, denarne zadeve, prijava začasnega bivališča, urejanje skrbništva. Socialna služba pomaga tudi pri urejanju osebnih dokumentov, financ in skrbništva ter prijavi začasno prebivališče stanovalca. (SD.4.m) Prav tako socialna delavka sodeluje v strokovnem timu, kar pomeni reševanje socialno varstvene in zdravstvene problematike. Socialna delavka se mora povezati z drugimi strokovnimi službami v in izven doma ter sodeluje pri organizaciji različnih prireditev. Pomoč pri organizaciji dela z drugimi službami in organizaciji različnih prireditev. (SD.4.n)

Socialna delavka je tudi v veliko pomoč novo sprejetemu stanovalcu in njihovim svojcem pri vključevanju in prilagajanju na novo življenjsko okolje. Pomoč stanovalcu in sorodnikom pri prilagajanju na novo življenjsko

okolje. (SD.4.o) To pomeni, da jim predstavi sodelovanje z različnimi prostovoljci, Sodelovanje s prostovoljci. (SD.4.p) jih spodbuja pri vključitvi v domske aktivnosti, Vključevanje v domske aktivnosti. (SD.4.r) jim pomaga pri reševanju različnih problemov, skupaj s vsakim stanovalcem izdelava individualni načrt in sodeluje z zunanjimi institucijami kot so centri za socialno delo, bolnice in ZPIZ. Pomoč pri reševanju problemov, izdelava individualnega načrta, sodelovanje z različnimi institucijami. (SD.4.s)

Pri oskrbovanih stanovanjih je namen programa zagotoviti starejšim posameznikom, ki z redno organizirano socialno,osnovno pomočjo druge osebe in zagotovljeno patronažno obliko zdravstvenega varstva ohranjajo zadovoljivo duševno in telesno počutje in samostojnost v bivalnem okolju, tako, da jim ni potrebno popolno institucionalno varstvo. Pomoč stanovalcem v oskrbovanih stanovanjih pomeni osnovna socialna oskrba, ki jim omogoča lažje samostojno življenje. (SD.4.š)

Socialna delavka kot koordinator v oskrbovanih stanovanjih seznanja uporabnike z vrstami storitev, cenami, postopkom izvajanja storitve, sklene dogovor o izvajanju storitve. Socialna delavka seznanja stanovalce oskrbovanih stanovanj s cenami, hišnim redom, vrstami storitev, sklene z njimi dogovor. (SD.4.t) S podpisom dogovora se uredijo vsa bistvena vprašanja izvajanja storitev: vrsta paketa storitve, začetek izvajanja storitve, obseg storitve, cena storitve, plačnika in (do)plačnika storitve, pogoje za spremembe oziroma prenehanje veljavnosti dogovora. Socialna delavka tudi vodi in nadzira plan dela s socialnimi oskrbovalkami, ki izvajajo storitve. Socialna delavka vodi in nadzira delo socialnih oskrbovalk v oskrbovanih stanovanjih. (SD.4.u) Opravljam tudi svetovalne razgovore s stanovalci, ki potekajo individualno - težave in problemi osebne narave ali težave glede bivanja v oskrbovanem stanovanju. Nudnje pomoči pri reševanju kakršnihkoli problemov in vprašanj. (SD.4.v)Tudi stanovalce oskrbovanih stanovanj je potrebno motivirati k udeleževanju družabnih in pristočasnih prireditev v centru, prav tako pa tudi sodelujem na timskih sestankih.

Delo s starejšimi človeka oplemeniti na nekakšen poseben način. Delo s starimi socialnega delavca na nek način oplemeniti. (SD.4.z) Pri delu imam večkrat izkušnjo oziroma občutek njihove neizmerne hvaležnosti že ob drobnih malenkostih. Malenkostih, kot so pogovor o vsakdanjih rečeh, zanimiv izlet ali pa zgolj prijazen pozdrav. Kot da bi znali ceniti življenje že samo zato, ker je. To pa je tisto, kar pri svojem delu najbolj cenim in ga zato vedno znova rada opravljam. Občutek hvaležnosti s strani starih ljudi zaradi malenkosti, kot so pozdrav ali krajši pogovor, zato delo s starimi ljudmi osrečuje. (SD.4.ž)

5. Kako ste si vaše delo predstavljali, preden ste začeli z delom v domu?

SD: Nisem imela posebnih pričakovanj. Ni bilo pričakovanj. (SD.5)

6. Kakšna pa so po navadi pričakovanja stanovalcev preden se vselijo v sobo oziroma stanovanje?

Kaj vse si želijo?

SD: Želijo si predvsem bivanje v enoposteljni sobi, da imajo svoj mir in dostojanstvo. Želja po enoposteljni sobi, zato, da bi imeli mir in dostojanstvo (SD.6.a)Velika pričakovanja imajo tudi glede zdravstvene oskrbe, da ji bo zdravnik obravnaval vsaki dan. Pričakovanje dobre zdravstvene oskrbe. (SD.6.b)

7. V kakih primerih se na vas obračajo stanovalci? Jim lahko vedno pomagata/uresničite njihove želje in potrebe?

SD: Name se stanovalci obračajo skoraj v vseh zadevah, ki se tičejo njihovega bivanja v domu, V vseh zadevah kar se tiče življenja v dom. (SD.7.a) večkrat pripovedujejo tudi svoje življenjske zgodbe glede njihovih sorodnikov. Večkrat se obračajo tudi glede zdravstvenih storitev, ker jih skrbi njihovo zdravstveno stanje, za kar nisem ravno kompetentna. Vprašanja o zdravstveni oskrbi, za kar se socialna delavka ne čuti preveč kompetentna. (SD.7.b) Socialna delavka v domu je tudi vez med zaposlenimi in stanovalci. Vez med zaposlenimi in stanovalci. (SD.7.c) V svojem poklicu se vedno trudim pomagati ljudem, seveda ni vedno odvisno od mene, ampak tudi od tega koliko je uporabnik tudi sam pripravljen vložiti volje,energije za to, da uresniči, doseže svoje cilje, potrebe. Veliko je odvisno tudi od stanovalca samega, kaj hoče doseči in koliko je pripravljen sodelovati. (SD.7.d)

8. Kako pa se razumete s sorodniki? Vi ste najmočnejša vez med sorodniki in domom....

SD: S sorodniki se razumem zelo dobro. Dober odnos s sorodniki. (SD.8.a) Nekateri imajo močne občutke krivde in potem vse prevečkrat vse svoje frustracije “zlijejo” na nekoga v domu, to je največkrat prav socialna delavka. Sorodniki se soočajo z občutkov krivde, zaradi česar se večkrat obrnejo na pogovor s socialno delavko. (SD.8.b)

9. Kakšna se vam zdi cena doma glede na oskrbo, ki njo nudite in cena paketa, ki ga z vami podpišejo stanovalci oskrbovanih stanovanj?

SD: Cena oskrbnega dne v domu se mi zdi zelo visoka. Cena oskrbnega dne zelo visoka. (SD.9.a) Cene storitve v oskrbovanih stanovanjih so bolj ugodne, vendar ne vsebujejo zdravstvenega varstva. Cene v oskrbovanih stanovanjih so dostopnejše, vendar ne vsebujejo zdravstvenega varstva. (SD.9.b)

10. Kaj bi v domu spremenili in kaj se vam zdi dobro? Lahko vašim nadrejenim predlagate ideje in želje in jih upoštevajo?

SD: Spremenila bi to, da bi bilo predvsem več enoposteljnih sob v domu in da bi bila oskrbovana stanovanja bodisi v domu znotraj stavbe ali da bi bila povezava bolj ugodna v smislu prehoda med stavbami. Več enoposteljnih sob, oskrbovana stanovanja pa znotraj doma oziroma lažje dostopna. (SD.10.a) Nadrejenim svoje ideje, želje predlagam. Upoštevajo jih kolikor je v njihovem interesu. Predlaganje želj nadrejenim, vendar jih upoštevajo kolikor je v njihovem interesu. (SD.10.b)

11. Kakšni bi po vašem mnenju domovi morali biti?

SD: Vsekakor prijazni stanovalcem v smislu “topline doma”, prijazni, čuteči, empatični odnosi znotraj doma. Dom za starejše predstavljajo ljudje, ki bivajo v njem in zaposleni v njem in ne barva pohištva ali izgled zgradbe. Domovi morajo biti prijazni, topli, čuteči, odnosi znotraj doma pa empatični. Dom predstavljajo zaposleni in stanovalce, ne pa barva pohištva ali pa fasada doma. (SD.11)

OSNO KODIRANJE – DOMSKI DEL

1. RAZLOG ZA PRESELITEV V DOM ZA STARE

- Ni sorodnikov. (S3DO.1.)
- Bolan mož. (S4DO.1.)
- Zdravje. (S5DO.1.)
- Žena, ki je že bila v domu. (S6DO.1.a.)
- Naporna vsakodnevna vožnja do žene. (S6DO.1.b.)
- Zdravje – amputacija noge. (S7DO.1.)

2. POBUDNIK PRESELITVE

- Uredila bolnica, po predhodnem vprašanju gospe, če se strinja. (S3DO.2.)
- Skupaj z otroki. (S4DO.2.)
- Posredno pobudnik žena, ker je že bila v domu za stare. (S6DO.2.)
- Svojci in bolnica. (S7DO.2.)

3. PRIČAKOVANJA OB PRIHODU V DOM ZA STARE

- Ni pričakovanja, ker ni bila s preselitvijo seznanjena. (S3DO.3.)
- Da ji bo lažje, ker ji ne bo treba skrbeti za moža. (S4DO.3.b.)
- Ni vedela zase. (S5DO.3.)
- Normalna, zaradi predhodnega vedenja, kako poteka življenje v domu (S6DO.3.)
- Ni bilo pričakovanj, zaradi prizadetosti, ki jo je čutila, zaradi bolezni (S7DO.3)

4. POTEK DNEVA

- Vstajanje. (S5DO.4.a.) (S6DO.4.a.)
- Vožnja z invalidskim vozičkom, namesto telovadbe. (S5DO.4.c.)
- Sama si zapolni dan. (S5DO.4.d.)
- Dolgčas (S6DO.4.d.).
- Urejanje samega sebe (S6DO.4.b.)
- Zajtrk (S6DO.4.c.) (S7DO.4.c.)
- Reševanje križank (S6DO.4.e.)
- Delo z računalnikom (S6DO.4.e.)
- Kosilo (S6DO.4.f), (S7DO.4.d.)
- Popoldanski počitek (S6DO.4.g)
- Klepet z znanci in znankami v avli doma (S6DO.4.h)
- Obiski (S6DO.4.i)
- Večerja (S6DO.4.j)
- Gledanje televizije (S6DO.4.k)

- Spanje (S6DO.4.1)
- Nega (S7DO.4.a.)
- Pomoč fizioterapevta pri posedanju na invalidski voziček (S7DO.4.b.)
- Telovadba (S7DO.4.d)

5. UDELEŽEVANJE AKTIVNOSTI ZNOTRAJ DOMA ZA STARE

- Telovadba (S3DO.5.a) (S4DO.5.c.) (S6DO.5.b.) (S7DO.5.a.)
- Petje (S3DO.5.b.)
- Izdelovanje različnih stvari (S3DO.5.c.)
- Predavanja (S3DO.5.d.)
- Obisk otrok (S3DO.5.e.)
- Olimpiada (S3DO.5.f.)
- Sprehodi (S3DO.5.g)
- Branje knjig (S4DO.5.a.)
- Biti sama (S4DO.5.b.)
- Dan si zapolni sama (S5DO.5.)
- Udeleževanje nekaterih aktivnosti, vseh ne. (S6DO.5.a.)
- Izlet v polzelo (S6DO.5.c.)
- Ne udeležuje se aktivnosti, ker jo utrujajo. (S7DO.5.b.)
- Tečaj nemščine (S7DO.5.c.)
- Vaje za spomin (S7DO.5.d.)

6. KAKOVOST IN OKUS HRANE

- Je v redu, ampak je ni dovolj. (S3DO.6.a.)
- Prijateljice prinesejo posladek za na vrh obroka. (S3DO.6.b.)
- Ko so mlečne stvari, ostane lačna. (S3DO.6.c.)
- Pri zajtrku je več izbire. (S3DO.6.d.)
- Trije obroki na dan (S4DO.6.a.)
- Dobra hrana (S4DO.6.b.) (S6DO.6.a.)
- Kot doma, enkrat boljše drugič malo slabše. (S4DO.6.c.)
- Slaba hrana. (S5DO.6.a.)
- Večerje so čudne in slabe. (S5DO.6.c.)
- Večerje so ves čas mlečne. (S5DO.6.d.)
- Ni izbire (S5DO.6.e.)
- Za zajtrk je izbira, ampak ne dovolj (S5DO.6.f.)
- Nepoznavanje imen obrokov (S5DO.6.g.)
- Nov in tuj način kuhanja hrane (S5DO.6.h.)
- Več ljudi, več okusov (S6DO.6.b.)
- Hrane je dovolj (S6DO.6.c.)

- Stanovalci, ki so samostojni, lahko jejo v glavni jedilnici (S7DO.7.a.)
- Trije obroki in malica na dan (S7DO.6.a.)
- Pri zajtrku se lahko izbira, pri kosilu in večerji pa ne. (S7DO.6.c.)
- Dieto sladkornih bolnikov včasih upoštevajo, včasih pa ne. (S7DO.6.d.)
- Nestrinjanje z uvajanjem novih jedi (S7DO.6.e.)
- Zadovoljstvo z možnostjo izbire med dvema jedema pri zajtrku (S7DO.6.f.)

7. ODNOS S SOSTANOVALKO/SOSTANOVALCEM

- Ni sostanovalke. (S3DO.7.)
- V sobi skupaj še z eno gospo, s katero se razumeta, saj je »fejst« gospa. (S4DO.7.)
- Zadovoljstvo z dvoposteljno sobo. (S5DO.7.)
- S sostanovalcem le nujne kontakte. (S6DO.7.b.)
- Pred enoposteljno sobo, je imela sostanovalko. (S7DO.7.a.)
- Težava s sostanovalko, ker nista bili enakega zdravja. (S7DO.7.b.)
- Želja po svoji sobi. (S7DO.7.c.) (S6DO.7.a.)
- Zaradi nepričakovane preselitve v dom, težko vzpostavila prijateljske odnose. (S7DO.7.e.)
- Na svojo sobo čakala pol leta. (S7DO.7.f.)

8. ODNOS Z ZAPOSLENIMI

- Zaposleni so prijazni, super. (S3DO.8.a.)
- V ponedeljkih kopanje in menjava posteljnine. (S3DO.8.b.)
- Dober odnos s socialno delavko. (S3DO.8.c.)
- Sestre so prijazne. (S3DO.8.d.)
- Če, pride do težav, se lahko obrne na socialno delavko ali direktorico. (S4DO.8.a.)
- Prijazno osebje. (S4DO.b.)
- Z zaposlenimi se lahko pogovoriš. (S4DO.8.c.)
- Nekateri so uspešni (S6DO.8.a.)
- So prijazni (S6DO.8.b.)
- Nekateri so ostri(S6DO.8.c.)
- Nekateri mislijo, da so stanovalci tam zaradi zaposlenih. (S6DO.8.d.)
- V glavnem je v redu. (S6DO.8.e.)
- Stanovalci morajo biti prilagodljivi. (S6DO.8.f.)
- Stanovalci se lahko obrnejo na socialno delavko ali oddelčne sestre. (S6DO.8.g.)
- Zaposleni upoštevajo želje stanovalcev.(S6DO.8.h.)
- Glavna sestra, socialna delavka, tajnica in direktorica so prijazne. (S6DO.8.i.)
- Prijazen ekonom.(S6DO.8.j.)
- Stanovalci se lahko obrnejo na koga od zaposlenih. (S7DO.8.a.)
- Zamujanje zaposlenih pri jutranji negi, ker imajo preveč dela. (S7DO.8.b.)
- Zaposleni se trudijo delati dobro. (S7DO.8.c.)

- Upoštevanje želja za nego izven termina, če gre stanovalec na obisk k sorodnikom. (S7DO.8.d.)

9. STIKI S SORODNIKI IN PRIJATELJI

- Kadarkoli. (S3DO.9.a.) (S5DO.9.a.)
- Sodelavka na obisku v petek. (S3DO.9.a.)
- Obisk dobrotnice. (S3DO.9.b.)
- Obisk sosedov. (S3DO.9.c.)
- Obisk pri sorodnikih največ dva dni, ker se je doma že navadila. (S4DO.9.a.)
- Ne hodi na obiske, ampak je ves čas v domu. (S5DO.9.b.)
- Ja. (S6DO.9.a.)
- Obiski sorodnikov in ženinih sorodnikov. (S6DO.9.b.)
- Redni obiski sinov. (S6DO.9.c.)
- Ostali občasno. (S6DO.9.d.)
- Kadarkoli. (S7DO.9.a.)
- Na vikend gre le za par ur. (S7DO.9.b.)
- Zaradi težav z inkontinenco in uporabe invalidskega vozička, si stanovalka za dlje časa ne želi kam. (S7DO.9.c.)
- Hvaležnost za ure druženja izven doma, ostalo pa je stanovalki že muka. (S7DO.9.d.)

10. ZUNAJDOMSKE AKTIVNOSTI IN MOŽNOST SPREMSTVA

- Sprehodi skupaj z drugimi stanovalci. (S3DO.10.a.)
- Ko je sončen dan, približno 6 stanovalcev, pelje na sprehod eden od zaposlenih. (S3DO.10.b.)
- Lahko gredo kamorkoli si želijo. (S4DO.10.a.)
- Na sprehod gredo do bližnje trgovine. (S3DO.10.c.)
- Zaposleni jim lahko uredijo tudi prevoz. (S4DO.10.b.)
- Se ne udeležuje aktivnosti zunaj doma. (S5DO.10.a.)
- Na organiziran izlet, tisti, ki uporabljajo invalidski voziček, ne morejo. (S5DO.10.b.)
- Hodila na izlete, ko je še lahko hodila. (S5DO.10.c.)
- Organiziran izlet v Polzelo. (S6DO.10.a.)
- Malo število prijav na izlet. (S6DO.10.b.)
- Premala organizacija. (S6DO.10.c.)
- Kljub udobnemu avtobusu, nekateri stanovalci ne zmorejo take poti. (S6DO.10.d.)
- Za obisk gledališča, pokliče taksi. (S6DO.10.e.)
- Ni možnosti prevoza oziroma spremstva na aktivnost zunaj doma. (S7DO.10.a.)
- Zaradi uporabe invalidskega vozička, nezmožnost udeležbe na izletih. (S7DO.10.c.)
- Mogoče je možna udeležba z električnim vozičkom. (S7DO.10.d.)

11. CENA OSKRBE DOMA ZA STARE

- Previsoka. (S5DO.11.)
- Glede na postrežbo je cena v redu. (S6DO.11.)

- Pred amputacijo druge noge je bila cena previsoka. (S7DO.11.a.)
- Zaradi popolne odvisnosti od tuje pomoči, je cena v redu. (S7DO.11.b.)

12. IDEJA O DOMU ZA STARE PO ŽELJI

- Enak kot je ta. (S4DO.12.) (S5DO.12.a.)
- Hrana bi morala biti boljša. (S5DO.12.b.)
- Enak, z nekaj dopolnitvami in spremembami. (S6DO.12.a.)
- Dopolnitve in spremembe potrebno dopolnjevati tekom dela. (S6DO.12.b.)
- Odvisno od kapacitete doma. (S6DO.12.c.)
- Delo bi temeljilo na natančnosti, točnosti in prijaznosti. (S6DO.12.d.)
- Upoštevanje drugačnega pogleda starih ljudi na svet. (S6DO.12.e.)
- Organizacija tečaja za zaposlene o psihologiji starejših. (S6DO.12.f.)
- Ne ve. (S7DO.12.a.)
- Želja po redu. (S7DO.12.b.)
- Življenje ustvarjajo ljudje, ki v domu delajo in to je duša doma. (S7DO.12.c.)
- Ljudje v domu ustvarjajo dobro ali pa slabo počutje. (S7DO.12.d.)

OSNO KODIRANJE – OSKRBOVANA STANOVANJA

1. RAZLOG ZA PRESLEITEV V OSKRBOVANO STANOVANJE

- Ostal bolj sam. (S1OS.1.)
- Padec in posledično uporaba bergel. (S2OS.1.a)
- Zlom medenice (S2OS.1.b)
- Ni želje po skupnem življenju s snaho. (S2OS.2.c)
- V primeru prenehanja vozniškega dovoljenja, nemoč dostopanja do institucij. (S8in9OS.1.b)
- Obremenjevanje drugih. (S8in9OS.1.c)
- Zaradi visoke lege hiše, hoja do nje mučna. (S8in9OS.1.d)
- Bolezen. (S10OS.1.a)
- Možnost strežbe. (S10OS.1.b)
- Ni sprejemljivo, da bi otroci prevzeli skrb. (S10OS.1.c)
- V mestu ni pravično, da se odrasli obesijo na otroke. (S10OS.1.d)

2. POBUDNIK PRESELITVE

- Hči videla razpis. (S1OS.2.a)
- Prijavil sam. (S1OS.2.b) (S8in9OS.2) (S10OS.2.)
- Sama. (S2OS.2.a.)
- Snaha videla razpis. (S2OS.2.b)

3. INFORMACIJE OBSTOJU O OSKRBOVANIH STANOVANJ IN PRIJAVA ZA PRIDOBITEV STANOVANJA

- Hči (S1OS.3.a)
- Presenečenje, ker je med 41 stanovalci bil 41. (S1OS.3.b)
- Snaha videla razpis. (S2OS.3.a)
- Skupaj s snaho šli na stanovanjski sklad (S2OS.3.b)
- Na čakalni listi bila 16. (S2OS.3.c)
- Časopis (S8in9OS.3.a)
- Za načrt oskrbovanih stanovanj vedela že prej. (S8in9OS.3.b)
- Razmišljanje o tem že prej. (S10OS.3.a)
- Zaradi bolezni o tem še bolj razmišljala. (S10OS.3.b)
- Največ točk, za pridobitev stanovanja prinesla bolezen, stanovanje podarila sinu. S10OS.3.c)
-

4. MNENJE O STANOVANJU

- Izjemno zadovoljstvo. (S1OS.4.a.)
- Ostali stanovalci so zadovoljni. (S1OS.4.a)
- Žalost, da je to zadnji kraj bivališča pred smrtjo. (S1OS.4.b)
- Stanovanje opremil sam, kar prinaša zadovoljstvo. (S1OS.4.c)
- Prišla v prazno stanovanje 6 ali 7 let nazaj. (S2OS.4.a.)

- Zadovoljna. (S2OS.4.b.)
- Počutje kot da je bubrež v loju. (S2OS.4.c)
- Samostojno pranje perila, neodvisnost od drugih, kuhanje samostojno, ne mara kotlov. (SOS.4.d)
- Skoraj tako kot prej, ko je še živela v Kosezah, vendar je zdaj manjše stanovanje. (S2OS.4.e)
- Ni potrebe po večjem stanovanju. (S2OS.4.f)
- V večjih stanovanjih so višji stroški. (S2OS.4.g)
- Svoje pohištvo, plačevanje najemnine in stroškov. (S8in9OS.4.)
- Nekateri se pritožujejo, čeprav ne vedo zakaj. (S9OS.4.a.)
- Nobena hiša ni popolna. (S8OS.4.a.)
- Kljub dobri organiziranosti, nič ni popolno. (S8OS.4.b.)
- Stanovanje ni idealno, saj je pozimi na balkonu, snega do kljuke. (S8OS.4.c)
- V primeru dežja, teče voda v stanovanje, ker ni nadstreška. (S8in9OS.4.a)
- Kljub lepi terasi, brez nadstreška, na soncu ne moreš biti. (S8in9OS.4.b)
- Poleti je zelo toplo, pozimi pa hladno. (S8in9OS.4.c)
- V kaki drugi hiši je pa kaj drugega narobe. (S8in9OS.4.d)
- V primeru dežja, teče voda v stanovanje, ker ni nadstreška. (S8in9OS.4.a)
- Kljub lepi terasi, brez nadstreška, na soncu ne moreš biti. (S8in9OS.4.b)
- Poleti je zelo toplo, pozimi pa hladno. (S8in9OS.4.c)
- V kaki drugi hiši je pa kaj drugega narobe. (S8in9OS.4.d)

5. POTEK DNEVA

- Najprej wc, potem še malo počitka, nato pa ob pol osmih vstajanje. (S1OS.1.a)
- Poslušanje radia, toaleta in potem pitje kavo s 97 let staro sosedo in znanko. (S1OS.5.b)
- Služba po kavarni s sosedo. (S1OS.5.c)
- Lepo je, če te rabijo. (S1OS.5.d)
- V službi kosilo, potem obiski pri hčerkah, zvečer pa gledanje televizije. (S1OS.5.e)
- Zaradi včerajšnjega večernega filma, je danes dolgo spala. (S2OS.5.a)
- Po navadi zbujanje okrog osmih, potem sledi tuš, telovadba in meditacija. (S2OS.5.b)
- Sledi zajtrk, ki je včasih že kosilo. (S2OS.5.c)
- Kuhanje kosila. (S2OS.5.d)
- Veselje do obiskovanja knjižnice. (S2OS.5.e)
- Čas ji krajšajo tudi sprehodi ob Gradaščici, sedenje in branje na klopci v parku in uživanje na zraku in soncu. (S2OS.5.f)
- Vstajanje po želji. (S8in9OS.5.a)
- Zajtrk pripravlja žena sama. (S8in9OS.5.b)
- Vse je kot prej, le da so stvari zdaj bolj pri roki. (S10OS.5)

6. UDELEŽEVANJE DOMSKIH AKTIVNOSTI

- Ne, razen če organizirajo kako zanimivo predavanje. (S1OS.6.a)

- Je hodila, ampak ni za to. (S2OS.6.a)
- Telovadba, ki je potekala v oskrbovanih stanovanjih, je bila v redu. (S2OS.6.b)
- Hodila na telovadbo bolj zaradi družbe. (S2OS.6.c)
- Udeležuje se programa, ki poteka dvakrat na teden in se začne z izobraževalnim delom, nadaljuje s telovadbo in zaključi z miselnimi vajami, je pa za plačat okrog 20€. (S8OS.6.)
- Se ne udeležuje. (S9OS.6.)
- Udeležila sta se dveh izletov, ki jih priredil dom in je bilo »lušno. (S8in9OS.6.)
- Udeleževanje telovadbe v oskrbovanih stanovanjih. (S10OS.6.a)
- Hodijo same gospe in so zadovoljne. (S10OS.6.b)
- Udeležanke telovadbe so zelo pobežane in grede tudi na kavo. (S10OS.6.c)
- Pričakovanje, da bo več družabnega življenja, ki ga ni. (S10OS.6.d)

7. UDELEŽEVANJE AKTIVNOSTI ZUNAJ DOMA IN OSKRBOVANIH STANOVANJ

- Potovanje v Anglijo k hčerki. (S1OS.7.a)
- Služba. (S1OS.7.b)
- Obisk knjižnice. (S2OS.7.a)
- Sprehodi. (S2OS.7.b)
- Sedenje na klopci v parku. (S2OS.7.b)
- Abonma v gledališču (S8in9OS.7.a)
- Gospa ima abonma koncertov v Cankarjevem domu. (S8in9OS.7.b)
- Abonma v operi. (S8in9OS.7.c)
- S sinom vsako leto parkrat na kako krajše potovanje. (S8in9OS.7.d)
- Oddih v toplicah. (S8in9OS.7.e)
- Redko doma, obiskovanje univerze za tretje življenjsko obdobje, izleti. (S10OS.7.a)
- Starejši kot si, več časa si vzameš za vse in potem zmanjka časa. (S10OS.7.b)

8. POVEZAVA MED OSKRBOVANIMI STANOVANJI IN DOMOM ZA STARE

- Rdeč gumb (S1OS.8.a) (S2OS.8.a)
- Enkrat na teden oskrbovalka pospravi stanovanje. (S1OS.8.b)
- V primeru tehničnih težav, se kliče hišnika. (S1OS.8.c)
- Paket, sklenjen z domom, ki pomeni, da oskrbovalka enkrat na teden počisti stanovanje. (S2OS.8.b)
- Večino naredi sama, kar pa ne more pa naredi oskrbovalka. (S2OS.8.c)
- Svoje pohištvo. (S8in9OS.8.a)
- Svoje gospodinjstvo. (S8in9OS.8.b)
- Plačevanje najemnine (S8in9.8.c)
- Plačevanje stroškov (S8in9OS.8.d)
- Paket sklenjen z domom. (S8in9OS.8.e)
- Posebnost oskrbovanih stanovanj, da so v sklopu centra, tudi pediker, frizer in restavracija (S8in9OS.8.f)

- Minimalni paket je pogoj za vselitev, ki vsebuje 5 ur čiščenja in druge pomoči. (S8in9OS.8.g)
- Na treh mestih rdeč gumb. (S8in9OS.8.h)
- Včasih je bil domski zdravnik osebni zdravnik stanovalcev, zdaj pa ne vedo zakaj, ampak to ni več mogoče. (S8in9Os.8.i)
- Zadovoljna z oskrbovalko (S10OS.8.a)
- Pripomba nad tem, da soseda plačujeta oba paket, čeprav imata popolnoma enak paket kot ona, ampak zanj plačujeta enkrat več. (S10OS.8.b)
- Univerzalni ključ za vhodna vrata imajo ne samo oskrbovalke, ampak tudi tisti, ki jih nadomeščajo, ampak s tem se je treba sprijaznit. (S10OS.8.c)
- Rdeč gumb, ki sta ga izkoristili mački, ki sta potegnili vrvico. (S10OS.8.d)
- Kljub dvema gumboma, je problem, če padeš v dnevni sobi in ne moreš vstati. (S10OS.8.e)
- Predlog o brezžičnih napravah, ki jih lahko nosiš okrog vratu in ima enako funkcijo kot rdeč gumb. (S10OS.8.e)

9. MOŽNOST NAROČANJA HRANE IZ DOMA ZA STARE IN KVALITETA HRANE

- Lahko kuhajo v stanovanju, lahko si naročijo v kuhinji, lahko pa zaposleni doma dostaviko hrano do stanovanja. (S1OS.9.a)
- Zaradi bolezni se je to zgodilo dvakrat. (S1OS.9.b)
- Hrana je v redu, ampak je razlika, če ješ tam vsak dan ali samo nekajkrat ma leto, saj se stvari začnejo ponavljati. (S1OS.9.b)
- Ni še kdaj jedla in je tudi ne mika hrana iz kotla. (S2OS.9.)
- Če žene ni doma, potem se posluži kosila v domu. (S8OS.9.a)
- Z domačo kuho se ne more primerjati. (S8OS.9.c)
- Ni prva klasa. (S8OS.9.b)
- Navajen na domačo kuhinjo. (S8OS.9.d)
- Je pa sprejemljiva hrana v domu. (S8OS.9.e)
- Če je množično kuhano, ni enako kot individualno. (S8OS.9.f)
- Veselje do kuhanja, zaradi česar gre tudi na trg po zelenjavo. (S9OS.9.)
- V domu kosila dvakrat. (S10OS.9.a)
- Zaradi bolezni potrebuje zdravo hrano, zato kuha sama doma. (S10OS.9.b)
- Dokler ni potrebe po njihovi kuhinji, bo kuhala sama. (S10OS.9.c)
- Hrana tam ni bila dobra. (S10OS.9.d)
- Odkar je nova direktorica je še slabše, saj zelo špara in ker ne morejo zvišati cene oskrbnega dne, špara tam kjer lahko, pri hrani, številu plenec in številu kopanj. (S10OS.9.e)

10. POVEZAVA Z ZAPOSLENIMI V DOMU ZA STARE V PRIMERU NESOGLASIJ

- Socialna delavka. (S1OS.10.) (S8in9OS.10.c)
- Socialna delavka, ki je zelo v redu. (S2OS.10)
- Dva odlična hišnika. (S8in9OS.10.a)

- Oskrbovalka. (S8in9OS.10.b)
- Vodstvo doma, na katerega se je obrnila po zlomu kolka, vendar ni bilo pravnjega odziva za sodelovanje. (S10OS.10.)

11. STIKI S PRIJATELJI IN SORODNIKI

- Stike s hčerami, tudi s tisti, ki živi v tujini. (S10S11.a)
- Z obema bivšima ženama v stiku. (S1OS.11.b)
- Odnosi boljši, da boljši nebi mogli biti. (S1OS.11.c)
- Srečanja in praznovanja potekajo na terasi. (S1OS.11.d)
- Pridejo, ko jih rabi in ko jih ne. (S2OS.11.a)
- Vedno vesela obiska otrok in vnukov. (S2OS.11.b.)
- Imata stike in vedno lahko pridejo. (S8in9OS.11.a)
- S sinom in snaho parkrat na leto na potovanje. (S8in9OS.11.b)
- Zaradi aktivnosti, ima zelo malo časa. (S10OSD.11.a.)
- S sorodniki zmenjena, da jo morajo prej poklicati za kavo, ker je zelo zasedena. (S10OS.11.b)

12. MNENJE O CENI OSKRBOVANIH STANOVANJ

- Najemnina stanovanja je 249eur, kar je zelo poceni. (S1OS.12.a)
- Stroški se obračunavajo posebej.(S1OS.12.b)
- Paket sklenjen z domom, ki stane 60eur. (S1OS.12.c)
- Stroški ogrevanja, električna, voda itd pa je posebej in je odvisno od letnega časa – od 60 do 160eur. (S1OS.12.d)
- Vse skupaj je približno 450-500eur stroškov. (S1OS.12.e)
- Domu se gre za denar. (S2OS.12.a)
- S strani doma, prijemanje le računov za stroške. (S2OS.12.b)
- Nerazumevanje vseh računov, ampak ne more nič. (S2OS.12.c)
- Kar visoki zneski. (S2OS.12.d)
- Plačevanje gretje tudi, če so ventili zaprti. (S2OS.12.e)
- Ker so skupno hodniki in cevi pod tlemi, se račun za ogrevanje vedno izda. (S2OS.12.f)
- Včasih visoki zneski. (S8in9OS.12.a)
- Ker je stanovanje največje se najemnina plača 332eur. (S8in9OS.12.b)
- Od ostalih stroškov, se največ plača ogrevanje in hlajenje. (S8in9OS.12.c)
- S pokojnina lahko prideta čez mesec. (S8in9OS.12.d)
- Na srečo velika pokojnina. (S10OS.12.a)
- Stanovanje ima 45kvadratov in najemnina znaša 215 eur, kar je poceni. (S10OS.12.b)
- Fer najemnina. (S10OS.12.c)
- Dragi stroški upravljanja, precenjen rdeč gumb. (S10OS.12.d)
- Glede na neizkoriščenost rdečega gumba in samo petih ur čiščenja, so stroški previsoki. (S10OS.12.e)
- Oskrbovalni dan v domu pa je predrag. (S10OS.12.f)

13. MOŽNE OKOLIŠČINE ZA PRESELITEV V DOM IN PRITISK S STRANI VODTŠVA ZA PRESLEITEV V DOM ZA STARE V PRIHODNOSTI

- Odvisno od zdravstvenega stanja. (S10S.13.a)
- Še ni razmišljal o tem. (S10S.13.c)
- Odvisno ali lahko hodiš ali si na invalidskem vozičku – čeprav so oskrbovana stanovanja prilagojena. (S10S.13.b)
- O tem še ni razmišljala in se nebi preselila v dom. (S2OS.13.a)
- Če rabi kdo pomoč, so si stanovalci pripravljene pomagati. S prijateljico si trkata na vrata in preverjata ali sta v redu. (S2OS.13.b)
- Ni čutiti pritiska, da bi se morala preseliti v dom. (S8in9OS.13.a) (S10OS.13.a)
- V oskrbovanih stanovanjih že sedem let, ampak o preselitvi nista razmišljala. (S8in9OS.13.b)
- Ljudje ne želijo v ta dom, ker je slaba oskrba in predraga oskrba. (S10OS.13.b)
- Kljub operaciji kolka in potrebni rehabilitaciji, se ni odločila za ta dom, ker je predrago in ni mogla dobiti enoposteljne sobe. (S10OS.13.c)

14. RAZUMEVANJE Z OSTALIMI STANOVALCI IN MNENJE O MOŽNOSTI ŽIVLJENJA SKUPAJ V ENEM STANOVANJU

- Ne zna predstavljati. (S10S.14.a)
- Navajen, da živi sam. (S10S.14.b)
- Ne bi bilo to zanj. (S10S.14.c)
- Vsak človek ima rad kopalnico zase. (S10S.14.d)
- Vsi so prijatelji med sabo in si pomagajo, ampak ne na način, da bi si hodili na obiske. (S2OS.14.)
- Vsi se med sabo dobro razumemo, ampak skupaj pa ne bi živeli in tudi ni potrebe. (S8in9OS.14.)
- Če živi sama v oskrbovanih stanovanjih, bi želela tudi v domu. (S10OS.14.)

15. IDEJAO O DOMU ZA STARE PO ŽELJI

- Obstajajo različni domovi. (S10S.15.a)
- V kakšen dom se kdo preseli, pa je odvisno od denarja. (S10S.14.b)
- Odvisno je tudi od tega, koliko denarja lahko prispevajo otroci. (S10S.14.c)
- Ta stanovanja so fantastična. (S10S.15.d)
- Tukaj je razgled odličen, je zvočno izolirana hiša in je toplo. (S10S.15.e)
- Če bi morala, bi pač šla. (S2OS.15.b)
- Ni doma, kamor bi šla z veseljem
- Želela bi svojo sobo. (S2OS.15.c)
- Rada bi imela televizijo. (S2OS.15.d)
- Soba ne bi smela biti premajhna. (S2OS.15.e)
- Če bi potrebovala nego, bi se preselila v dom. (S2OS.15.f)
- Ne obstaja dom, kamor bi človek šel z veseljem. (S2OS.15.g)
- To je zdaj njen dom. (S2OS.15.h)

- Veliko je odvisno od zaposlenih. (S2OS.15.i)
- Sestre in strežnice pripovedujejo, da jih je premalo in da so preobremenjene in se zato stanovalci pritožujejo, da so lačni. (S2OS.15.j)
- Tukaj šteje samo denar. (S2OS.15.k)
- Dom je zelo drag, pokojnina ni dovolj. (S2OS.15.l)
- Vsak zaposlen ni za opravljanje nege, ampak delajo to, samo da imajo službo. (S2OS.15.m)
- Želja po bazenu. (S9OS.15.a)
- Drugače, ta dom v redu. (S9OS.15.b)
- Želja po fotokopirnici. (S8OS.15.)
- Ko si doma ne razmišljaš o preselitvi v oskrbovana stanovanja, zato znaj ne razmišljata o preselitvi v dom za stare. (S8in9OS.15.)
- Podoben temu domu, ampak več enoposteljnih sob. (S10OS.15.a)
- Bolj funkcionalna gradnja. (S10OS.15.b)
- Dobra oskrba je zelo pomembna. (S10OS.15.c)
- Bolj kot kakrkoli drugega so pomembne sobe in oskrba. (S10OS.15.d)
- Kljub prilagodljivosti je bolje, da so sobe enoposteljne. (S10OS.15.e)
- Mami sta umrli dve sestanovalki v času bivanja v domu, kar je velik stres. (S10OS.15.f)
- Družba se lahko najde v skupnih prostorih ali pa zunaj doma. (S10OS.15.g)
- Opravljanje nege pred drugim sstanovalcem je ponižujoče. (S10OS.15.h)
- Sprejeti odvisnost od drugega, je najtežje. (S10OS.15.g)
- Neprijeten občutek človeka, ki je ponečeden. (S10OS.15.i)
- V Sloveniji domovi še vedno hiralnice. (S10OS.15.j)
- Ljudje se za dom odločijo, ko je zdravstveno stanje zares slabo, ali pa se namesto njih odločijo otroci. (S10OS.15.k)
- Primer Skandinavije, kjer so domovi za stare naša oskrbovana stanovanja. (S10OS.15.l)
- Cene domov previsoke. (S10OS.15.m)
- Zaradi previsokih cen, stanovalec ne ostane niti za kavo. (S10OS.15.n)
- Za vsako ceno ni dobro ostati doma. (S10OS.15.o)

OSNO KODIRANJE – INTERVJU S SOCIALNO DELAVKO

1. RAZLOG ZA PRESELITEV V DOM ZA STARE OZIROMA OSKRBOVANA STANOVANJA

- Vzroki za preselitev v domsko varstvo so različni. (SD.1.a)
- Največkrat odločitev za preselitev zaradi poslabšanja zdravstvenega stanja. (SD.1.b)
- Veliko sprejemov v dom iz bolnic. (SD.1.c)
- Najmanj tistih, ki so pokretni in se sami odločijo za preselitev. (SD.1.d)
- Za preselitev v oskrbovana stanovanja se ljudje največkrat odločijo sami ali pa gre za deložacijo. (SD.1.e)

2. POBUDNIKI PRESELITVE

- Sorodniki. (SD.2.a)
- Bolnice. (SD.2.b)
- Centri za socialno delo. (SD.2.c)
- V primeru samostojne odločitve stanovalca, se odločajo za enoposteljno sobo ali oskrbovano stanovanje. (SD.2.d)

3. RAZUMEVANJE S STANOVALCI

- S stanovalci doma in oskrbovanih stanovanj odličen odnos. (SD.3)

4. VLOGA SOCIALNE DELAVKE V DOMU ZA STARE IN V OSKRBOVANIH STANOVANJIH

- Posredovanje informacij in priprava stanovalca in njegove sorodnike na prihod v dom. (SD.4.a)
- Postopek sprejema je ključnega pomena za bodočega stanovalca. (SD.4.b)
- Uporaba različnih metod dela: svetovanje, individualna in skupinska obravnava, intervencija, zastopanje, preskrba in oskrba. (SD.4.c)
- Upravičenci do institucionalne oskrbe so državljani Republike Slovenije, s stalnim prebivališčem v Sloveniji oziroma tujci, ki imajo dovoljenje za stalno prebivanje v Sloveniji in so stari nad 65 let. (SD.4.d)
- Upravičenec je lahko tudi mlajši od 65 let v primeru zdravstvenih ali socialnih razlogov. (SD.4.e)
- Pred sprejemom je potrebno predložiti izpolnjeno prošnjo za sprejem, zdravniško mnenje o zdravstvenem stanju in zdravilih, ki ne sme biti starejše od meseca dni, fotokopijo osebnega dokumenta, fotokopijo zadnje pokojnine ali drugega prejemka in izjavo glede plačila stroškov bivanja s strani tretje osebe. (SD.4.f)
- Pred sprejemom socialna delavka odgovori na prejeto vlogo, ima svetovalni razgovor s prosilcem in sorodniki, uredi dokumentacijo in pomaga uveljavljati različne oblike pomoči pred sprejemom. (SD.4.g)
- O prispelih vlogah odloča Komisija za sprejem, premestitve in odpust doma, ki o svojih odločitvah prosilce tudi obvesti. (SD.4.h)
- Odločitev za sprejem na podlagi vrstnega reda, zdravstvenega in socialnega stanja, stalnega prebivališča in starosti. (SD.4.i)

- Čas in datum prejema je stvar dogovora med bodočim stanovalcem in socialno delavko. (SD.4.j)
- Socialna delavka mora o sprejemu stanovalca obvestiti tudi ostale zaposlene. (SD.4.k)
- Ob sprejemu se sklene dogovor o zagotavljanju storitve institucionalnega varstva. (SD.4.l)
- Socialna služba pomaga tudi pri urejanju osebnih dokumentov, financ in skrbništva ter prijavi začasno prebivališče stanovalca. (SD.4.m)
- Pomoč pri organizaciji dela z drugimi službami in organizaciji različnih prireditev. (SD.4.n)
- Pomoč stanovalcu in sorodnikom pri prilagajanju na novo življenjsko okolje. (SD.4.o)
- Sodelovanje s prostovoljci. (SD.4.p)
- Vključevanje v domske aktivnosti. (SD.4.r)
- Pomoč pri reševanju problemov, izdelava individualnega načrta, sodelovanje z različnimi institucijami. (SD.4.s)
- Pomoč stanovalcem v oskrbovanih stanovanjih pomeni osnovna socialna oskrba, ki jim omogoča lažje samostojno življenje. (SD.4.š)
- Socialna delavka seznanja stanovalce oskrbovanih stanovanj s cenami, hišnim redom, vrstami storitev, sklene z njimi dogovor. (SD.4.t)
- Socialna delavka vodi in nadzira delo socialnih oskrbovalk v oskrbovanih stanovanjih. (SD.4.u)
- Nudjenje pomoči pri reševanju kakršnihkoli problemov in vprašanj. (SD.4.v)
- Delo s starimi socialnega delavca na nek način oplemeniti. (SD.4.z)
- Občutek hvaležnosti s strani starih ljudi zaradi malenkosti, kot so pozdrav ali krajši pogovor, zato delo s starimi ljudmi osrečuje. (SD.4.ž)

5. PRIČAKOVANJA PRED ZAČETKOV NASTOPA SLUŽBE

- Ni bilo pričakovanj. (SD.5)

6. PRIČAKOVANJA STANOVALCEV PRED VSELITVIJO V DOM

- Želja po enoposteljni sobi, zato, da bi imeli mir in dostojanstvo (SD.6.a)
- Pričakovanje dobre zdravstvene oskrbe. (SD.6.b)

7. SITUACIJE V KATERIH SE STANOVALCI OBRNEJO NA SOCIALNO DELAVKO

- V vseh zadevah kar se tiče življenja v dom. (SD.7.a)
- Vprašanja o zdravstveni oskrbi, za kar se socialna delavka ne čuti preveč kompetentna. (SD.7.b)
- Vez med zaposlenimi in stanovalci. (SD.7.c)
- Veliko je odvisno tudi od stanovalca samega, kaj hoče doseči in koliko je pripravljen sodelovati. (SD.7.d)

8. ODNOS SOCIALNE DELAVKE S SORODNIKI

- Dober odnos s sorodniki. (SD.8.a)
- Sorodniki se soočajo z občutki krivde, zaradi česar se večkrat obrnejo na pogovor s socialno delavko. (SD.8.b)

9. MNENJE O CENI OSKRBNEGA DNE DOMA ZA STARE IN OSKRBOVANIH STANOVANJ

- Cena oskrbnega dne zelo visoka. (SD.9.a)
- Cene v oskrbovanih stanovanjih so dostopnejše, vendar ne vsebujejo zdravstvenega varstva. (SD.9.b)

10. MNENJE O DOMU IN PREDLOGI

- Več enoposteljnih sob, oskrbovana stanovanja pa znotraj doma oziroma lažje dostopna. (SD.10.a)
- Predlaganje želj nadrejenim, vendar jih upoštevajo kolikor je v njihovem interesu. (SD.10.b)

11. VIZIJA DOMOV ZA STARE

- Domovi morajo biti prijazni, topli, čuteči, odnosi znotraj doma pa empatični. Dom predstavljajo zaposleni in stanovalce, ne pa barva pohištva ali pa fasada doma. (SD.11)